

Η ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

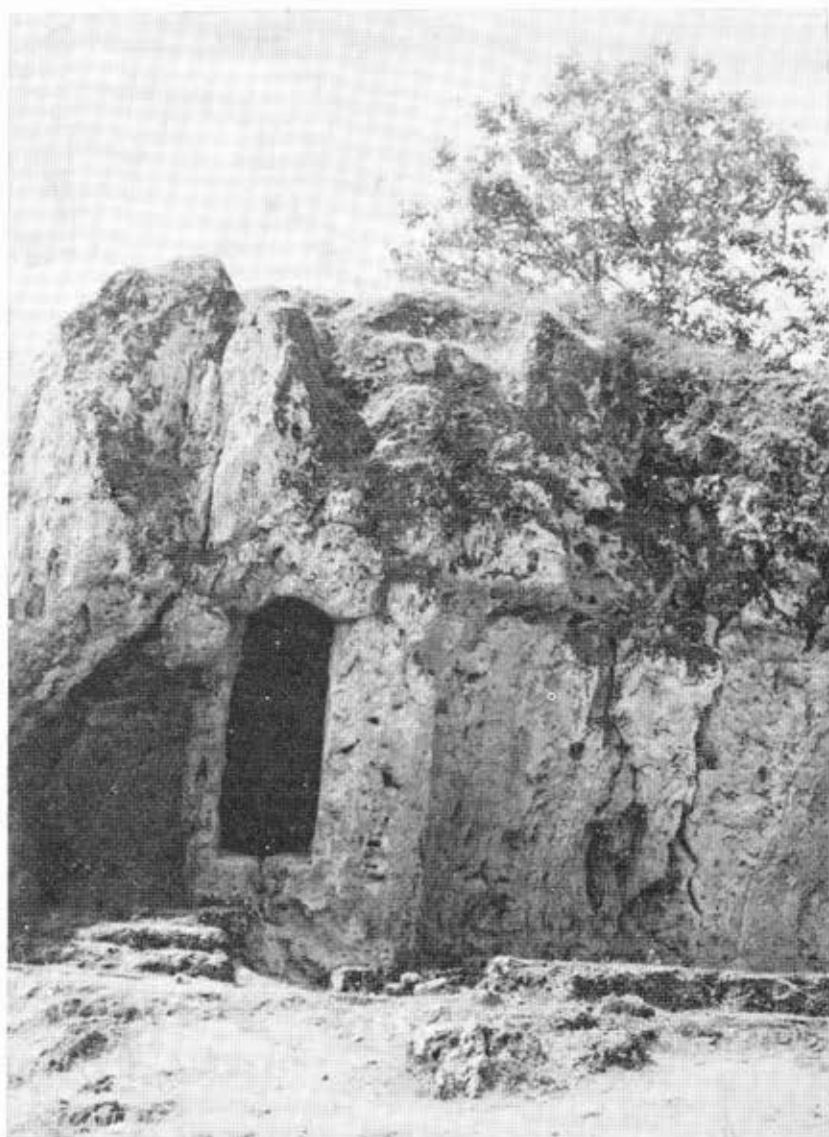
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ: Ἡ ζωή καί τό ἔργο
τοῦ μεγάλου Ἑλλήνα φιλοσόφου

Τριακόσιοι σοφοί
ἀπ' ὅλο τόν κόσμο
στή Νάουσα

—●—
Λησμονημένοι
Ναουσαῖοι
ἀγωνισταί τοῦ '21

—●—
Ἡ Νάουσα στό
Β' μισό τοῦ
19ου αἰώνα

Ἡ σχολή τοῦ Ἀριστοτέλη
πού βρίσκεται στή Νάουσα

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΕΙ ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙ-Ι-ΚΟ ΣΠΙΤΙ

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΟ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Καραμπατάκη 1 (γραφεία Τ.Ο.Ν., Τηλ. 28.150)

κάθε βράδυ 7—8 μ.μ. πλην Σαββάτου και Κυριακής

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΜΠΑΪΤΣΗ

Έκδοση συλλόγου «Μπουλές — Γενίτσαροι»

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟ

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”
ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

“Ετος Α’ — Φύλλο 4ο — ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1978

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Όδ. Ντινόπουλος, Έλ. Μήτσαλα, Ίωάν. Καρατσιώλης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Ε.Α. Κιάος

Χρ. Περδικάρη 3 — Τηλ. 27.093 — ΝΑΟΥΣΑ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Γεώργ. Γκέσιος

Βασ. Κων/νου 32 — Τηλ. 28.646.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Σοφία Ίασωνίδου — Καίτη Γιαγκούλα

Καραμπατάκη 1 Τηλ. 28.150

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Κ. Σπορέλα

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: «Βιβλιοτυπωτική»

Περ. Ζέγγος — Δημ. Δρανίτσας και Σία Ο.Ε.

Αντ. Καμάρα 3 τηλ. 260.140 — Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενα

Επίκαιρα

Μουμτζίδου Κ.: Χρονογράφημα — Φτερουγίσματα 84

Ιστορικά

Τσακίρη Κ.: Άριστοτέλης ο Σταγειρίτης 85

Βαρδαγιαννίδου Λ.: Άριστοτέλης — Η ζωή και τό
έργο του 87

Χιονίδη Γ.: Ασημονημένοι Ναουσαίοι αγωνιστές του 21 89

Σπορέλα Κ.: Η Νάουσα στο 2ο μισό του 19ου αιώνα 91

Άρχ. Άμβ. Κυρατζή: Η θεότης του Ίησού 94

Έρευνες

Καρατσιώλη Ι.: Γεωργικές ηλεκτροδοτήσεις και ή ση-
μασία τους 95

Επιστημονικά

Παπανικολή Α.: Καπνίζετε; Καταστρέφετε την υγεία
σας 97

Δερματοπούλου Β.: Η κυψέλη πηγή ζωής και υγείας 100

Λαογραφικά

Σπάρτη Ν.: Τότι κι τώρα 102

Θέματα της πόλης μας

Τσιώννα Α.: Γενικά περιγραφικά στοιχεία για το δη-
μοτικό δάσος της Ναούσης 103

Πέτσα Φ.: Η Νάουσα — Μία 107

Χατζηγηργιορίδη Κ.: Τό νοσοκομείο μας και ή μικρή
ιστορία του 108

Καλλιτεχνικά

Μηνόπουλου Θ.: Η τέχνη και οι ανθρώπινες σχέσεις
μ’ αυτήν 109

Λογοτεχνικά

Δάδη Στ. — Λάλα Τ.: Ποιητικές σελίδες 110

Άθλητικά

Νουσηλάζου Ι.: Νέες επιτυχίες των αθλητών μας στους
πανελληνίους αγώνες 112

Γεωργικά

Ντινόπουλου Ο.: Πυρεθρίνες — Τετράνυχος 113

Γυμνόπουλου Λ.: Τό ξυνόμαυρο Ναούσης 114

Διάφορα

Ναλμπάντη Β.: Μικρά και άθωα ψέματα 116

Τό Ώδειο Ναούσης στά χρόνια της κατοχής 118

Δάδη Η.: Όδηγική κατασκήνωση 1978 120

Ναουσαϊκή κουζίνα 121

Άγαπητέ φίλε,

Είμαστε πάλι κοντά σου. Νοιώθουμε πολύ
ίκανοποιημένοι, γιατί παρουσιάζουμε τό τέταρ-
το τεύχος της «Νιάουστα». Τό τεύχος αυτό
είναι αφιερωμένο στον Άριστοτέλη, μεγάλο φι-
λόσοφο της αρχαιότητας. Έτσι τιμώντας τον
γίγαντα της σκέψεως, ξεπληρώνουμε ένα μικρό
χρέος που έφέτος συμπληρώνονται 2300 χρόνια
από τον θάνατό του.

Άγαπητέ φίλε,

Έμεις οι Ναουσαίοι, έχουμε και ένα επί πλέ-
ον λόγο νά τον τιμήσουμε. Όχι μακριά, κάπου
4 χιλιόμετρα ανατολικά από την σημερινή Νά-
ουσα, βρίσκεται τό Νυμφαίο όπου λειτουργούσε
ή σχολή του Άριστοτέλη. Σ’ αυτή ή μεγάλος
δάσκαλος δίδαξε τό γυιό του Φιλίππου Β’. Ά-
λέξανδρο Δέν χωρεί καμιά άμφιβολία ότι ή έ-
πίδραση του Άριστοτέλη στην μόρφωση και
στην διάπλαση του χαρακτήρα του νεαρού Ά-
λέξανδρου υπήρξε τεράστια. Μπορεί νά πει κα-
νείς ότι χωρίς τον Άριστοτέλη δάσκαλο, είναι
ζήτημα αν ή βασιλιάς Άλέξανδρος θά γινόταν
Μέγας της παγκόσμιας ιστορίας. Όπωςδήποτε
ή Άλέξανδρος ήταν τό σπουδαιότερο «έργο»
του Άριστοτέλη.

Άγαπητέ φίλε,

Συνεχίζουμε την προσπάθεια για την συ-
νεχή βελτίωση του περιοδικού «Η Νιάουστα».
Αυτό όμως δεν άρκει. Επίθυμούμε και την δική
σου συνεχή συμπαράσταση και βοήθεια για νά
μπει τό περιοδικό σέ κάθε Ναουσιανό σπίτι.

Γειά σας

Ο. Π. Ντ.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ	ΔΡΑΧ. 200
ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝΕΣΜΟΙ	» 300

Φτερου- γίσμα- τα...

"Ολοι περιμένουν την αλλαγή που γίνεται κάθε πρωί, κάθε μεσημέρι, κάθε βράδυ, κάθε μέρα, κάθε χρόνο, όλα μας τα χρόνια.

Τούνιος, μεσημέρι στην μικρή μας πόλη. Η κίνηση στους δρόμους άραιωσε αισθητά. Μια παρέα παιδιών κατηφορίζει φωνές, χαρές, γέλια, ξεγνοιασιά. Έχουν πάρει το απολυτήριο. Πιστεύουν ότι έχουν απολυτρωθεί από τα θρανία, από τον καταπιεστικό κατάλογο, τον αντιπαθητικό πίνακα, από τους καθηγητές. Είναι ή φυγή από το γυμνάσιο είναι ή έλπιδα του αύριο, είναι οι απόφοιτοι του επαρχιώτικου λύκειου. Είναι ή έξοδος στη ζωή. Αλήθεια! τί αισθάνονται;

— Παιδιά είστε για μια βόλτα στο πάρκο. ακούγεται ή χαρούμενη φωνή της Μαίρης.

Συμφώνησαν όλοι. Έξι χρόνια, έξι ώρες κάθε μέρα δεν ήταν λίγο. Είχαν τόσα πολλά να πούν. Σε λίγο ο καθένας θα έπαιρνε το δρόμο του.

Η μικρή συντροφιά βρήκε ένα παγκάκι, με μπόλικη σκιά και στρώθηκε.

— Ούφ! ζέστη. δεν λέμε κανένα ανέκδοτο: Ζέστη και πιπέρι κάνουν ένα ωραίο κοκτέιλ. Αδιόρθωτος ο Κώστας και σίς πιο σοβαρές στιγμές θα έβρισκε κάτι να πει. Γέλασαν όλοι. Η Μαίρη σοβαρή συνέχισε: Πότε θα μεγαλώσεις τέλος πάντων; Αυτή είναι ή πιο σπουδαία ώρα για μας. Καιόσε νια σοβαρότητα.

Ό πάντα σοβαρός Γιάννης. Μετράει τις κουβέντες του όπως μετράει τα βερσέδια στο κατάστημα του πατέρα του. Όλη την ημέρα βρίσκεται εκεί. Όνειρεύεται να γίνει έμπορος. Όλα γι'

αυτόν πουλιούνται και αγοράζονται.

— "Ας μιλήσουμε γι' αυτά τα χρόνια που πέρασαν πετάχτηκε ή Έλένη.

Γέλασαν όλοι.

— Μα έδω λέμε να πάμε μπροστά, έσύ πάλι πίσω; "Ασε αυτά πέρασαν.

— Η μαμά θα άνησυχεί πρέπει να την ειδοποιήσω, μουρμούρισε ο Στέλιος.

— Η μαμά σου παιδί μου σ' έχει δέσει στην ποδιά της, μα τέ-

Της Κικής Μουμτζίδου

λος πάντων πότε θα μεγαλώσεις;

Ό Δημήτρης ένα φιλόλιγνο άγόρι κοιτάζει καχύποπτα γύρω του. Γυρίζει δεξιά κι' αριστερά κι' ύστερα βγάζει θριαμβευτικά ένα πακέτο τσιγάρα.

— Άντε βρε παιδάκι μου ποϋ ήσουν τόση ώρα;. Ό καπνός κάνει καλό.

— Μήπως θέλεις από τα δικά μου; ρωτάει ή Καίτη. Είναι μέντας, τα πήρα κρυφά από τη μαμά μου.

— Παιδιά προσοχή μη μας δει κανείς, καήκαμε. σιγομουρμούρισε ή Άννα φυσώντας τον καπνό.

— Έλα πάρε ένα, το πρώτο είναι δύσκολο, είρωνεύτηκε ο Βασίλης και πρόσφερε τσιγάρο σε μια κοπέλλα.

Το στόμα της έκλεισε με ένα εύχαριστώ και τα ιδρωμένα δάχτυλά της κράτησε άδέξια το πρώτο της τσιγάρο. "Ασχημη στιγμή, ή στιγμή της ήττας.

— Άσφαλώς ο Στέλιος δεν καπνίζει, είρωνεύτηκε πάλι ο Βασίλης. Την μαμά του την περιάζει ο καπνός...

Σε λίγο φάνηκαν οι ύπόλοιποι της παρέας. Ό Όλιος και ή Νίτσα. Είναι ένα χρόνο τώρα πάντα μαζί. Δεν λένε τίποτε. Τα λόγια είναι τόσο ρηχά. Μόνο κοιτάζονται. "Ηδη το ξέρουν όλοι, όλη ή πόλη μιλάει γι' αυτούς. "Ετσι περίπου αρχίζουν τα φλέρτ που είναι τόσο δημοφιλή και τόσο αληθινά στην ήλικία των δεκαχτώ χρόνων.

— Τί σκέφτεσαι Κατερίνα; ρωτά πάλι ο Βασίλης.

— Τί θα γίνει βρε παιδιά; Άρχίζω να φοβάμαι. Τα βλέπω όλα βουνό μπροστά μου. Ένα ρίγος γατοσκυλά στην οαχοκοκκαλιά των παιδιών. Κι' αυτά άρχίζουν να τρέμουν την ζωή που άνοίγεται μπροστά τους: Μια παρέα παιδιών παίρνουν το δρόμο της ύπευθυνότητας.

Τα πρόσωπά τους καίνε, τα μάτια τους πετάνε φλόγες, τα χέρια τους τρέχουν. Είναι ο ήλιος; οα τους τρέμουν. Είναι ο ήλιος; Είναι ο φόβος; Μα ποϋ πάνε;

Ξέρουν μα δεν πιστεύουν. Έχουν διαβάσει, έχουν άκούσει, συναντήσει, αλλά αυτά δεν είναι νι' αυτούς. Αύτοι έχουν νειάτα, έχουν πίστη, έχουν όνειρα...

Τάχουν όλα!!!

'Αριστοτέλης ὁ Σταγειρίτης

(384-322 π.χ.)

Συμμετέχοντας ενεργῶς στὴ 2300ῃ ἐπέτειο ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου Σταγειρίτη φιλοσόφου Ἀριστοτέλη καὶ κλίνοντες εὐλαβικά τὸ γόνυ πρὸ τῆς τεραστίας συμβολῆς τῆς διδασκαλίας του στὴν ἠθική καὶ πολιτικὴ ἀνάπτυξη τῆς ἀνθρωπότητας, καθὼς καὶ στὴ δομὴ τῆς ὅλης προσοικίτης τοῦ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ὑψηλῆς ὀλοκλήρου, θὰ ἐγκρίνομε στὴν πολυσύνθετη αὐτὴ διάνοια καὶ τὸ ἔργο της ἀπὸ ὀπτική γωνία ποῦ ἀπειται μίᾳς φιλοσοφίας, ψυχολογικῆς καὶ παιδαγωγικῆς ἐπὶ τροχάδην μελέτης τῆς ὅλης συμβολῆς του.

Ὅταν κάποτε ὁ μαθητὴς του Μ. Ἀλέξανδρος τὸν ρώτησε, πρὸς διδάξε τὸν ἴδιο τὸν Ἀριστοτέλη, ἐκείνος ἀπήντησε: Τὰ ἴδια τὰ πράγματα, γιατί ἡ γνώση καὶ ἡ πράξη βρίσκεται σὲ στενὴ ἐπαφὴ μὲ τὴν πραγματικότητα. Δὲν ἀποτελεῖ δὲ ὑπερβολὴ ἢ ἀποψη ὅτι ἐπὶ 2300 χρόνια ἡ ἀνθρώπινη ἱστορία τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς Ἀριστοτελικῆς σκέψεως καὶ ὁ Ἀριστοτέλης κοινοῦμενος μὲ τὰ σημερινὰ μέτρα ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἕνας σύγχρονος σοφός.

Ὁ Ἀριστοτέλης στὸν τομέα τῆς φιλοσοφίας καὶ μεταφυσικῆς φρονεῖ ὅτι ἡ φιλοσοφία δὲν εἶναι, ὅπως αὐτὴ ποῦ θεσπίζε ὁ Πλάτωνας, διαλεκτικὴ καὶ διασπείνεται μέσα ἀπὸ μιὰ ἐνόραση (INTUITION), ἀλλὰ μιὰ ἐπίπονη καὶ ψηλαφητὴ προσπάθεια γιὰ ἀναζήτησι τῆς ἀληθείας. Ἡ γνώση ἀποτελεῖ ἀργυρῆν ἀπλὴ ἐμπειρία πραγμάτων καὶ ἐμπειριότητος. Ὁ ἀνθρώπος ξεκινᾷ ἀρχικά ἀπὸ τὰ ὄντα, τὴν οὐσία καὶ τὰ αἶτια καὶ αἰτιατὰ ποῦ δημιουργοῦν τὴν διάσπαρση ἐμφανίσεως τῆς ζωῆς ἢ τοῦ εἶναι. Οἱ διάσπαρτες ἐπιστῆμες ἔχουν σὰν ἀντικείμενο ἐρεῦνης ἢ καθευκά τους μιὰ πτυχὴ τῆς πραγματικότητας. Καμιά δὲ αὐτῶν δὲν ἐρευνᾷ τὸ ὄν καθολικολογία, τὸ ὅποιο εἶναι τὸ θεῖο τῆς πραγματικότητας. Ἡ φιλοσοφία εἶναι ἐπιστήμη τοῦ ὄντος ὡς ὄντος ποῦ οἱ πρώτες αἰτίες θὰ ἀναγθοῦν σὲ ἄλλες προγενέστερες θεμελιακὰς αἰτίες ποῦ πηγάζουν ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, ἐνῶ οἱ ἰδιαι-

Μελέτη Φιλοσοφικὴ - Ψυχολογικὴ - Παιδαγωγικὴ

τερες ἐπιστῆμες μελετοῦν ἀμεσώτερες αἰτίες τῆς ἐμπειρίας. Ἐπειδὴ ὁμως οἱ πρώτες αἰτίες ἐνυπάρχουν καὶ κορυφώνονται στὸ Θεό, ἡ φιλοσοφία κατ' Ἀριστοτέλη ἀποβαίνει θεία ἐπιστήμη ἢ ὁ Θεὸς τὴν κατέχει μόνο σὲ μέγιστο βαθμὸ. Ἐπ' αὐτὴ τὴν ἔννοια ὁ Θεὸς ἀποτελεῖ τὸ ἀληθὲς ἀντικείμενο τῆς φιλοσοφίας καὶ γι' αὐτὸ ἡ φιλοσοφία χαρακτηρίζεται σὰν θεολογία καὶ

Τοῦ Πασχάλη Τσακίρη 'Επιθ) τοῦ Δ.Ε.

πρώτη φιλοσοφία. Ἐποῖ: ἡ πρώτη φιλοσοφία καλεῖται μεταφυσικὴ ἀπὸ τὸν τίτλο μετὰ τὰ φυσικά. Ἡ καθολικὴ φιλοσοφία, ἐπειδὴ δὲν μπορεῖ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη νὰ διαχωρίζεται ἀπὸ τὴν ἰδέα τοῦ κόσμου, γιὰ τοῦτο δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει ὑπόστασι ἔξω ἀπὸ τὸ αἰσθητό. Ἐνῶ ὁ Πλάτων λέγει ὅτι τὰ πράγματα μιμοῦνται: τίς ἰδέες, οἱ ἰδέες δηλ. εἶναι τὸ τούτο, αὐτὰ γὰρ τὸν Ἀριστοτέλη εἶναι κορυφαὶ ἀντλήσεις γενεῶν ποιενομένων, μὴ καὶ δὲν ὁρίζονται: δεοντολογικὰ οἱ ἰδέες ἀπὸ τὰ αἶτια καὶ αἰτιατὰ τῶν ἐμπειριῶν.

Ἡ ἰδέα ἐξ ἄλλου δὲν ἀποτελεῖ τὴν αἰτία τῆς γενέσεως τῶν πραγμάτων.

Ἡ αἰσθητὴ πραγματικότης τοῦ σύμπαντος, λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, ἐνέφρει στὸ φιλόσοφο τὸ θαυμασμὸ γιὰ τὴ θεότητα, ποῦ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας. Ἡ ἔξη καὶ ἡ μορφὴ ποτὲ δὲν εἶναι χωρισμένες καὶ ἡ μιὰ δὲν υποσεῖ νὰ ὑπάρχει χωρὶς τὴν ἄλλη. Στὴν ἀκατάπαυστη ἐξέλιξη τῆς φύσεως ἢ ἔξη προσπάθει νὰ ἀποκτήσει: τελειότερη μορφή.

ἀλλὰ μιὰ ἐπ' ἀπειρον ἐξέλιξη δὲν εἶναι νοητὴ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη «Ἀνάγκη στήναι: καὶ μὴ εἰς ἀπειρον ἵέναι». Πρέπει κάποτε νὰ σταματήσουμε σὲ ἕνα πρώτο κινεῖται ἀκίνητο, σὲ μιὰ πρώτη αἰτία, ἀπὸ τὴν ὅποια, λαμβάνει ὠθησὴ ἢ καθολικὴ κίνησι. Ἐπειδὴ ὁμως ἡ κίνησι στὸν κόσμον εἶναι αἰώνια, γιὰ τοῦτο πρέπει καὶ ἡ αἰτία νὰ εἶναι αἰώνια καὶ αἰώνια ἢ ἐνέργεια, γιὰ νὰ εἶναι ἡ κίνησι διαρκής. Ἐκεῖνο ὁμως τὸ ὅποιο εἶναι ἐνέργεια εἶναι: τὸ ἄλλο. Ἐποῖ: τὰ πάντα στὸν κόσμον τὰ δέπει ἡ ἐντελέχεια, ἡ σκοπιμότης ποῦ ἀποτελεῖ τὴ σφραγίδα ἐνὸς ἔννοιαν ἔχοντος γίγνεσθαι. Οἱ διαφορὲς ὁμως μορφές τῆς γήινης ἐνέργειας ἐπειδὴ εἶναι συνδεδεμένες μὲ τὴν ἔξη εἶναι: θεβαριμένες ἀπὸ αὐτὴν καὶ ὡς ἐκ τοῦτου ἀτελεῖς.

Ἀπὸ τίς γήινες μορφές ἐνεργείας μόνον ὁ νοῦς, ἂν καὶ εἶναι συνδεδεμένος μὲ τὸ σῶμα, ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν δυνατότητα μιᾶς ἀνεξαρτήτου ὑπάρξεως καθ' ἑαυτήν. Ἐλλειψη ἔξης εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ὑψίστης ἐνεργείας, ποῦ ἱσταται στὴν κορυφὴ τοῦ σύμπαντος καὶ ἡ ὅποια εἶναι ὁ Θεός. Ἐποῖ: τὰ λογικὰ ὀντολογικὰ καὶ χρονολογικὰ πρωτεῖο τῆς ἐνεργείας τῶν αἰσθητῶν ὄντων καταλήγει: στὸ ἀπόλυτο πρωτεῖο τῆς καθαρῆς ἐνεργείας, ποῦ εἶναι προτέρα τῆς γενέσεως τοῦ κόσμου καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν οὐσία τῆς θεότητας. Ἡ οὐσία τῆς θεότητας εἶναι νοῦς, ἕνας νοῦς ὁμως ὑπέρτατος ἥτοι: κατὰστασι διαρκούς θεωρίας καὶ νοήσεως ἐποπτείας. Ἡ νόησι δὲ αὐτὴ στρέφεται πρὸς ὅτι: εἶναι: θεϊότητα καὶ τιμωτάτο. Αὐτὸν (ἐνν. τὸν Θεόν) ἄρα νοεῖ ὁ νοῦς, εἴπο ἐστὶ τὸ κράτιστον καὶ ἥσιν ἡ νόησις νοήσεως νόησις. Φωτὴν δὲ τὸν Θεόν εἶναι: ὃν αἰδῶν αἰσταν ὥστε ζωὴ καὶ αἶων συνεχὴς καὶ αἰδῶς ὑπάρχει: τῷ θεῷ τοῦτο γὰρ Θεός.

Πρωτὸς ὁ Ἀριστοτέλης μελετᾷ τὴν ψυχὴν σὰν ἰδιαιτέρη ἐρευνα ἐπιστημονική, γιατί ἡ γνώσι τῆς ψυχῆς εἶναι: ἡ λυδία λίθος, ποῦ θ' ἀνοίξει: νέους δρόμους σὲ κάθε ἐπιστήμη, ἀφοῦ ἡ ψυχὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ

των ζώων: "Εστι γάρ, οἷον ἀρχὴ τῶν ζώων. Ἡ ψυχὴ εἶναι: προστιτὴ στὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα, ἐπεὶ δὴ ἀφήνει περιθώριο σπουδῆς μὲ τὰ ψυχικά της προβλήματα, πού μὲ πολλὴ τόλμη τὰ ἔρευνά ὁ Ἀριστοτέλης καὶ μεγάλη ἀμεροληψία. Ἡ ψυχὴ ἔχει βιολογικὴ ἀρχή, ἔτσι δὲ τὴν ψυχολογία, τὴν τοποθετεῖ στὴν φιλοσοφία τῆς φύσεως, ἀφοῦ ἡ θρησκευτικὴ, αἰσθητικὴ καὶ ἡ κατώτερη διανοητικὴ ψυχὴ εἶναι: μὲ φυσικὴ ἀρχὴ δεμένη μὲ τὸ σῶμα. Βαθύτερη ὁμως παρατήρηση τῆς νοητικῆς ψυχῆς ἀποδεικνύει: ὅτι παράγοντες πού σὰν ζωτικές δυνάμεις ἐνεργοῦν στὸν ὁργανικὸ κόσμον εἶναι ἀνίκανοι νὰ ἐξηγήσουν τὴν συνάρπεια τῶν φυσικῶν, ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν λειτουργιῶν. Ἰδιαίτερα ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δὲν εἶναι: ἐνέργεια κάποιου σωματικοῦ ὁργάνου, ἀλλὰ ἀνάγεται στὴ σφαῖρα τῆς μεταφυσικῆς καὶ γὰρ τοῦτο πρέπει: νὰ τὸν μελετήσῃ: ἀποῦ ἀνώτερη μεταφυσικὴ ἐπιστήμη. Χαρακτηριστικὸ τῶν ὄντων, ζώων καὶ φυτῶν εἶναι: ἡ τροφὴ καὶ ἡ ἀνάπτυξη. Τὸ ζῶον παρουσιάζει καὶ τὴν ἰδιότητα τῆς αἰσθήσεως. Ὁ ἀνθρώπος ὁμως κοινὰ στὴν αἰσθησιμότητα καὶ τὴ νόηση. Ἡ παραπάνω λειτουργία δὲν εἶναι μόνον φυσικὰ γεγονότα, ἀλλὰ στοχεῖ πού ἀπαιτεῖ τὴν παρομβάση τῆς ψυχῆς ὡς αἰτίας καὶ ἀρχῆς τῆς ζωῆς.

"Εἴτι ὁ Ἀριστοτέλης διακρίνει κάτω ἀπὸ τὴν ἱεραρχία ψυχῶν. Ψυχὴ φυσικὴ ἢ θρησκευτικὴ, αἰσθητικὴ ψυχὴ, κινητικὴ καὶ νοητικὴ. Ἡ ψυχὴ εἶναι ἢ μορφή καὶ ὄν: ἢ ὦλη. Ἡ ὦλη εἶναι: τὸ δυνάμει, ἡ μορφή εἶναι: ἡ ἐντέλεια, ἡ ἐντέλεια, ἡ τελειοποίηση, ἡ ἐντέλεια. Ἡ ψυχὴ εἶναι: ἐντέλεια, ἡ πρώτη σώματος φυσικοῦ δυνάμει: ζῶον ἔχοντος.

Δὲν παύει ὁμως ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ν' ἀποτελεῖ μὲ ἀδιάσπαστη ὁργανικὴ ἐνότητα. Ἐπειδὴ ὁμως ἡ ψυχὴ σφύρει μέσα της ἕλες τίς μορφῆς τοῦ αἰσθητοῦ καὶ νοητοῦ κόσμου ἀποτελεῖ τὸ εἶναι, τὴν ὑπαρξή, τὴν ὁλότητα τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ λειτουργίες τῆς ψυχῆς εἶναι: πολλὰ πλεονάζουσα, αὔξησις, γέννησις, αἰσθάνεσθαι, γινώσκειν, συγκινεῖσθαι, βολέεσθαι κλπ., ἀλλὰ ποσὶν ἀλλοτρίων ὑπὸ ἐνταὶ ἀρχή. Οἱ γνωστικὲς λειτουργίες τοῦ ἀνθρώπου εἶναι: ἡ σφύρισις ἢ φαντασία καὶ ἡ νόηση. Μὲ τὰ αἰσθητήριά του

ὁ ἀνθρώπος αἰσθάνεται, δύνει: δ.τ. βλέπει, ἀκούει, ὁσφραίνεται κλπ. Σὰν νοητικὴ λειτουργία ὑπὲρσφύριται: καὶ ἡ μνήμη, γὰρ νὰ διατηρήσῃ τίς ἐντυπώσεις τῆς ψυχῆς. Ὁ νοῦς τώρα καταλαμβάνει: τὴν κορυφὴ τῆς ἱεραρχίας τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν καὶ ταυτίζεται μὲ τὴ νοητικὴ δύναμη, ἔχει: διττὴ δὲ μορφή ἐνεργητικὴ ἢ παθητικὴ. Τὰ στοιχεῖα τῶν αἰσθήσεων, τὰ αἰσθητήρια, ἢ φαντασία τὰ μεταβάλλει: σὲ παραστάσεις πού ἀποτελοῦν τὸ ὄρατο τοῦ νοῦ. Ἀρχὴν ἢ ψυχὴ εἶναι: TABULA RASA, ἀνοήτος πίνακας καὶ μὲ τὰ αἰσθητήριά του τὸ παθὶ καὶ μὲ τὴν ἐνεργητικὴ συνδυαστικὴ ἐκτικότητα τῆς νόησης θὰ οἰκοδομήσῃ τὴν προσωπικότητα καὶ τὸν χαρακτήρα του. Τὰ ἀντικείμενα τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς νόησης θὰ ὁργανωθοῦν σὲ ἐνότητες κατόπιν.

"Εἴτι ὁ Ἀριστοτέλης σφύρει: στὴ σφαῖρα τῆς Λογικῆς. Ἀναλόγως τῆς ποιότητος τῶν αἰσθημάτων, τὸ παθὶ θὰ δημιουργήσῃ: τίς ποῶτες τοῦ ἐποπτεῖται, τίς ἐννοεῖ τοῦ γύρω κόσμου. Γὰρ νὰ δημιουργήσῃ: λ.ν. τὴν ἔννοια τοῦ σκόλου θὰ πρέπει: νὰ παρατηρήσῃ: ὅλα τὰ εἶδη τῶν σκόλων καὶ νὰ ἀποκαθαροῦν: τὴν ἔννοια σκόλος. Παράλληλα θὰ σχηματίζει καὶ αὐτομὲς ἐννοεῖς λ.ν. τὴν ἔννοια τοῦ Σωκράτη ἢ τοῦ Παρθενῶνα. Οἱ ἐννοεῖς θὰ ταξινομηθοῦν κατὰ τὴ σέση, τὸ γένος καὶ τὰ εἶδη τους. Ὅσο αὐξάνει: τὸ πλῆθος μὲς ἐννοίας ἐλαττώνεται: τὸ βάθος της, διακρίνει: δὲ 10 κατηγορίες ἐννοιῶν. Οἱ ἐννοεῖς τώρα θὰ ἀποτελέσουν τὰ στοιχεῖα τῆς κοίσεως, πού τότε μόνον αὐτὲς θὰ εἶναι: ἀληθεῖς, ἀν οἱ ἐννοεῖς εἶναι: διακριθεῖν. Ἀπὸ τοῖς κοίσεις (Πάντες οἱ ἀνθρώποι θνητοί. Ὁ Σωκράτης ἀνθρώπος. Ὁ Σωκράτης εἶναι θνητός.) δημιουργεῖται ὁ παραγωγικὸς συλλογισμός.

Μεγαλύτερη ὁμως σημασία ἔχει: κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη ὁ παραγωγικὸς συλλογισμός, ἀπὸ πολλὰς μερικὰς κοίσεις δηλ. συνάγεται: σπουδαίωτο συλλογιστικὸ συμπέρασμα. ὅτι διὰ τὴν προσπάθειαν νὰ ἐπὶ τύχαιον ἔσῃ οἱ θεράποντες τῆς παιδανγωγικῆς, ὁ γονεὺς ἢ τὸ κοινωνικὸ περιβάλλον νενὰ γὰ τὸ παθὶ πού τὸ ὁδνεῖ ὁρτώτερα στὴν αὐτενέργεια καὶ τὴ μάθησις.

"Αν σὲς παιδανγωγικὲς ψυχολογικὲς καὶ λογικὲς ἀπόψεις τοῦ Ἀ-

ριστοτέλη προσθέσουμε καὶ τίς ἡθικές του τοιαῦτες, βάσει τῶν ὁποίων πρέπει: νὰ ἐπιτύχουμε στὸ παιδί μὲ ἱεράρχηση σκοπῶν, γιὰ καθε ἀνθρώπος ἐννοεῖ τὴν εὐδαιμονία μὲ τὰ δικά του μέτρα καὶ σταθμά, ἀλλὰ ἡ παιδευτικὴ μας παρέμβαση πρέπει: τὸν ἀνθρώπο νὰ τὸν κόμει: πρῶτα ἀνθρώπο, τότε ἔχουμε ἰσχυρὰ τὰ μέσα τῆς Ἀριστοτελικῆς σκέψεως γὰ τὸ δύσκολο παιδανγωγικὸ μας ἔργο, μὲ πού ὁ καθε ἀνθρώπος ἐναντι τοῦ παθὸς, ἐν παντί τόπω καὶ χρόνῳ ἀποβαίνει: παιδανγωγὸς τῶν παιδῶν μικρῶν ἢ μεγάλων.

Προχωρώντας στὰ πολιτικά του ὁ Ἀριστοτέλης φρονεῖ: ὅτι σκοπὸς τοῦ κράτους εἶναι: ἡ εὐδαιμονία τῶν πολιτῶν, νὰ παραγοῦν τὰ μέσα καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ: νόμους. Ἡ δικαιοσύνη εἶναι: ἀρετὴ τοῦ κράτους, πού πρέπει: μὲ γνώμονα αὐτὴν νὰ ἐγκαταστήσῃ: στὴν κοινωνία τάξη καὶ ὁ καθε πολίτης νὰ ὁρίζεται: στὴ θέση, γὰ τὴν ὁποία εἶναι ἱκανὸς νὰ τὴ διατάσῃ.

♦♦♦♦

Προσπαθήσαμε νὰ δώσουμε μὲ ὀψη τοῦ Ἀριστοτέλη ὁπὸ μὲ ὥριμὴν ἐπιστημονικὴ πτυχὴ καὶ νὰ δείξουμε: ὅτι ἡ UNESCO μὲ τὴ θέσπισιν τῆς ἐπετίμου τὰ ἔναν σύγχρονο σοφῶ. Δὲν θὰ ἀναμεροβούμε: στίς γιλιετηρίδες καὶ τίς κοινωνίες τῶν Ἑλλήνων, Ἰνδῶν, Σινῶν, Ἀράβων, Εὐρωπαίων, πού τὸν ἐτίμησαν: σὰν τὸν κορυφαῖο γενάρχη τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης. Μόνον θέλουμε: νὰ διακηρύξουμε: νὰ τοῖς σπουδαῖς ἀντιπροσώποις καὶ παδοῦς ἐνδιαφερόμενοις τοποθετήσεων τῆς σήμερον: ὅτι οἱ δύο πατολόγοι τοῦ διαλεκτικοῦ ὄλμου Μάρξ — Ἐνγκελς ἐθνήσαν: καὶ ἐκτιμοῦσαν: βαθύντα τὸν Ἀριστοτέλη. Ὁ Λαοβίος ἔλεγε: ὅτι ὁ Ἀννὸς σὲ σύγκριση μὲ τὸν Ἀριστοτέλη δὲν ἦταν: παρὰ μαθητὴς του. Ὁ παγκοσμίως γνωστὸς: πάλι: φιλόσοφος Χέγκελ ἔλεγε: ὅτι μετὰ τὸν Ἀριστοτέλη δὲν γεννήθηκε: παρὰ μὲ πνεῦμα: ὅτε θὰ γεννηθεῖ καὶ οὔτε γράφεται: νὰ γεννηθεῖ.

"Αν σὲς ὅλα αὐτὰ προσθέσουμε: τίς ἀπόψεις τοῦ Ἀριστοτέλη: ὅτι ἡ πολιτεία ὑπογοεῖται: νὰ παρῇ: κύλους μαθημάτων βάσει: τῶν ὁποίων θὰ μορφώνονται: οἱ νέοι, νὰ προ-

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 117

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ: Ἡ ζωή καί τό ἔργον του

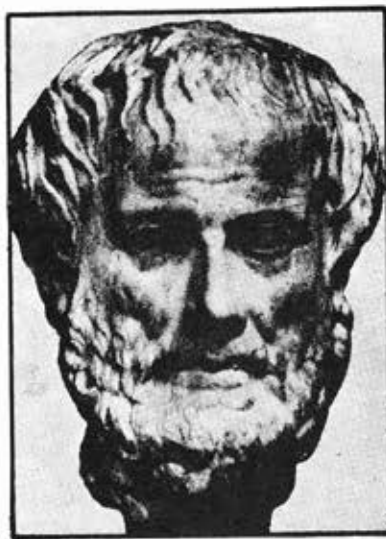
Ὁ φετεινός Αὐγουστος ἦταν ἀφιερωμένος στή μνήμη τοῦ Ἀριστοτέλη. Τά ἀνώτατα πνευματικά ἰδρύματα ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου τίμησαν τὰ 2300 χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ κορυφαίου Ἑλλήνα φιλοσόφου. Ἡ Ἑλλάδα οὐα γενέτειρα τοῦ Ἀριστοτέλη δέν θὰ ἔμενε φυσικά ἀμέτοχη. Τὸ ὑποκαγεῖο πολιτισμὸ οὐα συνεργασία μὲ τὴν ΟΥΝΕΣΚΟ πραγματοποιοῖνε στὸ Ἀριστοτελεῖο πανεπιστήμιο τῆς Θεσσαλονίκης τὸ παγκόσμιο συνέδριο γιὰ τὸν Ἀριστοτέλη. Τὸ ΕΛΤΑ τέλος ἐξέδωσε γιὰ τὰ 2300 χρόνια μιὰ σειρά ἀπὸ τέσσερα γραμματόσημα.

Πατέρας πολλῶν ἐπιστημῶν ὁ Ἀριστοτέλης γεννήθηκε στὰ Στάγειρα τῆς Χαλκιδικῆς τὸ 384 π.Χ. Δέκα πέντε χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Σωκράτη καὶ τρία χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὴν ἱδρυση τῆς ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνα.

Οἱ γονεῖς του, Νικόμαχος καὶ Φωστίδα, ἀνῆκαν σὲ μεγάλες ἱατρικὲς οἰκογένειες. Ὁ πατέρας του ἦταν προσωπικὸς γιατρός τοῦ παπποῦ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, βασιλιᾶ Ἀρύντα Β'. "Ἐτσι οἱ σχέσεις τοῦ ἱδρυτῆ τῆς περιπατητικῆς σχολῆς μὲ τὴ Μακεδονία ἦταν προετοιμασμένες.

Ἐχασε πολὺ νωρὶς τοὺς γονεῖς του καὶ μεγάλωσε στὸν Ἀταρνέα τῆς Μ. Ἀσίας κοντὰ στὸ φίλο τοῦ πατέρα του Πρόδενο.

Σὲ ἡλικία 17 χρόνων ἤρθε στὴν Ἀθήνα καὶ μπῆκε στὴν ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνα. Μέσα σ' αὐτὸν τὸν κύκλο πέρασε τὰ εἴκοσι καλύτερα χρόνια τῆς ζωῆς του καὶ ἔφυγε μόνον ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ δασκάλου του. Σ' αὐτὰ τὰ χρόνια γνώρισε ἀπὸ κοντὰ τὸν Πλάτωνα μὲ τὸ μετριασμένο ἰδεαλισμὸ καὶ τὴν αὐτεκριτική. Μελέτησε καὶ χώνεψε συγχρόνως ὁλόκληρη τὴ φιλοσοφία. Ὁ Πλάτων στὸ πρόσωπο τοῦ Ἀριστοτέλη βρῆκε τὸν Ἀντάξιο μαθητή. Ἀπὸ ὅσους ἄκουσαν καὶ σπούδασαν τὸν Πλάτωνα μόνο ὁ Ἀριστοτέλης κατόρθωσε νὰ κατανοή-

σει τὴ διδασκαλία του καὶ νὰ ἀναπτύξει συνδυάζοντας πρωτοβουλία καὶ δημιουργικότητα. Στὴ σκιά τοῦ Πλάτωνα ὁ Ἀριστοτέλης ἀντρώθηκε καὶ ἡ ἐπίδραση ποὺ δέχθηκε ἀπ' αὐτὸ τὸ ἔξοχο πνεῦμα ἦταν τόσο βαθιὰ καὶ σταθερή, ὥστε ἄφησε ἄσθηστα σημάδια στὴ διάνοιά του. Χρειάστηκε καιρὸς ὥσπου νὰ ἀνακωνεύσει καὶ νὰ ξεπεράσει τὴν πλατωνική φιλοσοφία, γιὰ νὰ δημιουργήσει τὴ δική του, ποὺ ἀνταποκρινό-

Τῆς Λ. Βαρδαγιαννίδου

ταν στὴν ἐμπειρική πραγματικότητα. Στὸ πρόσωπο τοῦ Πλάτωνα, πρόσφερε σ' ὅλη του τὴ ζωὴ τὸ φόρο τῆς ποὶ εὐλαβικῆς λατρείας, ποὺ τὴν ωραιότερη ἐκδήλωσή τῆς παίρνει στὴν ἐλεγεία τοῦ βωμοῦ, ὅπου τὸν δεισιάζει ἄνθρωπο ποὺ «οἱ κακοὶ δὲν ἔχουν δικαίωμα οὔτε νὰ τὸν ἐπαινοῦν καὶ ποὺ ἐδεικνε μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴ διδασκαλία του πὼς μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶναι καλὸς καὶ εὐτυχισμένος μαζί».

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Πλάτωνα ἔφυγε ἀπὸ τὴν ἀκαδημία μὲ ὁλοκληρωμένη προσωπικότητα. Φεύγοντας ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὁ Ἀριστοτέλης πῆγε προσκεκλημένος ἀπὸ τὸν Ἑρμεία, ἡγεμόνα τοῦ Ἀταρνέα καὶ τῆς Ἀσσοῦ, στὴν

περιοχὴ τῆς Τρωάδας. Στὴν Ἀσσο ὁ Ἀριστοτέλης ἱδρυσε σχολὴ θυγατέρα τῆς ἀκαδημίας. Ἐκεῖ ἔμεινε τρία χρόνια καὶ ἦταν ἡ κεντρικὴ μορφή σ' ἓνα κύκλο ἀπὸ ἀκαδημαϊκοὺς. Κέρδισε τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ Ἑρμεία ποὺ τοῦ ἔδωσε γιὰ γυναῖκα του τὴν ἀνηψιά του καὶ θετή του κόρη Πυθιάδα. Ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι, στὴν Ἀσσο γνώρισε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ μαθητὴ καὶ δάδονό του Θεόφραστο, ὁ ὁποῖος τὸν ἐπεισε νὰ μεταφέρει τὴ σχολὴ του στὴ Μυτιλήνη ποὺ ἦταν καὶ γεννέτειρά του.

Τὸ 342 φεύγει ἀπὸ τὴ Μυτιλήνη στὴν Πέλλα ὕστερα ἀπὸ προσωπικὴ πρόσκληση τοῦ Φιλίππου γιὰ νὰ ἀναλάβει τὴ μόρφωση τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

Τὸ σχολεῖο ποὺ δίδαξε ὁ Ἀριστοτέλης τὸν Ἀλέξανδρο ἦταν τὸ Νυμφαῖο τῆς Μιέζης.

Τὰ ἄφθονα νερά καὶ ἡ ὑπερβολικὴ βλάστηση καθιστοῦσαν τὸ Νυμφαῖο πραγματικὸ ἡρεμιστήριο, ἰδανικὸ μέρος γιὰ μελέτη. Ἐδῶ σ' αὐτὸν τὸν ἐπίγειο παράδεισο ἔστειλε ὁ Φίλιππος τὸν Ἀριστοτέλη νὰ διδάξει τὸν δεκατρίαχρονο γιό του. Ἐτσι μακριὰ ἀπ' τὴ ζωὴ τῆς πρωτεύουσας καὶ τοῦ παλατιοῦ καὶ ἀνάμεσα σ' ἀπλοῦκοὺς ἀνθρώπους, ὁ Ἀλέξανδρος ἀφοσιώθηκε ἀπερίσπαστα στὴ μελέτη του.

Ὁ Πλούταρχος στὴ ζωὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου (Κεφ 7) γράφει: «Σχολὴν μὲν οὖν αὐτοῖς καὶ διατριβὴν τὸ περὶ τὴν Μιέζαν Νυμφαῖον ἀπέδειξεν, ὅπου μέχρι νῦν Ἀριστοτέλους τε ἔδρας τε λιθίνας καὶ ὑποσκήτους περιπάτους δεικνύουσιν».

Ἡ ἐπίδρασή του πάνω στὸ μεγαλοφυῆ μαθητὴ του ἦταν βαθειά. Ἐκαλλιέργησε στὴν ψυχὴ του τὴ λατρεία γιὰ τὴν ἐλληνικὴ παράδοση χρησιμοποιώντας γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Μόλις ὁ Ἀλέξανδρος ἀνέβηκε στὸ θρόνο, ὁ δάσκαλός του ἔγραψε καὶ τοῦ ἀφιέρωσε τὸ περὶ βασιλείας του ἔργο. Τότε ὁ βασι-

ληγας για να ευχαριστήσει το δάσκαλό του ξανάττισε την πατρίδα του που την είχε καταστρέψει ο Φίλιππος. Ακόμη και όταν ο Αλέξανδρος είχε καταπασιεί με την εκστρατεία του για την κατάκτηση του κόσμου, ο Αριστοτέλης δεν δίστασε: ίσως με το υπόμνημά του Αλέξανδρος ή υπέρ αποίκων, προσπάθησε να αποτρέψει το βασίλειά από το να μεταχειριστεί σαν ίσους τους Έλληνες με τους βαρβάρους. Όπως σχεδίαζε εκείνος. Μόνον όταν ο Αλέξανδρος σκότωσε τον άνεργό του Αριστοτέλη Καλλισθένη, με την υποψία ότι είχε λάβει μέρος σε μια συνωμοσία, θόλωσαν οι σχέσεις τους. Μα και αυτό, δεν τον έκανε να χάσει την πεποίθησή του, στην ορθότητα της μακεδονικής πολιτικής.

Προσπάθησε επίσης να αναπτύξει μέσα στον Αλέξανδρο τις αρετές της εγκράτειας. Επειδή τις θεωρούσε σαν τις κυριότερες για ένα μονάρχη. Αλλά, αν η στοργή προς το δάσκαλό του ήταν μεγάλη, η συμμόρφωση προς τις συμβουλές του ήταν μικρή.

Χαρακτηριστική της διδασκαλίας του Αριστοτέλη, ήταν ο τρόπος με τον οποίο δίδασκε. Δηλαδή αντί να αφήνει τους μαθητές του καθισμένους να τον ακούν, συζητούσε μαζί τους πεποιτώντας. Από το γεγονός αυτό ονομάστηκε ή σχολή του περιπατητική. Η διδασκαλία του περιελάμβανε δύο σειρές μαθημάτων: 1) Το ποιο έξετάζει ζητήματα καθαρά θεωρητικά. 2) Το βοάδω απευθύνεται σ' ένα ευρύτερο κοινό. Συνεχίζει τα μαθήματά του δώδεκα χρόνια: είναι τόσο ζωική ή ενεργητικότητα του, ώστε βρίσκει τον καιρό να γράφει και να δημοσιεύει πολυάριθμα έργα, που αναφέρονται σ' όλους τους κλάδους της γνώσεως του ανθρώπου.

Σύμφωνα με το Διογόνη το Λαέρτιο, η δύναμή του και η αντοχή του στην εργασία ήταν ασύγκριτες. Αυτό μπορεί να διαπιστωθεί έξ' άλλου από τον αριθμό των έργων που έγραψε. Για να κατορθώσει λοιπόν ο Αριστοτέλης να ελαττώσει τη διάρκεια του ύπνου και να αυξήσει το χρόνο της εργασίας, κρατούσε

στο χέρι μια μεταλλική σφαίρα πάνω από ένα δοχείο. Έτσι όταν από την κούραση ξέφευγε ή σφαίρα από το χέρι έπεφτε μέσα στο δοχείο και με το θόρυβο ξυπνούσε:

Ο Αριστοτέλης πέθανε το 322 στη Χαλκίδα, αφήνοντας την ακόλουθη διαθήκη:

α) Κανένας από τους ανήλικους υπηρέτες που ήταν στην υπηρεσία μου δεν θα πουληθεί. Το απαγορεύω. Θα μείνουν και όταν ενηλικιωθούν, θα απελευθε-

ρωθούν για ανταμοιβή.

β) Στο Σίμο εκτός από τα χρήματα όσα του έδωσα για να αγοράσει ένα σκλάβο, να δοθούν χρήματα να αγοράσει ακόμα ένα.

γ) Η εικόνα της μητέρας μου να τοποθετηθεί στο ναό της Δήμητρας στη Νερέα.

Η στάση του ένταφιάσθηκε στα Στάγειρα, σύμφωνα με την τελευταία του επιθυμία. Στον ίδιο δέ τάφο τοποθετήθηκε αργότερα τα όσα της γυναίκας του Πυθιάδας.

Το χορευτικό συγκρότημα «Μπούλες και γενίτσες» πήρε μέρος στο «Διεθνές Κινηματογραφικό Φεστιβάλ Λεμεσού» στην Κύπρο. Το συγκρότημα έπραγματοποίησε πέντε επίσημες εμφανίσεις. Στη φωτογραφία μας ο πρόεδρος της Δημοκρατίας της Κύπρου κ. Σπύρος Κυπριανού συγχαίρει τον έπαιστη χορευτή της «Μπούλες» Γρηγόρη Μαλιάσα. Πίσω του δύο άλλοι χορευτές, οι Στ. Καραγιαννόπουλος και Αντ. Πάσχος.

Από την εκδήλωση της χορωδίας και ορχήστρας KARL ORFF, του Γυμνασίου Θηλέων Ναούσης στη «Στέγη γραμμάτων και τεχνών» Βεροίας.

1. Προλεγόμενα

Είναι αρκετά γνωστά πιά τα γεγονότα για την επανάσταση και για την καταστροφή της μακεδονικής Νάουσας, αν και υπάρχουν ακόμα αρκετά προβλήματα, π.χ., γύρω από τη χρονολόγηση των διαφόρων μαχών, ή της άλωσης ή για το ποιοι ξένοι οπλαρχηγοί και αγωνιστές έλαβαν μέρος, που ήλθαν από γειτονικές περιοχές για να βοηθήσουν στον ήρωικό αγώνα των ύπερ-περήφανων κατοίκων της πόλεως και των γύρω χωριών της, κ.τ.λ.

Έκείνο όμως το θέμα, που ξμεινε κυρίως αδιερεύνητο, είναι: ή τύχη, που είχαν οι Ναουσαίοι και οι Ναουσαίτες, που (μετά την κατάπνιξη της επαναστάσεως στην αιματοβαμμένη πόλη) αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την ιδιαίτερη πατρίδα τους, όσοι, βέβαια, κατόρθωσαν να γλυτώσουν από το τούρκικο μαχαίρι ή από την αιχμαλωσία. Σκόρπιστηκαν σ' όλη την υπόλοιπη μαχόμενη Ελλάδα, όπου και εγκαταστάθηκαν για πάντα, μιά και ή περιοχή τους (όπως, άλλωστε, και ολόκληρη ή Βόρεια Ελλάδα) συνέχισε να είναι σκλαβωμένη άλλα 90 (όλοκληρα) χρόνια. Έξ άλλου, Ναουσαίοι κατέφυγαν και στις γειτονικές, βαλκανικές χώρες, και ιδιαίτερα στη σημερινή Γιουγκοσλαβία, όπου και διασώθηκαν μιά και τους ξνονε (με τους κατοίκους της) ή κοινή θρησκεία και ή ίδια σκλαβιά.

Μιά μελέτη, λοιπόν, των σχετικών αρχείων και όλων των υπολοίπων στοιχείων, θα ήταν πολύ χρήσιμη και θα επέτρεπε την εξαγωγή ορισμένων αξιόλογων συμπερασμάτων, άσχετα από το ότι: οι πληροφορίες που θα αποκτούσαμε, θα αφορούσαν, όπωςσδήποτε, σε περιορισμένο αριθμό προσώπων μονάχα, γιατί πέρσαν από τότε περισσότερα από 150 χρόνια και τα όσα γραφτά μνημεία διασώθηκαν δεν είναι δυνατό παρά να περιέχουν ειδήσεις μονάχα για λίγους αγωνιστές, από τη Νάουσα.

Η αναμφισβήτηση και δεδομένη όμως αυτή «έγγενής» δυσχέρεια

Προσπάθεια για μιά καταγραφή τους

δεν πρέπει να οδηγήσει στην εγκατάλειψη μιάς παρόμοιας προσπάθειας, που θα ήταν πολλαπλά χρήσιμη και, ίσως, αποκαλυπτική, γιατί, παρ' όλες τις προαναφερόμενες δυσκολίες, αν ολοκληρωθεί, ασφαλώς θα μās προσφέρει: ενδιάφέροντα στοιχεία για την μετεπαναστατική ιστορία της Νάουσας και των ξενητεμένων παιδιών της, αλλά ακόμα και για την εποχή της επαναστάσεως και της καταστροφής της.

ΓΙΩΡΓΟΥ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗ
Δικηγόρου Βεροίας

μιά και στις σχετικές αιτήσεις—εκθέσεις (που υπέβαλαν μερικοί αγωνιστές, για να αποζημιωθούν κ.τ.λ.) περιέρονται, συχνά, πληροφορίες και για εκείνα τα γεγονότα.

II. Η αρχή μιάς παρόμοιας προσπάθειας

Γιά να φανερί ή αλήθεια και ή βασικότητα των πιο πάνω σκέψεων θα καταβληθεί προσπάθεια (αμέσως πιο κάτω), για να παρουσιασθούν τα αποτελέσματα της άρχης μιάς παρόμοιας έρευνας, που έκανα, στα πλαίσια μιάς πιο γενικής προεργασίας, για τη συγκέντρωση του ανέκδοτου και εκδομένου υλικού, που διασώθηκε, για όλους τους Μακεδόνες αγωνιστές του 1821, που πολέμησαν και στην υπόλοιπη (την επίσης σκλαβωμένη, τότε) Ελλάδα και βοήθησαν στην απελευθέρωσή της.

Έχω μαζέψει, λοιπόν, πολλά α-

γνωστα στοιχεία, που άρχισα κιόλας (1969 και ύστερα) τη δημοσίευσή τους, στο περιοδικό «Μακεδονικά», της Έταιρείας Μακεδονικών Σπουδών. Στο σημείωμα του-το θα περιοριστώ μονάχα σε όσες πληροφορίες είναι: σκορπισμένες σε διάφορες μελέτες δικές μου (πλην της περ'πτώσεως 5, πιο κάτω). Σε άλλο όμως μελέτημά μου θα δώσω και νέα στοιχεία, για τους ίδιους, όπως και για πολλούς άλλους, ακόμα δέ θα κάμω και τις σχετικές, βιβλιογραφικές παραπομπές.

Άλλωστε, μιά από τις μελλοντικές επιδιώξεις μου, είναι να συγκεντρώσω και ό,τι σχετίζεται με την επανάσταση και την καταστροφή της Νάουσας και τους αγωνιστές και κατοίκους της, για να συνθέσω μιά καινούργια, ειδική μονογραφία για το γεγονός του-το, που να βασίζεται: σ' όλα τα στοιχεία, παλιά και νέα, ώστε να συμπληρωθεί ή σχετική εικόνα (που υπάρχει, χρόνια τώρα), με τα δεδομένα των νέων έρευνών και με άγνωστες πληροφορίες που έχουν συγκεντρωθεί, κυρίως στα τελευταία εξήντα χρόνια: δηλαδή μετά την έκδοση του σχετικού 66λίου του Ν.Γ. Φιλίππιδη και του σχεδιασματος του Δ. Παταρίδη, με τις προσθήκες του Έ. Στουγιαννάκη, που επανακυκλοφόρησε (1976) και σε δεύτερη έκδοση, επιμελημένη, με εύρετήριο και νέες φωτογραφίες των ιστορικών τοποθεσιών και μνημείων, από το «σύλλογο αποφοίτων του Λαπτείου

γυμνασίου Ναούσης, Ἀναστάσιος Μιχαήλ, ὁ λόγιος.

III. Ἡ μετεπαναστατικὴ

τύχη

ἐννιά Ναουσαίων

ἀγωνιστῶν

Ἀπὸ τὸ ὕψος, λοιπόν, ποὺ μάζεψα γιὰ πολλοὺς Ναουσαίους ἐπαναστάτες, ποὺ αἰχμαλωτίστηκαν καὶ ὕστερα ἐλευθερώθηκαν ἢ καὶ ποὺ ἐγκαταστάθηκαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ σὲ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδας τους, διαλέγω ὁκτώ περιπτώσεις, ποὺ δημοσιεύονται με ἀλφαριθμητικὴ σειρὰ καὶ κατ' ἀνάγκη μὲ ἄνισα λήμματα, ἀφοῦ δὲν ἔχομε ἰσόποσα στοιχεῖα γιὰ ὅλους:

1. Ἀθανάσιος Δῆμος.

Τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1831 πῆγε στὴ Θεσσαλονίκη, ἔχοντας συστατικὸ γράμμα τοῦ Δημητρίου Τσάμη Καρατάσου, γιὰ τὸν ἐκεῖ πρόξενο τῆς Ρωσίας, τὸν Ἑλληνα Ἀγγελὸ Μουστοξύδη, ὅπου γράφονταν καὶ τὰ ἑξῆς:

«Ὁ ἐπιφέρων τὸ παρὸν μου κύριος Δῆμος Ἀθανασίου, Ναουσιανός, ἐπιστέλλεται παρ' ἐμοῦ εἰς τὰ αὐτόθεν περὶ τινῶν ὑποθέσεων, ἀναγκαιουσῶν, διὰ τὰς ὁποίας ἐπίτηδες καὶ ἐξόχως σᾶς παρακαλῶ, τὸν συστημένον πρὸς ὑμᾶς τοῦτον μου φίλον, νὰ εἶναι ὡς ὁ ἴδιος ἐγὼ ὑπὸ τὴν ἀμεσον ὑπεράσπισίν Σας».

Δὲν ξέρομε ποῖες ἦσαν οἱ ἀναφερόμενες σὰν ἐπείγουσες ὑποθέσεις, ποὺ ἀπασχολοῦσαν τὸν Ναουσαῖο ἀγωνιστὴ, ἂν, δηλαδή, ἤθελε νὰ χρησιμοποιήσει τὶς καλὲς ὑπηρεσίες τοῦ Μουστοξύδη, π.χ. γιὰ νὰ ἀπελευθερώσει αἰχμαλώτους συγγενεῖς του ἢ γιὰ νὰ ξαναπαρεῖ τὴν, ἴσως, δημιουργημένη περὶ αὐτοῦ, ἢ κατ' ἐξοχήν, ἐξουσία.

2. Ἀθανασίου Κώστας

Ἐπὶ τῇ καὶ ἄλλος Ναουσαῖος,

μετὰ τὸ ἴδιο ἐπίθετο, ποὺ ἦταν, ἴσως, συγγενὴς τοῦ προηγουμένου. Ἦταν ὑπαξιωματικός, ποὺ κατατάχθηκε στὴ 2ῃ τάξη.

3. Ἀναστασίου Χρυσάφης

Διασώθηκε αἰτήσὴ του (Ἀθήνα, 19.6.1865), μετὰ τὴν ὁποία ζητᾶται στρατικὴ βοήθεια, γιὰ νὰ μὴ πεθάνει ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὴν ἐγκατάλειψη, μὰ καὶ δὲν τοῦ δόθηκε καμιά ἀμοιβὴ καὶ σύνταξη, ἂν καὶ ὑπέφερε πολλὰ γιὰ τὴν πατρίδα.

Ἄς διαβάσουμε ὅμως, καλύτερα, τί ἔγραφε ὁ ἴδιος, στὴν ἀρχὴ τῆς αἰτήσεώς του, γιατί εἶναι πολὺ συγκινητικὴ καὶ ἀντιπροσωπευτικὴ ἡ περίπτωσή του:

«Ὁ εὐσεβάστως ὑποφαινόμενος κατάγομαι ἐκ Ναούσης τῆς Μακεδονίας, κατὰ τὸν αἰρὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἔλαβον τὰ βπλα κἀγὼ, καθὼς καὶ ὁ μακαρίτης πατήρ μου καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς μου, παρενθρόνιστες εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς μάχας, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν εἰς τὴν ἀτυχῇ ταύτῃ ἐπαρχίαν. Μετὰ τὴν πτώσιν καὶ καταστροφὴν τῶν ἐπ'σημοτέρων πόλεων τῆς Μακεδονίας καὶ τὴν ἐρήμωσιν καὶ πτωχολύσιν τῆς ἰδιαιτέρας μου πατρίδος καὶ τῶν συγγενῶν μου, μητρὸς καὶ ἀδελφῆς, τὴν διαρπαγὴν τῆς περιουσίας καὶ τὴν σφαγὴν τῶν συμπολιτῶν μου, περιέπεσον εἰς αἰχμαλωσίαν παρὰ τῶν τυράννων, ὑποστάς αὐτὸν ἐπὶ τρία ὀλόκληρα ἔτη, ἀφ' ὅπου διὰ λύτρωσιν τῶν συγγενῶν μου ἐξῆλθον ἐξησθενημένος καὶ σχεδὸν ἡμιθανής».

4. Βούλαρης Κ. Πέτρος

Ἦταν ὑπαξιωματικὸς 1ης τάξεως. Στὴν αἰτήσὴ του γράφεται: ὅτι, τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1822:

«...ἐπαρουσιάσθη εἰς τοῦτον τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ὡς σημαιοφόρος τοῦ στρατηγοῦ Ἀγγελῆ Γάτσου καί, ἔχων ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του καὶ ἀπόσπασμα στοατιωτῶν 15—20, συνηγωνίζετο ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος».

Μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Νάουσας,

πολέμησε στὴ Δυτικὴ Ἑλλάδα, ἀκολουθώντας τὸν Γέρο — Καρατάσο, καὶ ὕστερα στὴν Πελοπόννησο, μετὰ ἀρχηγὸ τὸν Ἰωάννη Κολοκοτρώνη. Κατόπιν συνέχισε στὴν Ἀνατολικὴ Ἑλλάδα, μετὰ τὸν Ὀδυσσεά Ἀνδρουτσο καὶ τελικὰ ἐπανῆλθε στὶς διαταγὰς τοῦ Γέρου Καρατάσου, ἀφοῦ, προηγουμένως, εἶχε ἀρχηγὸ καὶ τὸν ἄλλο, Ἰακωβὸ Μακεδόνα, τὸν Διαμαντὴ Νικολάου — Ὀλύμπιο, γιὰ νὰ τελειώσει μετὰ τὸν Δημήτριο Τσάμη Καρατάσο.

Γιὰ ὅλη τὴ συνεισφορὰ του, δὲν πῆρε ὅμοιή, ἂν καὶ πρόθυμα πιστοποιήσαν τοὺς ἀγῶνες του οἱ ὀπλαρχηγοὶ Ν. Κρεζώτης, Δ. Τ. Καρατάσος, Ἰω. Κολοκοτρώνης, Ν. Καστομούλης, Κ. Δουκιάτης κ.ά.

Τελικὰ ἐγενε κάτοικος τῆς Σκιάθου.

5. Γεωργίου Λάζος

Ἦταν ὑποξωματικὸς 2ας τάξεως, ποὺ πολέμησε σὲ πολλὰς μάχας καὶ τὸ 1832 ὀνομάστηκε ἐξαπὸνταρχος, ἀλλ' ὅμως δὲν ὑπηρέτησε, μετὰ αὐτὸν τὸν βαθμὸ.

6. Καμπίτης Φίλιππος

Ἦταν στρατιώτης καὶ κατοικοῦσε στὴ Χαλκίδα.

Ἀσφαλῶς, πρόκειται γιὰ γόνου τῆς γνωστῆς καὶ πολὺ παλαιᾶς οἰκογένειας ἡρώων.

7. Μιχαήλ Ἰωάννης

Ἦταν ὑπαξιωματικὸς 1ης τάξεως καὶ ἔλαβε μέρος σὲ πολλὰς μάχας.

8. Χρυσόχοος Ἀναστάσης

Ξέρομε ὅτι ἦταν ἐργάτης καὶ ὅτι τὴν οἰκογένειά του ἀποτελοῦνταν ἀπὸ τὸν ἴδιο καὶ πέντε, ἄλλα ἄτομα, καὶ συγκατοικοῦν ἀπὸ δύο ἀρσενικά καὶ ἀπὸ τρία θηλυκά μέλη. Στὰ 1829, τὸν συναντᾶμε στὴ Σκόπελο, μετὰ ἄλλους «παρόικους», πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἦσαν Μακεδόνες καὶ ἰδιαιτέρως Χαλκιδῶτες.

ΓΙΩΡΓΟΣ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗΣ

Η ΝΑΟΥΣΑ ΣΤΟ Β' ΜΙΣΟ ΤΟΥ 19^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

Ένα υπεύθυνο και αποκαλυπτικό βιβλίο που κυκλοφόρησε στο Β' μισό του 19ου αϊ. για την κατάσταση στην Τουρκία είναι του Άγγλου άντισυνταγματάρχη JAMES BAKER «TURKEY IN EUROPE».

Η οξυνση του «άνατολικού ζητήματος» γύρω στα 1850 μετά την απόπειρα της Ρωσίας να το λύσει μονόπλευρα και τον Κριμαϊκό πόλεμο που ακολούθησε (1853), αύξησαν κατακόρυφα το εύρωπαϊκό ενδιαφέρον για την καταρρέουσα οθωμανική αυτοκρατορία. Η Τουρκία λίγες δεκαετίες μπροστά από το κατώφλι του 20ου αϊ. ξεσκαλωθείσα να παραμένει ελάχιστα γνωστή.¹ Με το μεσαιωνικό της τρόπο στη ζωή και τη διοίκηση είχε σηκώσει γύρω της ένα τείχος απομόνωσης από τους λαούς της Δύσης που εξέλισσονταν ραγδαία. Ο J. BAKER συνειδητοποίησε την κατάσταση αυτή και φιλοδόκησε να αποκαλύψει το πραγματικό πρόσωπο της Τουρκίας.

Κατά τη διάρκεια της εκστρατείας της Κριμαίας, στην οποία πήρε μέρος,² του δόθηκε η ευκαιρία να παρακολουθήσει για ένα διάστημα τη ζωή της Κωνσταντινούπολης. Άλλα έπρόκειτο για έμπειρα περιορισμένης κλίμακας. Γι' αυτό στα 1874 πραγματοποίησε ένα ταξίδι ευρύτερης γνωριμίας στις επαρχίες της εύρωπαϊκής Τουρκίας, που κράτησε τρία ολόκληρα χρόνια.³ Ήρθε σε επαφή με πλήθος ανθρώπων και γνώρισε τους τόπους που επισκέφτηκε σε όλη τους την ποικιλομορφία. Τις εντυπώσεις του, τις έμπειρίες, τις παρατηρήσεις και τα συμπεράσματά του τα εκθέτει αναλυτικά στο βιβλίο του που προαναφέραμε. Σκοπός του ήταν η πληροφόρηση και μόνο. Έτσι η δουλειά του έχει περισσότερο μορφή πραγματείας και λιγότερο οδηγιο.

Ο J. BAKER αναφέρεται στη Νάουσα περιστασιακά και σε δυο σημεία του βιβλίου του. Δε μās δίνει μίαν ολοκληρωμένη εικόνα της, αλλά περιορίζεται σε εντυπώσεις και παρατηρήσεις. Μερικά από τα στοιχεία που διασώζει (παραγωγικότητα του τόπου, το γευστικό κρασί κ.τ.λ.) μās είναι ήδη γνωστά και από άλλες πηγές (BOUGUEVILLE,

Σελίδες απ' το βιβλίο του Άγγλου περιηγητή JAMES BAKER «TURKEY IN EUROPE»

Έξω στεγάστηκε το πρώτο βαμβακακλωστήριο της Νάουσας στα 1875

Παρουσίαση - μετάφραση ΚΩΣΤΑ ΣΤ. ΣΠΟΡΕΛΑ φιλόλογου

LEAKE, COUSINERY κ.ά.). Αυτός υπερτονίζει τη σημασία τους.

Για μία ακόμα φορά γίνεται και σε αυτό το κείμενο μεία του ήρωικού χαρακτήρα της Νάουσας. Μόνο που έδω ο ήρωισμός αυτός δεν είναι η παλιά δυναμική αντίδραση ενάντια στο δυνάστη, αλλά παρουσιάζεται σε μία πικρή, μα και συνάμα γεμάτη περηφάνεια ανάμνηση ή ένας πόθος για έκδικηση και λεφτεριά, που ολόένα φουντώνει στα στήθια του λαού χωρίς όμως

να μπορεί να γίνει πράξη. Άς μη λησμονούμε πως η Νάουσα του 1875—77 δεν αποτελεί παρά μίαν ενθύμηση της αλλοτινής της δόξας. Είναι μιά πόλη που αγωνίζεται να αναπληρώσει το αίμα που έχυσε ποταμούς στον Εεσηκωμό του 1822. Τα χρόνια που μεσολάβησαν δε φαίνεται να στάθηκαν αρκετά για να έπουλώσουν τις πληγές της γιατί η μαρτυρική αυτή πολιτεία της Μακεδονίας Εεκληρίστηκε στην κυριολεξία. Έχασε την προνομιακή της μεταχείριση.⁴ υποχρεώθηκε να δεχτεί στα σπλάχνα της τουρκικό πληθυσμό.⁵ Βρισκόταν σενέχεια έκτιθεμένη στις αβιρσεις των Τούρκων⁶ και των ληστών που λυμαίνονταν την περιοχή.⁷

Όμως το φρόνημα του ελληνικού λαού ποτέ δεν κατάφερε ο Τούρκος να

τὸ κάμψει παρὰ τὴ σκληρότητα τοῦ ἔδειχνε. Οἱ Ναουσαῖοι συνέχισαν νὰ δίνουν τὴ μάχη γιὰ τὴ ζωὴ μὲ νέα κατορθώματα. Σ' αὐτοὺς ἀνήκει ἡ τιμὴ ὅτι πρῶτοι συνέλαβαν τὴν ἰδέα καὶ τόλμησαν νὰ δημιουργήσουν τὸ πρῶτο βαμβοκλωστήριο σ' ὁλόκληρο τὸ τότε ὀθωμανικὸ κράτος τὸ ἔτος 1875.⁸

(Μετάφραση ἀπὸ τὸ κεφ. «Οἱ Ἕλληνες ὑποτελεῖς τῶν Ὀθωμανῶν», σελ. 93—94).⁹

«Καθὼς ταξιδεύεις κατὰ μῆκος τῶν συνόρων τῆς Μακεδονίας, εἶναι ὁδυνηρὸ καὶ μελαγχολικὸ — ἀλλὰ ὄχι ἀδικαιολόγητο — νὰ διαπιστώνεις τὸ πικρὸ συναίσθημα ποὺ ἔχει κατασταλάξει στίς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων, ἐξαιτίας τῶν ἀσχημιῶν ποὺ προκάλεσε ἡ ἐκδικητικὴ μανία τῶν Τούρκων κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἀγῶνα τῆς Ἀνεξαρτησίας.

Ἡ πόλη τῆς Νιάουσας, πούναι χτισμένη σὲ μιὰ μαγευτικὴ τοποθεσία γύρω στὰ διακόσια πόδια πάνω στὸ βουνὸ Βέρμιο καὶ μὲ θέα ὁλόκληρὴ τὴ μακεδονικὴ πεδιάδα μὲ τὴ θάλασσα στὸ βάθος, ἔπαθε τὰ περισσότερα ἀπὸ ὅποιαδήποτε ἄλλη. Εἶμουν ἐκεῖ ἀρκετὰ πρόσφατα. Ἐνας ἡλικιωμένος ἄντρας μὲ ὁδήγησε σὲ ἓνα ὁμορφὸ χλοερὸ τόπο, σὲ ἓνα δασύλλιο ἀπὸ καρυδιές. Βρισκόταν ἀκριβῶς πάνω ἀπὸ ἓνα ἀπόκρημνο βράχο, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἔπεφτε ἓνα καθάριο ρεῦμα σὲ διαδοχικοὺς καταρράκτες ἀπὸ ὕψος ἑκατὸ ποδιῶν περίπου, ἕως ὅτου κατέληγε κάτω στὴν μεγάλη πεδιάδα. Βουνὰ καὶ δάση πρόσβαλλαν σταθὰ θάθος κι ἐγὼ χαϊρόμουν τὴ λιακάδα περιτριγυρισμένος ἀπὸ τίς ὁμορφιές τῆς φύσης, ὅταν ἐνῶσα παραγμένος ἀπὸ τίς λεπτομέρειες ποὺ ἄκουσα γιὰ τὴν ἀποτρόπαια συμπεριφορὰ τοῦ ἀνθρώπου. «Ἐδῶ ἦταν» εἶπε ὁ γέροντας «ὅταν, ἐγὼ παιδάκι, εἶδα ὅλους τοὺς ἄνδρες τῆς Νιάουσας νὰ τοὺς κουβαλᾶνε γιὰ ἐκτέλεση. Οἱ Τούρκοι ἀξιοματικοὶ στεκόταν ἐδῶ, ἐκεῖ ὁ δήμιος. Ὁ ἓνας κατόπι τοῦ ἄλλου οἱ Ἕλληνες ὁδηγοῦνταν μπροστὰ τους. Ἡ ἐρώτηση ποὺ τοὺς ἀπηύθυναν ἦταν: «Γκιαοῦρη, θὰ σώσεις τὴ ζωὴ σου ἀκολουθώντας τὸν Θεὸ καὶ τὸν Προφήτη;». Ἡ ἀπάντηση: «Ὁχι, Ἀφέντη» καὶ ὁ δήμιος ἔκανε τὴ δουλειά του. Ὑπῆρχε ὅμως καὶ ἓνας νέος τόσο ἐπιβλητικὸς, τόσο εὐγενικὸς καὶ τόσο ἐντυπωσιασμένος, ὥστε ἀναγκάστηκαν νὰ σταματήσουν πρὸς στιγμή. Μετὰ τοῦ ἀπηύθυναν ἀπρόθυμα τὴ μοιραία ἐρώτηση καὶ αὐτὸς ἀπάντησε σταθερὰ: «Ὁχι». «Γύρνα πίσω Γκιαοῦρη καὶ σκέψου καλὰ τὴν ἄρνησή σου γιὰ μιὰ ὥρα».

Γενικὴ ἑποψία τῶν ἐργοστασίων ὅπως αὐξάνονται σήμερα στὴν εἰσοδὸ τῆς Νάουσας

Τὸν παρουσίασαν πάλι μπροστὰ τους καὶ ἡ ἀπάντηση ἦταν ξανά ἡ ἴδια. Ἐπειδὴ ἀκόμα λυπόταν νὰ χαλάσουν μιὰ τέτοια ἐξαιρετὴ ὑπαρξή, τοῦ πρόσφεραν μιὰ τρίτη καὶ τελευταία εὐκαιρία γιὰ μετάνοια: «Τί λὲς τώρα, νεορὲ Γκιαοῦρη, θὰ δεχτῆς τοὺς ὅρους καὶ θὰ ζήσεις;». «Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ποτὲ» ἀπάντησε αὐτὸς καὶ θαρραλέα πῆγε νὰ συναντήσει τὸ ριζικὸ του.¹⁰

Στ' ἀλήθεια τέτοιοι ὑπῆρξαν οἱ χριστιανοὶ μάρτυρες καὶ ἡ ζωὴ τους θὰ ἀποτελεῖ παράδειγμα γιὰ μεγάλα ἀνδραγαθήματα.

Τὰ ἀποθαρρυντικὰ ἀποτελέσματα τέτοιου εἴδους τρομοκρατίας δὲν ἔχουν πρόσκαιρη ἀπήχηση, ἀλλὰ ἀφήνουν τὰ ἴχνη τους πίσω τους. Αὐτὸ μπόρεσα νὰ τὸ διαπιστώσω, ὅταν ἐπισκέφθηκα τὸ σπῆτι ἐνὸς Ἕλληνα, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐξιστόρηση τοῦ γέροντα. Ἐνα χαριτωμένο ἀγοράκι μῆκε στὸ δωμάτιο, ἓνα παιδάκι γύρω στὰ πέντε χρόνια· καθὼς τὸ ἐπαιρνα στὰ γόνατά μου καὶ τοῦ ἔκανα τὴ συνηθισμένη φιλοφρόνηση ὅτι δηλ. ἦταν ἓνα θαυμάσιο παιδάκι γιὰ τὴν ἡλικία του, ὁ πατέρας του εἶπε: «Γιῶργη, πῆς στὸν κύριο πόσουε Τούρκους θὰ σκοτώσεις σὰ γίνεις ἄντρας». Πολλὰ ὑπονοοῦνταν πίσω ἀπὸ αὐτὲς τίς λέξεις».

(Μετάφραση ἀπὸ τὸ κεφ. «Ἡ μακεδονικὴ πεδιάδα», σ. 407—409).

«Κατὰ μῆκος τῆς ὁροσειρᾶς τοῦ Βερμίου θρῖσκονται τρεῖς μεγάλες πόλεις,

ἡ Βέροια, ἡ Νιάουσα καὶ τὰ Βοδενά, ποὺ κάθε μιὰ τους κατέχει ὑδάτινη δύναμη ἱκανὴ νὰ θέσει σὲ λειτουργία ὅλες τίς βιομηχανίες τοῦ Μάντσεστερ.

Τὰ βουνὰ ποὺ ὀρθώνονται πίσω τους τὰ σκεπάζουν μεγάλα δάση ἀπὸ βελανιδιές, πεύκα, ὄξυές καὶ καστανιές. Στούς βραχώτοπους τῆς περιοχῆς ὑπάρχουν ὀρυχεῖα χαλκοῦ, ἀνθρακα καὶ πιθανόν ἄλλων μετάλλων. Οἱ λόφοι καλύπτονται ἀπὸ πλούσια βοσκοτόπια, στὰ ὁποῖα ὀφείλεται ἡ μεγάλη παραγωγή μαλλιῶν. Στὰ εὐφορὰ χτήματα τῆς πεδιάδας ὑπάρχει ἡ δυνατότητα πλατιάς καλλιέργειας βαμβακιῶν καὶ ἡ μικρὴ ποσότητα ποὺ παράγεται τώρα εἶναι ἀριστῆς ποιότητος. Τὸ χῶμα στίς πλαγιὰς τῶν λόφων εἶναι ἐξαιρετικὰ πρόσφορο γιὰ ἀμπέλια καὶ τὸ κρασί τοῦ τόπου θεωρεῖται τὸ πιὸ γευστικὸ σ' ὁλόκληρὴ τὴν Τουρκία. Ἡ φύση φαίνεται νὰ ἔχει συγκεντρώσει ἐδῶ ὅλα τῆς τὰ πλούτη καὶ νὰ τὰ μοίρασε ἀπλόχερα στὸν ἄνθρωπο. Ἀφθονα νερά, μαλλί, βαμβάκι, ξυλεία, μέταλλα, φρούτα, κρασί, δημητριακὰ—καὶ τί δὲν ὑπάρχει ἐδωπέρα—καὶ τὸ ἀνοιγμένο ὀρισμένων καναλιῶν θὰ ἔδινε τὴ δυνατότητα στοὺς κατοίκους μιᾶς πλατιάς ἐπικοινωνίας μὲ ὁλόκληρο τὸν κόσμον».¹¹

Ἀκολουθοῦν σκέψεις τοῦ BAKER γιὰ τὸ ἀφθαστο μεγαλεῖο ποὺ γνώρισε ἡ καρδιά αὐτῆς τῆς Μακεδονίας στὰ χρόνια τοῦ Μεγαλέξανδρου, γιὰ τὴν τωρινὴ τῆς κατάντια ἐξαιτίας τῆς τουρκικῆς

κατάκτησης, και τις δυνατότητες για μια μελλοντική της ανάπτυξη. Και συνεχίζει:

«Στήν πόλη της Νιάουσας, που είναι χτισμένη σε μια γραφική τοποθεσία στις πλαγιές του όρους Βέρμιου, δυο ταλμηροί Έλληνες έχουν ιδρύσει ένα βαμβακοκλωστήριο που λειτουργεί με τη δύναμη του νερού. Χρησιμοποιεί μηχανές ισχύος είκοσι ίππων, που παράγουν πενήνταπέντε μπάλλες βαμβακερής κλωστής τη μέρα. Η καθεμιά μπάλλα ζυγίζει 9 3/4 λίμπρες.¹² Οι πιο πολλοί εργάτες είναι ελληνόπουλα, άγώρια και κορίτσια που έχουν εξοικειωθεί με τη δουλειά και αποδείχτηκαν ικανοί μαθητευόμενοι. Το εργοστάσιο απασχολεί ογδόντα εργάτες. Οι μηχανικοί είναι Έλληνες που καταρτίστηκαν στην Αθήνα.¹³ Το συνολικό κόστος της κατασκευής του χτιρίου, των μηχανών και στην πραγματικότητα ολόκληρης της εγκατάστασης ανέρχεται στις 4.000 λίρες.

Όποιοσδήποτε είναι καλά πληροφορημένος για την κατάσταση που επικρατεί στην Τουρκία, γνωρίζει ασφαλώς τα εμπόδια που ανακύπτουν στην εγκατάσταση μιας τέτοιας επιχείρησης όπως η βιομηχανία αυτή. Πρώτα πρώτα είναι η παραμονή για τρεις ίσως μήνες στην Κωνσταντινούπολη προκειμένου να αποσπάσει κανείς το απαραίτητο «φιρμάνι», αφού καταβάλει ένα πάγιο ποσό για «μπαχτασί»· διαφορετικά είναι υποχρεωμένος να περιμένει για ακαθόριστο χρόνο. Όταν τελειώσει αυτό το βάσανο πρέπει να αρχίσει η πραγματική δουλειά: η άρση των εμποδίων εισαγωγής των μηχανημάτων από το τελωνείο με την καταβολή δυσβάσταχτου δασμού για κάτι που πρόκειται να εύρεγέτσει τη χώρα¹⁴, η φροντίδα για την ασφαλή μεταφορά των μηχανών σε μια απόσταση πενήντα μιλίων μέσα σε έναν τόπο δίχως δρόμους, με άμετρητες κακοτοπιές μέχρι το τέρμα της διαδρομής· κατόπι έρχεται το κοπιαστικό έργο της δημιουργίας των εγκαταστάσεων σε μια χώρα όπου για μια στρογγυλή τρύπα φτιάχνουν τετράγωνο πάσσαλο¹⁵ και τελευταία, χωρίς αυτό να σημαίνει ολοκλήρωση των προσπαθειών, η αναζήτηση προσωπικού για την επάνδρωση της βιομηχανίας.

Όφειλω να ομολογήσω ότι, καθώς οι κύριοι Δημητρός Λόγγος και Γεώργιος Κύρτος¹⁶ με ξεναγούσαν με τη μεγαλύτερη ευγένεια στη βιομηχανία τους που λειτουργούσε τέλεια, τους παρατηρούσα με το θαυμασμό και το σεβασμό που είναι δυνατό να αισθανθεί κανείς

πρός ήρωες και τους εύχθηκα με όλη μου την καρδιά να προκόψουν, κάτι που τότε άξιζον με το παραπάνω».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. BAKER, TURKEY, IN EUROPE, σ. V.

2. BAKER, ενθ' αν., σ. IV.

3. BAKER, ενθ' αν., σ. IV, 1.

4. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗ, 'Ιστορικά. «Μακεδονικά» 3 (1953-55) 129.

5. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗ, ενθ' αν., σ. 141.

6. ΧΙΟΝΙΔΗ, Οι διώξεις των Ναουσαίων. «Νιάουσα» τεύχος 2ο, Φεβρ. 1978, σ. 8-9.

7. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗ, 'Αρχαίον Βεροίας — Ναούσης, σ. 372.

8. Έδω υπάρχει όμογνωμία όλων των παλιών Ναουσαίων, οι οποίοι λίγο πολύ συνδέθηκαν με το εργοστάσιο αυτό. Τα ναουσαϊκά νήματα έγιναν γρήγορα άναρπαστα και πωλιούνταν στις αγορές του Σεράγεβου, του Βελιγραδίου και της Σμύρνης. Ειδική δε ύλη-ρεσία συστήθηκε για τη μεταφορά και διάθεσή τους. Παρ' όλα αυτά η πληροφορία έχει μειωμένη αξία, επειδή προέρχεται από την προφορική παράδοση. Ο BAKER μάς αφήνει να κάνουμε εικασίες μόνο. Η έκρηξη του θαυμασμού του για τους ιδρυτές της βιομηχανίας άσυνήθιστη για ένα φλεγματικό Άγγλο και μάλιστα στρατιωτικό μάς οδηγεί στο συμπέρασμα πως αυτό που αντίκρουσε ήταν κάτι το μοναδικό σ' ολόκληρη την εύρ. Τουρκία που περιηγήθηκε. Ο Στουγιαννάκης (σ. 239, σημ. 5) μιλάει για «πρώτο βαμβακοκλωστήριο» χωρίς να διευκρινίζει σε ποιο χώρο. Υπάρχει τέλος και ο S. JENA (σ. 129) που έχοντας υπόψη του και τον BAKER μάς πληροφορεί ότι το κλωστήριο της Νάουσας ήταν «το πρώτο στη Μακεδονία που χτίστηκε από Έλληνες». Έρευνές μου για πλατύτερη βιβλιογραφική στήριξη του σημείου αυτού δεν είχαν αποτέλεσμα.

9. Το «Η εύρωπαϊκή Τουρκία» γνώρισε επαναληπτικές εκδόσεις σε σύντομο χρονικό διάστημα στα αγγλικά και σε άλλες γλώσσες. Πιο προσιτή μου ήταν η τρίτη αγγλική έκδοση (1877), απ' όπου μετέφρασα τα κείμενα τα σχετικά με τη Νάουσα. Συμβουλευτήκα ακόμα τη γερμανική έκδοση του 1878, που δεν προσθέτει τίποτα το καινούργιο.

10. ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΑΚΗ, 'Ιστορία της Ναούσης, σ. 217.

11. Οι παρατηρήσεις του BAKER είναι απόλυτα σωστές και προφητικές. Η περιοχή θεωρείται σήμερα η πιο εύφορη και παραγωγική στην Ελλάδα. Η αξιοποίηση του ποτάμιου δρόμου του

Αξιού, που τόσο συζητείται, θα τη μετατρέψει και σε μοναδικό εμπορικό κέντρο.

12. Ίσως να φαίνεται μικρή η παραγωγή, αλλά το 1876 περίπου που πέρασε ο BAKER, το εργοστάσιο είχε λίγους μόνο μήνες δραστηριότητας. Τα πρώτα νήματα θύμιζαν περισσότερο σπάγγο, παρά κλωστή και η λαϊκή μούσα δεν έχασε την ευκαιρία να εκμεταλλευτεί το ευτράπελο γεγονός. Δυστυχώς το τραγούδι ήταν εποχιακό και ξεχάστηκε γρήγορα.

13. Οι πρώτοι «μηχανικοί» ήταν ειδικευμένοι εργάτες από την «Παλαιά Ελλάδα». Γρήγορα όμως τους αντικατέστησαν Ναουσαίοι που έκαναν μια σχετική εκπαίδευση στην Αθήνα.

14. Μέχρι την απειλή και τη δωροδοκία αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν οι Ναουσαίοι προκειμένου να κάμψουν το πείσμα του Τούρκου τελώνη της Θεσσαλονίκης να μην επιτρέψει την εισαγωγή των μηχανημάτων.

15. Οι πρώτες εγκαταστάσεις έγιναν πάνω σε σχέδια του αυτοδίδακτου Ναουσαίου μηχανικού Χατζηχριστόδουλου Πετρίδη, ο οποίος ήταν και γνωστός λόγιος!

16. Οι ιδρυτές ήταν τρεις και όχι δυο. Αυτό μπορούμε να το διαπιστώσουμε από σωζόμενη έντειχισμένη πλάκα στα έρειπια του εργοστασίου, όπου φαίνεται καθαρά και η χρονιά της ίδρυσής του: «ΒΑΜΒΑΚΟΚΛΩΣΤΗΡΙΟΝ ΛΟΓΓΟΥ, ΚΥΡΤΣΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΜΠΑΛΗ, ΕΝ ΝΑΟΥΣΗ 1875». Οι τρεις αυτοί δραστήριοι Ναουσαίοι έκαναν εμπόριο «σιαγισίων» με την ελεύθερη Ελλάδα, όταν κάποτε είδαν τις πρώτες κλωστικές μηχανές στον Πειραιά ή τη Σύρα και σκέφτηκαν πόσο αποδοτικές θα ήταν στην πατρίδα τους που διέθετε άφθονα νερά και διατηρούσε μια ανθούσα πατροπαράδοτη βιοτεχνία ύφαντων. Το βαμβακοκλωστήριο της Νάουσας διέγραψε ένα κύκλο γόνιμης δραστηριότητας εξήντα περίπου χρόνων μέχρι το 1936, όταν έγινε, από τυχαία πυρκαγιά, παρανόλημα του πυρός. Ήδη τα τελευταία χρόνια αντιμετώπιζε προβλήματα λειτουργίας εξαιτίας του συναγωνισμού και της κακής διαχείρισης. Ήταν το πρώτο κτίριο της Νάουσας που ηλεκτροδοτήθηκε από δική του γεννήτρια στις αρχές του αιώνα μας. Την ίδια εποχή έγινε επέκταση των εγκαταστάσεων και οι παλιές μετατράπηκαν σε αλευρόμυλο. Ο αλευρόμυλος αυτός μαζί με τους μικρότερους της Νάουσας έθρεψαν τον ελληνικό στρατό, για να δώσει τη νι-

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στη σελίδα 117

Ὁ Χριστιανισμὸς στηρίχθηκε στὴ θεότητα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ θεότης αὐτὴ διαπιστώνεται χωρὶς δυσκολία ἀπὸ τὶς αὐθεντικὲς πηγὲς τῶν Εὐαγγελίων. Σ' αὐτὰ βλέπει κάθε καλόπιστος τὴν μοναδικότητα τοῦ Ἰησοῦ. Κανεὶς δὲν ἔζησε καὶ ἔδρασε ὅπως ὁ Χριστός. Γεννήθηκε στὴ Βηθλεέμ καὶ ἀνατράφηκε στὴ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας, ἀπὸ γονεῖς πτωχοῦ καὶ ἄσημου. Ἐπὶ τριάντα χρόνια, ἐργάσθηκε ὡς ξυλουργὸς κοντὰ στὸν γέροντα πατέρα του, τὸν Ἰωσήφ. Μετὰ τὰ τριάντα χρόνια ἐγκαταλείπει γονεῖς καὶ πατρίδα, γιὰ νὰ κάμει τί; Νὰ διδάξει πράγματα, τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος οὐδέποτε διδάχθηκε. Κινεῖται καὶ διδάσκει κατὰ ἓνα τρόπο ἀσυνήθιστο καὶ διαφορετικὸ ἀπ' ὅ,τι οἱ θρησκευτικοὶ ἡγέτες τῆς ἐποχῆς του. Τὸν διακρίνει ἡ ἀπλότης καὶ ἀπέχει ἀπὸ κείνους τοὺς σχολαστικοὺς τύπους τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων. Ἰουδαῖος αὐτός, βγαλμένος ἀπὸ ἓνα στεγανὸ ἰουδαϊκὸ θρησκευτικὸ κύκλωμα, φιλοδοξεῖ νὰ ἀγκαλιάσει ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα στὴ νέα πίστι του. Διεκδικεῖ γιὰ τὸν ἑαυτό του τὴν ἱστορικὴ ἐκπλήρωση τῶν προφητειῶν, ποὺ ἀφοροῦσαν τὸν ἐρχομὸ τοῦ Μεσσία, διακηρύττοντας ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας. Αὐτὸ ἦταν ἀπίθανο, ἀλλὰ καὶ παράξενο γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη γιατί περῶμεν ἓνα Μεσσία μὲ ἄλλα γνωρίσματα διαφορετικὰ ἐκείνων ποὺ παρουσίαζε ὁ Ἰησοῦς. Οἱ Ἰουδαῖοι τὸν ἐρχομὸ τοῦ Μεσσία τὸν ἐξελάμβαναν ἐντελῶς κοσμικὰ. Σ' αὐτὸ συνέτειναν δύο πράγματα: πρῶτον, τὸν ὑπερφίαλο τὸν Ἰσραηλιν, λόγῳ τῆς μοναδικότητος τῆς ἱστορίας τους στὸν κόσμον, ποὺ ἀνέγονταν μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ πρῶτου ἀνθρώπου, ἐκλεισθέντας μάλιστα τὸν Θεὸ μοναδικὸ νί' αὐτοὺς προστάτη ποὺ μεριμνοῦσε μόνο νί' αὐτοὺς νὰ τοὺς καταστήσει κυρίαρχους στὸν κόσμον. Καὶ δεύτερον, συνέτεινε στὴν ἐνκόσμια ἀντίληψη καὶ ἡ σκληρὴ καὶ ὀδυνηρὴ πείρα τοῦ αἰματωτοῦ ζυγοῦ. Αὐτὰ τὰ δύο ἔκλειψαν τοὺς Ἰουδαίους νὰ παρανοήσουν τὴν πνευματικὴ ἀποστολὴ τοῦ Μεσσία.

Ἐνῶ οἱ συμπατριῶτες του τὸν

Ἡ Θεότης τοῦ Ἰησοῦ

ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

ἀποδοκίμαζαν αὐτὸς ἄφοβα προχωρεῖ καὶ ἐπιμένει στὸ σχέδιό του νὰ ἐγκαθιδρύσει πνευματικὸ πολίτευμα, στὸ ὁποῖο νὰ δέχεται κάθε ἓναν ποὺ θὰ θελήσει νὰ πολιτογραφηθεῖ σ' αὐτὸ ἐλεύθερα καὶ ἀβίαστα καὶ ἀνεξαρτήτως φυλῆς, φύλου, ἐθνικότητος, τόπου, ἡλικίας καὶ ἀξιώματος. Ὑπόσχεται νὰ γίνῃ αὐτὸς συμφιλίωτὴς τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό. Ἐρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ θρησκευτικὸ καὶ κοινωνικὸ κατεστημένο τῆς ἐποχῆς του, στὸ ὁποῖο εἶναι προσκολλημένοι ὅλοι ἀνεξαιρέ-

Τοῦ Ἀρχιμ. Ἀμβρ. Κυρ.

τως οἱ Ἰουδαῖοι. Κηρύττει γιὰ μιὰ βασιλεία, στὴν ὁποία θέτει τὸν ἑαυτό του βασιλιά, χωρὶς νὰ ἀρνεῖται τὴν βασιλικὴ αὐτὴ ιδιότητά του. οὔτε καὶ κατὰ τὴν κρίση ἐκείνη στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποία ἀνακρίνεται ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου. Καθορίζει μάλιστα καὶ τὴ φύση τῆς βασιλείας του ὅτι δὲν εἶναι «ἐκ τοῦ κόσμου τούτου». Ἐπιτελεῖ τὸ ἔργο του χωρὶς θόρυβο. Μὲ μόνο τὸ λόγο του καὶ τὴν πειθὸ. Μὲ τὸ μοναδικὸ καὶ ἀνυπερβλήτο ἠθικὸ του γαροκτῆρα, παρουσιάζεται σὰν ἀπλὸς ἀνθρωπός. Ἀλλὰ καὶ σὰν υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Γίνεται μέτοχος τῆς χαρᾶς καὶ τῆς λύπης τῶν ἄλλων. Ἡ μόνη ἀσχολία του εἶναι νὰ κηρύττει τὴν ἀλήθεια «ἐνῶ εἰς τοῦτο γενένημαι. ἵνα κηρύξω τὴν ἀλήθειαν». Τὸ ἔργο του τὸ παρουσιάζει ὅτι τὸ παρῆλθε ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ ὅτι αὐτὸ ἔπρεπε ἀπαρνεκτικῶς νὰ φέρει εἰς πέρας καὶ ἀκμὴ θεωρεῖ τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτὴν σὰν τροπὴν του. «Ἐὐὸν βοῶμα ἔστιν. ἵνα ἐκπληρῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον». Κινεῖται, ὁμιλεῖ, ἐνεργεῖ μὲ ἐ-

ξουσία πρωτοφανή. Ἔτσι ἄλλοτε μὲν εἰσέρχεται στὸ ναὸ καὶ διώχνει ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τὸν κατήντησαν «οἶκον ἐμπορίου καὶ σπῆλαιον λησιῶν». Ἄλλοτε δὲ συγχωρεῖ ἁμαρτίες, ἰδιοποιούμενος τὴν ἐξουσία τοῦ Θεοῦ, γιατί κάθε ἁμαρτία εἶναι προσβολὴ κατὰ τοῦ Θεοῦ καί, κατὰ συνέπεια αὐτὸς μόνο μπορεῖ νὰ συγχωρεῖ. Ἄλλοτε πάλι, γίνεται συμπληρωτὴς τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, ἐξισώνοντας ἑαυτὸν τὸν μετὰ τὸ Θεό. Καὶ ἄλλοτε ἐλέγει τὴν ὑποκρισίαν καὶ καυτηριάζει τὴν κακίαν τῶν ἀρχόντων τῆς ἐποχῆς του, ἐνῶ παρουσιάζεται συγχρόνως πατρικὸς προστάτης τῶν ἀδυνάτων καὶ στοργικὸς κριτὴς τῶν ἁμαρτωλῶν. Περιοδεύει τὴν Παλαιστίνην χωρὶς νὰ ἐξέλθει ἀπὸ τὰ ὄριά της. Κηρύττει τίς ιδέες του χωρὶς νὰ τὶς παραδώσει γραπτῶς ὁ ἴδιος καὶ γιὰ τὴν περαιτέρω διάδοσίν τους δὲν διαθέτει καμμιά κοσμικὴ δύναμιν καὶ ἐξουσίαν, ἐντὸς ἧ ἐκτὸς τῆς Παλαιστίνης. Τὸ μόνο ποὺ κάμει εἶναι νὰ συγκροτήσῃ ἓνα μικρὸ ἐπιτελεῖο ἀπὸ πτωχοῦς, ἄσημους καὶ ἀπαίδευτους μαθητὰς του, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν νὰ τοῦ προσφέρουν τίποτε περισσότερο ἀπὸ μιὰ ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν. Οὔτε δόξα, οὔτε σοφία, οὔτε χρῆμα, οὔτε καμμιά ἄλλη κοσμικὴ δύναμις. Ἀπεναντίας, προσερχόμενοι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὴν ἰσραηλιτικὴ κοινωνία τῆς Γαλιλαίας, ἀνατραφέντες καὶ αὐτοὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπήρεια τῶν Ἰουδαϊκῶν προλήψεων περὶ Μεσσία κ.λ.π., ὅπως τὶς εἶχαν καλλιεργήσει οἱ διάφοροι φαρισεῖς, δὲν μπόρεσαν καὶ αὐτοὶ στὰ τρία αὐτὰ χρόνια ποὺ ἦταν κοντὰ του, νὰ ἀποκτήσουν σωφὴ καὶ ἀκοιβήν ἰδέαν γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Διδασκάλου τους, ἀλλὰ τὸν ἐξελάμβαναν καὶ αὐτοὶ πέσα ὡς πέσα, ἀνθρωπίνως «ὅτι αὐτὸς ἔστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραὴλ».

Γενικά

Είναι γνωστή η θέση που κατέχει: ο εξηλεκτρισμός στην κοινωνική και οικονομική ζωή της χώρας μας. Το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων στην σημερινή κοινωνία έχει άμεση σχέση με την ηλεκτρική ενέργεια.

Η γεωργία που αποτελεί σπουδαίους οικονομική δραστηριότητα στον τόπο μας, με την εφαρμογή της νεώτερης τεχνολογίας και την εκμηχάνισή της, άρχισε να χρησιμοποιεί σε μεγάλη έκταση κατά τα τελευταία χρόνια τον ηλεκτρισμό.

Η αντικατάσταση των άλλων ορφών ενεργειών στην αγροτική παραγωγή, γίνεται με ταχύ ρυθμό και σε ερμεία κλίμακα. Ήδη από αρχαία χρόνια η ανθρώπινη και ανώτερη ή ζωική ενέργεια άρχισε να υποχωρεί προς όφελος της μηχανικής ενέργειας.

Η μηχανική ενέργεια απαραίτητη για τις «εν κινήσει» γεωργικές εργασίες, έχει αναπόφευκτη συνέπεια την εξανόη πολύτμου συναλλάγματος από τη χώρα μας, για την αγορά των υγρών καυσίμων (βενζίνης, πετρελαίου κλπ). Η αντικατάστασή της (προς το παρόν στις «εν στάσει» γεωργικές εργασίες) από τον ηλεκτρισμό, συντελεί στην εξοικονόμηση συναλλάγματος, ενώ και η ηλεκτρική ενέργεια αξιοποιεί και εγγώρους ενεργειακούς πόρους (λιγνίτης, υδατοπτώσεις κλπ).

Άλλος παράγων που συνηγορεί στον εξηλεκτισμό της γεωργίας, είναι η εξοικονόμηση ενέργειας με τις ηλεκτρομηχανές, σε σχέση με τις μηχανές εσωτερικής καύσεως, λόγω μεγαλύτερης αποδοτικότητας των πρώτων. Επίσης έχουν και περιορισμό της ρυπάνσεως του περιβάλλοντος.

Οι ηλεκτροκινήτες παρουσιάζουν λιγότερες βλάβες, εύκολα χειρισμού, καθαρότητα και μείωση του χρόνου απασχόλησεως του παραγωγού στα ποτίσματα. Έτσι ο αγρότης μπορεί να θέτει σε κίνηση τη μηχανή και να ασχολείται κατόπιν με άλλες εργασίες. Σε περίπτωση δέ που χρησιμοποιούσε γεωργικό έλκυστήρα (τρακτέρ) για το πότισμα, τον αποδεσμεύει από μια εργασία πολυήμερη και μπορεί να τον χρησιμοποιήσει αλλού.

ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ

Για όλα αυτά η πολιτεία επιδοτεί την εκτέλεση έργων αγροτικού εξηλεκτισμού, με επέκταση ή ενίσχυση των υπάρχοντων ηλεκτρικών δικτύων, μέσω του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων. Ένώ εφαρμόζεται και ειδικό μειωμένο τιμολόγιο καταναλώσεως ηλεκτρικού ρεύματος.

Τα έργα που κατασκευάζονται διακρίνονται σε: 1) Συλλογικά: Είναι αυτά που εξυπηρετούν μία ή περισσότερες υδροληψίες με διόχηση και διαχείριση του δημοσίου, ΝΠΔΔ, ΓΟΕΒ, ΤΟΕΒ, Συνεταιρισμών, δήμων και κοινοτήτων. 2) Ομαδικά, που εξυπηρετούν δύο και περισσότερες υδροληψίες δύο

κατά την αρδευτική περίοδο (δηλ. προέχει η αρδευτική χρήση), το δέ υπόλοιπο και κατά τον χειμώνα για ύδρευση.

3) Αποστραγγιστικά για την στράγγιση κατακλυζομένων εκτάσεων, και

4) Αντλιοστάσια ύδρευσεως ζώων για ποτίστρες.

Γεωργικές ηλεκτροδοτήσεις στο Ν. Ήμαθίας

Η παραγωγική δυναμικότητα του Ν. Ήμαθίας συνετέλεσε ώστε να έχει ένα από τους υψηλότερους

Του Γιάννη Καρατσιώλη Γεωπόνου αγροτικών ηλεκτροδοτήσεων ΔΕΗ Βεροίας

και περισσότερων παραγωγών και 3) Ατομικά που εξυπηρετούν μία υδροληψία από ένα ή περισσότερους παραγωγούς ή περισσότερες υδροληψίες που ανήκουν σε ένα παραγωγό.

Οι υδροληψίες που ηλεκτροδοτούνται διακρίνονται σε:

- 1) Φρέατα.
- 2) Άβαθεις ή μικρές γεωτρήσεις (δ' αμέτρου μικρότερης των 4 ίντσων).
- 3) Βαθείς ή μεγάλες γεωτρήσεις (διαμέτρου ίσης ή μεγαλύτερης των 4 ίντσων) και
- 4) Παρόχθιες υδροληψίες (από ρέοντα ύδατα, λίμνες, γαοφράγματα, δεξαμενές κλπ).

Τα εύρεγτικά μέτρα του αγροτικού εξηλεκτισμού στον τομέα ηλεκτροδοτήσεως άντλητικών συστημάτων αφορούν σε έργα:

- 1) Άρδευτικά, που είναι και το μεγαλύτερο ποσοστό.
- 2) Ύδροαρδευτικά εάν τουλάχιστον το 65% της καταναλισκόμενης ηλεκτρικής ενέργειας γίνεται

δείκτες εκμηχάνσεως της γεωργίας. Επίσης είναι και από τους περισσότερους εξηλεκτρισμένους νομούς στην Ελλάδα, με ποσοστό ηλεκτροδοτημένων οίκων 99,5%. Συνέπεια όλων αυτών το γεγονός ότι είναι πρωτοπόρος και στην εφαρμογή του αγροτικού εξηλεκτισμού.

Η ανεπάρκεια επφανεακών νερών αρδεύσεως, οδήγησε τους παραγωγούς στην ανόρυξη γεωτρήσεων, κυρίως σε περιοχές του κάμπου, όπου δεν υπάρχουν αρδευτικά δίκτυα. Η άντληση του νερού από τις γεωτρήσεις αυτές καθώς και τα διάφορα ρέοντα νερά για την εφαρμογή τεχνητής βροχής, γίνονταν στην αρχή με μηχανές πετρελαιοκίνητες (Μαλκότση κ.ά.), βενζινοκίνητες και με τους γεωργικούς έλκυστήρες.

Γρήγορα οι παραγωγοί μας κατανόησαν την αξία του ηλεκτρικού ρεύματος και ήδη από το 1956 ηλεκτροδοτήθηκε σημαντικός αριθμός αρδευτικών εγκαταστάσεων. Σήμερα οι ηλεκτροδοτημένες αρδευτικές

έγκαταστάσεις φθάνουν σε 80 το νομό τις 450, με σύνολο αρδευομένης εκτάσεως 90.000 στρέμματα.

Από αυτές οι 191 (δηλ. ποσοστό 42%) με σύνολο αρδευομένης εκτάσεως 40.000 στρ. βρίσκονται στην επαρχία Ναούσης. Είναι δε οι περισσότερες στην πεδινή ζώνη όπου υπάρχει σημαντικός αριθμός από γεωτρήσεις λόγω της ανεπάρκειας του αρδευτικού νερού της Αράπιας και των άλλων ρευματών. Από τις γεωτρήσεις αυτές 42, που είναι και οι μεγαλύτερες σε παροχή ανήκουν στον ΤΟΕΒ Αράπιας, οι δε υπόλοιπες είναι ιδιωτικές.

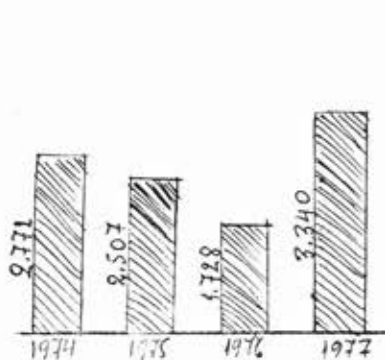
Ηλεκτροκίνητα παρόχθια αρδευτικά αντίστοιχα υπάρχουν και στην ορεινή ζώνη του νομού, τόσο στην περιοχή Βεροίας (Γεωργιανοί, Τριπόταμος, Κωστοχώρι κλπ.), όσο και στη Νάουσα (Αγ. Νικόλαος, Μηλίτσα, Ράμνισσα, Γιαννακοχώρι) για την άρδευση όπωρων εκλεκτής ποιότητας καρπών (δοεινά ροδάκινα χάλ. δοεινά μήλα Στάσιν) και άμπελωνων (κυρίως Μαύρο Ναούσης).

Από το 1974 ανεστάλησαν οι ηλεκτροδοτήσεις ιδιωτικών αρδευτικών γεωτρήσεων στην ζώνη του Ανατολικού Βερμίου και βορείως του Αλιάκμονος, επειδή πρόκειται να γίνει το μεγάλο αρδευτικό έργο. Αντίθετα συνεχίζονται και βρίσκονται σε έξαρση στο τιμήμα του νομού νοτίως του Αλιάκμονος, όπου επικρατούν και οι θαμνιές γεωτρήσεις (περιοχή Βεργίνας, Μελίκης κ.λπ.).

Η περιοχή της Αλεξανδρείας και προς τη Θεσσαλονίκη βρίσκεται μέσα στο αρδευτικό επιφανειακό δίκτυο και ως εκ τούτου δεν παρουσιάζει μεγάλο βαθμό εξηλεκτρισμού, εκτός από ωριμένες περιπτώσεις. Έτσι: εδώ έχουμε τα 3 μεγάλα αντίστοιχα των Καβασιλών με μόνιμο υπόγειο δίκτυο αρδεύσεως, συνολικής εγκατεστημένης ισχύος 1850 ίππων.

Η ηλεκτρική ενέργεια που καταναλώνεται για αρδευτικούς σκοπούς αποτελεί σημαντικό ποσοστό της όλης καταναλώσεως ηλεκτρικής ενέργειας στο Ν. Ήμαθιας. Βέβαια αυτή κυμαίνεται από χρόνο σε χρόνο ανάλογα και με τις καιρικές συνθήκες (βροχοπτώσεις κλπ.). Έ-

τσι από στοιχεία καταναλώσεως ρεύματος στην επαρχία Ναούσης κατά τα 4 τελευταία χρόνια και τη σύγκριση με τις βροχοπτώσεις κατά την αρδευτική περίοδο (Απρίλιος — Σεπτέμβριος) βλέπουμε ότι κατά την περίοδο μεγάλων βροχοπτώσεων (π.χ. έτος 1976) έχουμε

Πίναξ 1. Καταναλώσεις ηλεκτρικής ενέργειας στην επαρχία Ναούσης για αρδευτικούς σκοπούς σε χιλιάδες κιλοβατώρες

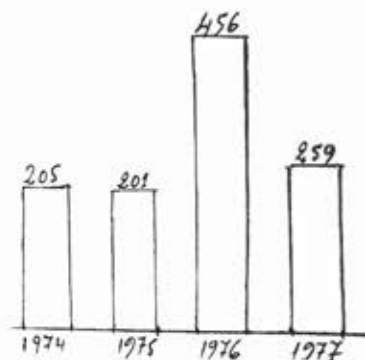
Παρατηρώντας τις συνολικές καταναλώσεις ηλεκτρικού ρεύματος του Ν. Ήμαθιας και τις αντίστοιχες στην περιοχή Ναούσης διαβάζουμε το συμπέρασμα ότι η Νάουσα

Περίοδος καταναλ.	Καταναλωθείσαι KWH σε όλο το Ν. Ήμαθιας	Καταναλωθείσαι KWH στην περιοχή Ναούσης	Ποσοστό %
1974	4.638.962	2.771.829	60
1975	4.413.716	2.507.095	57
1976	3.220.610	1.728.445	54
1977	5.802.508	3.340.510	57

Πίναξ 3. Καταναλωθείσα ηλεκτρική ενέργεια για αρδευτικούς σκοπούς στο Νομό Ήμαθιας και την περιοχή Ναούσης

Τελευταία για να αντιμετωπισθεί η ανεπάρκεια αρδευτικού νερού, άρχισε να εφαρμόζεται σε μερικά κτήματα του νομού μας, το σύστημα της στάγδην άρδεύσεως. Πρόκειται για ατομική άρδευση κάθε φυτού με ειδικούς σταλακτιήρες, που δίνουν το νερό στη ρίζα του. Έτσι, έχουμε μεγάλη εξοικονόμηση νερού και καλύτερη αξιοποίηση του. Χρησιμοποιείται εύρυστα στο Ίσραήλ. Προς το παρόν επειδή το κόστος των εγκαταστάσεων είναι μεγάλο, εφαρμόζεται μόνο σε δένδρα. Μπορεί όμως να επεκταθεί μελλοντικά και σε κηπευτικά. Σαν φυσική συνέπεια με το σύστημα αυτό θα έχουμε την άρδευση μεγάλων εκτάσεων με λιγότερο νερό, την εξα-

μικρότερες καταναλώσεις και αντίστροφα (βλέπε πίνακες 1 και 2). Τα βροχομετρικά στοιχεία για την περιοχή τα πήραμε από το Ίνστιτούτο Δενδροκομίας Ναούσης (Α. Σιδεράς, Βροχομετρικά στοιχεία, Η Νάουσα 1978, τεύχ. 3, σελ. 76).

Πίναξ 2. Βροχοπτώσεις σε χιλ. βροχής κατά τις αρδευτικές περιόδους 1974 έως 1977 στην περιοχή του Ι.Α. Ναούσης

απορροφά το μεγαλύτερο ποσοστό ηλεκτρικής ενέργειας (περίπου το 57%) για την άρδευση των κατ'έξοχή δυναμικών καλλιεργειών της (βλ. πίνακα 3).

Απορροφά το μεγαλύτερο ποσοστό ηλεκτρικής ενέργειας (περίπου το 57%) για την άρδευση των κατ'έξοχή δυναμικών καλλιεργειών της (βλ. πίνακα 3).

Εκτός από τις αρδεύσεις ο ηλεκτρισμός χρησιμοποιείται και για τη στράγγιση κατακλυζομένων εκτάσεων. Στο νομό μας τέτοιο χαρακτηριστικό έργο είναι: το μεγάλο αποστραγγιστικό αντίστοιχο στο Σχοινά Αλεξανδρείας εγκατεστημένης ισχύος 2000 κιλοβάτ.

Οι γεωργικές χρήσεις του ηλεκτρισμού δεν είναι μόνο αυτές που αναφέραμε πιο πάνω, αλλά και άλλες πολλές. Γι' αυτές όμως δεν μας παίρνει ο χώρος και θα γράψουμε άλλη φορά.

Καπνίζετε;

Καταστρέφετε τὴν ὑγεία σας

Κρατᾶτε στὸ χέρι σας ἓνα τσιγάρο, καπνίζετε, ἀπολαμβάνετε τὴν γεύση καὶ τὸ ἄρωμα τοῦ καπνοῦ, αἰσθανόσαστε ὅτι εἶστε ἕνας δυνατὸς ἄνδρας, μιὰ μοντέρνα γυναίκα καὶ χαίρεστε τὴ ζωή. Δὲν γνωρίζετε τὸ σπουδαιότερο, ὅτι αὐτὸ ποὺ κάνετε καταστρέφει τὸν ὀργανισμό σας, τὴν ὑγεία σας καὶ συντομεύει τὴ ζωή σας, ἀναπνέοντας ἓνα τρομερὸ καὶ πολυσύνθετο δηλητήριο ποὺ σᾶς σκοτώνει μεθοδικά.

Ὁ καπνὸς τοῦ τσιγάρου ἀποτελεῖται ἀπὸ πολυσύνθετες δηλητηριώδεις οὐσίες ποὺ πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς εἶναι ἀκόμα ἄγνωστες. Περιέχει (100) ἑκατὸ διάφορες οὐσίες ἐπιβλαβεῖς γιὰ τὸν ὀργανισμό. Ἐκτός ἀπὸ τὴν νικοτίνη, οἱ

κυριώτερες οὐσίες εἶναι τὸ μονοξειδίου τοῦ ἀνθρακός, τὸ ὑδροκυάνιο, ἡ πίσσα (βενζοπυρένιο), τὸ ἄρσενικό, τὸ νικέλιο, τὸ χρώμιο, ἡ ἁμμωνία, τὸ πολώνιο κ.λπ. Ἡ πίσσα εἶναι, ἐκτός τῆς νικοτίνης, ὁ κύριος παράγων τοῦ καρκίνου τοῦ πνεύμονος καὶ τῆς ἐμφάνισης τοῦ ἔλκους τοῦ στομάχου.

Καὶ ἂς ἀρχίσουμε ἀπὸ τὸ στόμα. Ὡς ὑπεύθυνος τοῦ καρκίνου τοῦ κάτω χείλους εἶναι τὸ κάπνισμα μὲ λίπα. Δημιουργεῖ συνε-

χεῖς ἐρεθισμοὺς στὸ κάτω χεῖλος (εἰκὼν 1). Μετὰ ἔρχεται ὁ καρκίνος τῆς γλώσσας. Τὸν ἀπέδωσαν κι' αὐτὸν στὴν κατάχρηση τοῦ καπνοῦ. Τὰ ἀνωτέρω καρκινώματα ἐμφανίζονται συνήθως σὲ ἄτομα μεγάλης ἡλικίας 60, 70, 80 ἐτῶν (εἰκὼν 2).

Κατόπιν ἔρχονται οἱ φλεγμονές τοῦ φάρυγγα καὶ τοῦ λάρυγγα ποὺ συνήθως καταλήγουν, λόγω τῆς μεγάλης καταχρήσεως τοῦ καπνοῦ σὲ καρκινώματα τοῦ λάρυγγα καὶ τοῦ φάρυγγα.

Τὴν μεγαλύτερη ὁμως εὐαισθησία ἀπέναντι στὸ τσιγάρο ἔχουν οἱ πνεύμονες.

Στὰ παγκόσμια προγράμματα ἐρευνῶν ποὺ διεξάγονται γιὰ τὰ αἷτια τοῦ καρκίνου τοῦ πνεύμονα, τὴν πρώτη θέση ἔχει τὸ τσιγάρο. Ὁ καπνὸς ἑνὸς τσιγάρου ἔχει νικοτίνη 1—3%. Μεγαλύτερη περιεκτικότητα νικοτίνης ἔχει ὁ καπνὸς τῶν πούρων, ἀκόμη δὲ μεγαλύτερη περιεκτικότητα ἔχει ὁ καπνὸς τῆς πίπας. Κάθε φορὰ ποὺ φέρνουμε τὸ τσιγάρο στὸ στόμα εἰσάγουμε στοὺς πνεύμονες καὶ ἓνα σύννεφο δηλητηρίων, τὰ ὁποῖα τὰ περισσότερα εἶναι ἄγνωστα ἀκόμα. Ἐὰν σκεφθεῖ κανεὶς ὅτι μόνο ὀκτὼ σταγόν-

Εἰκὼν 1. Ἐκτεταμένον καρκίνωμα καταλαμβάνον ὁλόκληρον τὸ κάτω χεῖλος.

**Τοῦ "Ἀρη Παπανικολῆ. Διευθυντοῦ Χειρουργικῆς
Κλινικῆς τοῦ Γενικοῦ Νοσοκομείου Ναούσης**

(α)

(β)

Εἰκὼν 2. Καρκίνος ἀκανθοκυτταρικός τοῦ βιβάφους τοῦ στόματος κατόπιν καταχρήσεως καπνίσματος

νες νικοτίνης είναι αρκετές να σκοτώσουν ένα άτομο, μπορεί να φανταστεί κανείς τί καταστρεπτικά αποτελέσματα σε όλα τα όργανα του ανθρώπου κάνει ο καπνός σε εκείνους που καπνίζουν 20 έως 30 και 40 τσιγάρα ημερησίως.

Είναι δύσκολο να εντοπίσει κανείς την ακριβή ποσότητα κάθε δηλητηρίου, που ο οργανισμός του καπνιστού απορροφά:

α) Σε πρόσφατες στατιστικές ανακοινώσεις της 'Αμερικανικής 'Αντικαρκινικής 'Εταιρείας (RUBIN) το βρογχογενές καρκίνωμα θεωρείται ως αιτία θανάτου σε 43.568 άτομα κάθε χρόνο. Κατά το έτος 1967 γύρω στα 52.000 άτομα έχασαν την ζωή τους (44.000 άνδρες και 8000 γυναίκες). Οί αριθμοί αυτοί δείχνουν ότι κάθε μέρα πεθαίνουν από τον καρκίνο του πνεύμονα 140 άτομα.

β) Την ίδια αύξηση παρουσιάζουν και άλλες χώρες όπως είναι η 'Αγγλία. Στην αρχή του αιώνα μας έχασαν την ζωή τους 500 άτομα από καρκίνο του πνεύμονα. Κατά το έτος 1962 έσθασαν να χάσουν την ζωή τους 23.799. Την ανησυχητική αυτή αύξηση των θανάτων την απέδωσαν σθερα από επανειλημμένες σχολαστικές έρευνες στην αύξηση του καπνίσματος.

Μέσα στο 1974 το κάπνισμα προκάλεσε στην Σουηδία 27.000 θανάτους και 4000 νέες περιπτώσεις καρκίνου. Με βάση αυτή την στατιστική η σουηδική κυβέρνηση διαθέτει 500 εκατομμύρια το χρόνο για μια έκστρατεία εναντίον του καπνίσματος.

δ) Κατά το έτος 1955 και η 'Αμερικανική Καρκινική 'Εταιρεία εξέτασε 200.000 άνδρες που κάπνιζαν τσιγάρο και άλλους που δεν κάπνιζαν ηλικίας 50—70 ετών. Μέχρι το 1962 απέθαναν 12.000 άτομα από αυτούς που εξέταστηκαν. 'Απέθαναν δε (3) τρεις μόνο σε 100 άτομα απ' εκείνους που δεν είχαν ποτέ καπνίσει στη ζωή τους. Το ποσοστό των ατόμων της κατηγορίας των καπνιστών που πέθαναν έφθασε τα 78 άτομα στα 100.

Οί καθηγητές της 'Αγγλίας DOLL και HILL καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το ποσοστό

θανάτων αναλόγως της καταναλώσεως σιγαρέττων ημερησίως είναι το εξής:

'Από 1 έως 10 τσιγάρα ημερησίως, ποσοστό θανάτων σε 100.000 άτομα 51,%, από 20 έως 40 143,9% από 40 και άνω 217%.

'Η καρκινογόνος ιδιότητα του τσιγάρου αυξάνεται σε μεγάλη θερμοκρασία. 'Εχει υπολογισθεί ότι για να καεί ένα τσιγάρο πρέπει να φθάσει σε θερμοκρασία 370—700 βαθμούς. 'Ενώ για να καεί ο καπνός της πίπας ή ο καπνός ενός πούρου απαιτείται χαμηλότερη θερμοκρασία. Αυτό το γεγονός αποδεικνύει ότι εκείνοι που καπνίζουν τσιγάρα, προσβάλλονται από καρκίνο του πνεύμονα περισσότερο (εικών 3).

Εικών 3. Περιφερεικόν τακέν καρκίνωμα άνω λοβού πνεύμονος (K.W.F. HINSON).

'Εκτός από τη νικοτίνη, το μονοξείδιο του άνθρακος είναι το αέριο της ασφυξίας. 'Αν ένας καπνιστής μένει 24 ώρες σε ένα έρμητικά κλειστό δωμάτιο, δύσκολα θα επιζήσει. 'Οσο για την πίπασα και τα άλλα γνωστά δηλητήρια που περιέχονται στον καπνό του τσιγάρου, απέδειχθησαν πειραματικώς, ότι είναι και αυτά υπεύθυνα για τον καρκίνο. Το μονοξείδιο του άνθρακος λούζει τις κυψελίδες των πνευμόνων που ανέρχονται σε 300—400 εκατομμύρια κυψελίδες· εισέρχεται από τις κυψελίδες στο αίμα των καπνιστών τους στερεί την αναγκαία ποσότητα του οξυγόνου και έχουμε την χρονία ασφυξία και την χρονία αναπνευστική ανεπάρκεια.

'Ο καπνός καταστρέφει τα είδικά κύτταρα που κωνεύουν τις ακαθαρσίες που εισπνέουμε από

τον άερα· καταστρέφει ένα χνούδι σαν βελούδο που έχει όλη ή επιφάνεια του πνεύμοσιν, δηλαδή τα τριχίδια που όπως ή μέδουσες ή όπως τα στάχυα που τα φυσάει ο άνεμος, κατά τον ίδιο τρόπο κινούνται και αυτά και βγάζουν τα ξένα σωμάτια κατά την αναπνοή. 'Ετσι ή φυσιολογική πλύση των βρόγχων δεν γίνεται κανονικά, ενώ συγχρόνως ο καπνός έρεθίζει τον βλεννογόνο του πνεύμονα και έτσι βγαίνει μια βρώμικη ουσία ανακατεμένη με την κάπνα του τσιγάρου και οί καπνιστές βήχουν και φτύνουν συνεχώς. Οί κυψελίδες γεμίζουν ακαθαρσίες, χάνουν την ελαστικότητά τους, διογκώνονται, σκληρύνονται και καμιά φορά σπάζουν και δημιουργούν την χρονία βρογχίτιδα και το βρογχικό άσθμα. Οί ολέθριες βίρες επιδράσεις του καπνίσματος δεν περιορίζονται στους πνεύμονες αλλά επιδρούν στην καρδιά και στο κυκλοφοριακό σύστημα.

'Η αύξηση της αρτηριακής πίεσεως και ή ταχυκαρδία παρουσιάζονται άμέσως μετά το κάπνισμα 1—2 σιγαρέττων. 'Η νικοτίνη δημιουργεί συστολή των περιφερειακών αγγείων (αγγειοσυστολή). Αυτή δημιουργείται στην κατευθείαν επίδραση της νικοτίνης στα τοιχώματα των αγγείων και έφ' εσον έχουμε συστολή των αρτηριακών αγγείων, ή αρτηριακή πίεση μεγαλώνει. 'Εκτός αυτού έπιδρα και επί των αγγείων που δίδουν τροφή στην καρδιά. Αυτά τα αγγεία λέγονται στεφανιαία άρτηρια και έτσι συστέλλονται και ελαττώνουν την τροφή της καρδιάς και παρουσιάζονται τότε οί στηθαγικοί παροξυσμοί.

'Εκτός των άνωτέρω, ή νικοτίνη παρουσιάζει άντιδιουρητική ένέργεια. 'Επιδρα στον έγκέφαλο και προκαλεί έκκριση αντιδιουρητικής ορμόνης. Δημιουργεί σύσπαση της ούροδόχου κύστεως και σύσπαση της έγκύμονος μήτρας και έχουμε ως αποτέλεσμα την πρόωρο αποβολή του έμβρύου. Προκαλεί συνεχή έρεθισμό στο στομάχι και δημιουργεί το έλκος του στομάχου και του δωδεκαδακτύλου. 'Ο καπνιστής υποφέρει από πολλές άναπνρίες

που αναπόφευκτα μειώνουν τις φυσικές ικανότητές του και συντομεύουν την ζωή του.

Γι' αυτό τον λόγο το Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών δημιούργησε μια σταυροφορία έναντι του καπνίσματος με αφίσσες και συμβουλές. Φθάνει να το ζητήσει ένα άτομο στο γραφείο ή στην αίθουσα συγκεντρώσεως για να υποχρεωθούν οι καπνιστές να σβήσουν τα τσιγάρα τους. Απαγορεύθηκε το κάπνισμα σε δημόσιους χώρους, στα μεταφορικά μέσα και σε όλα τα κοινοτικά και κρατικά γραφεία. Καταργήθηκε ή κάθε είδους διαφήμιση του καπνού.

Πρέπει όμως διὰ νόμου, να απαγορεύεται η πώληση σιγαρέτων σε νέους ηλικίας κάτω των 16 ετών. Πρέπει να επιβάλει το κράτος στους καπνοβιομηχάνους να ειδοποιούν τους καπνιστές με μια φράση τυπωμένη σε κάθε πακέτο, ότι το κάπνισμα βλάπτει την υγεία. Πρέπει να εγκαινιάσει το κράτος ένα πρόγραμμα προπαγανδιστικό που θα βοηθάει στην κοίνα ως τον τάφο και υάλιστα ο βομβαρδισμός θα ασχισει από την στιγμή της συλλήψεως.

Μόλις διαπιστωθεί ότι η γυναίκα βρίσκεται στην αρχή της εγκυμοσύνης ο γυναικολόγος οφείλει να πάρει θέση για εκείνες που καπνίζουν να τις ενημερώνει για τους κινδύνους που προκαλεί ο καπνός τόσο για την μητέρα όσο και για το έμβρυο. Μετά το πρώτο μάθημα θα ακολουθήσει ένα πραγματικό προπαγανδιστικό σφυροκόπημα στην κατοικία της εγκύου με την βοήθεια φυλλαδίων.

Μετά την γέννα ή εϋθύνη του αγώνα κατά του καπνίσματος, θα περάσει στους παιδίατρος. Οι γιατροί αυτοί θα προσπαθούν να πείσουν όσες μητέρες δεν έχουν ακόμα εγκαταλείψει το τσιγάρο, ότι πρέπει να σταματήσουν το κάπνισμα.

Τα παιδιά που γράφονται στο Δημοτικό Σχολείο από την πρώτη κιόλας τάξη στις αρχές του σχολικού έτους θα εξηγούν οι δάσκαλοι σ' αυτά ότι το κάπνισμα είναι βλαβερό.

Στο Γυμνάσιο την σκυτάλη θα

την πάρει ο καθηγητής, στο στρατό οι υπεύθυνοι αξιωματικοί. Το κράτος πρέπει ν' άρχισει μία μεγάλη έκστρατεία κατά του καπνίσματος από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο και από τις έφημερίδες.

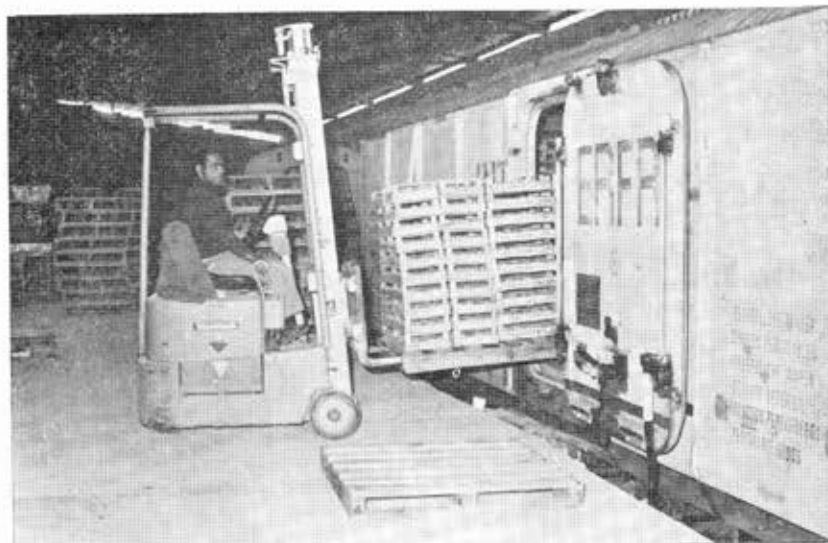
Το πολυτιμώτερο αγαθό στον άνθρωπο είναι η υγεία του και

πρέπει να την διαφυλάξουμε με κάθε τρόπο. Να μεταβάλλουμε την καπνοδόχο του στήθους, πηγή καταστροφής του ανθρώπινου σώματος από τον καπνό του τσιγάρου σε φυσική υγεία, δξυγονώσεως του οργανισμού, δημιουργώντας άτσαλένια άτομα γεμάτα υγεία.

Δραστηριότητες για την εξαγωγή ροδακίνων από την περιοχή μας

Διαλογή και συσκευασία ροδακίνων

Φόρτωση ροδακίνων σε βαγόνια ψυγεία για εξαγωγή

Ἡ κυψέλη πηγὴ ζωῆς καὶ υἱείας

Ἀπὸ τὴν πρὸ βαθεῖα προϊστορική ἀρχαιότητα μέχρις ἐδῶ καὶ 25 χρόνια περίπου, τὰ μόνα γνωστά καὶ χρησιμοποιούμενα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο προϊόντα τῶν μελισσῶν ἦταν τὸ μέλι καὶ τὸ κερί. Τὸ μέλι σὰν ἐκλεκτὴ τροφή κυρίως, ἰσότημη μὲ τὸ γάλα, ὅπως φαίνεται κ' ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Δαθῆκη, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Θεὸς ὑποσχέθηκε στὸν περιούσιον λαὸν τοῦ μιᾶς χώρας ὅπου «ῥέει μέλι καὶ γάλα» ὅχι προσιτὴ ὅμως στὰ παλαιὰ χρόνια γιὰ τὸ βαλάντιο τοῦ φτωχοῦ γιατί καὶ σήμερὰ ἀκούμε στὰ κάλαντα τῶν Φώτων τὴν ριζωμένην στὸ λαὸ ἀντίληψη ὅτι:

«Τὸ μέλι τρῶνε οἱ ἄρχοντες
τὸ γάλα οἱ παπᾶδες
καὶ τὰ καλά τὰ φαγητά
τὰ τρῶνε οἱ δεσποτάδες...»

Τὸ κερὶ χρησιμοποιοῦνταν ἀνεκαθεν μέχρι καὶ σήμερὰ κυρίως γιὰ λατρευτικούς σκοπούς. Τὸ ἀνάβουν οἱ πιστοὶ στὴς ἐκκλησίες σὰν ἔνδειξη φλογερῆς πίστεως καὶ σὰν θυσίαν εὐάρεστη στὸ Θεό.

Μεγάλη χρῆση τοῦ μελιοῦ ἔκαναν στὴν ἀρχαιότητα καὶ στὴν ἱατρική. Ὁ Ἱπποκράτης τὸ συνιστοῦσε γιὰ πολλὰς παθήσεις, ἀλλὰ καὶ σήμερὰ μπαίνει σὲ πολλὰ λαϊκὰ γιαιτροσόφια. Ἐκεῖ ὅμως πού ἡ ἀξία τοῦ εἶναι ἀναμφισβήτητη εἶναι ἡ ἀντισηπτική, μικροβιοκτόνος καὶ ἐπουλωτική ἐνέργειά του στὴς πληγές. Αὐτὲς τὶς ἰδιότητες τοῦ μελιοῦ τὶς ἤξεραν οἱ ἀρχαῖοι καὶ ἀπέδειξε εἶναι τὸ ὅτι μετὰ τὸν θάνατό του στὴν Βαβυλώνα, μετέφεραν τὸ σῶμα τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου ἀπὸ τὴ Βαβυλώνα — διαδρομὴ 1—2 μηνῶν γιὰ τὰ χρόνια ἐκεῖνα — μέσα σὲ μέλι στὴν Ἀλεξάνδρεια, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴν ἀποσύνθεσίν του, νὰ τὸ βαλοσώσουν ἐκεῖ οἱ Αἰγύπτιοι ἱερεῖς καὶ νὰ τὸ ἐνταφιάσουν.

Γιὰ ἀντισηπτικούς καὶ ἐπουλωτικούς σκοπούς χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ κερὶ στὴς «κεραλοισχές» ποὺ παρασκευάζουν οἱ νοικοκυροὶ ἀνακατώνοντας μελισσοκέαι, λάδι καὶ κοπανισμένο θυμιάμα.

Παλαιότερα χρησιμοποιοῦσαν τὸ κερὶ οἱ τσαγκάρηδες γιὰ ν' ἀδιαβροχοποιοῦν τὶς κλωστὲς γιὰ τὸ ράψιμο τῶν παπουτσιῶν καὶ ἡ βιομηχανία τὸ χρησιμοποιεῖ σήμερὰ στὰ καλλυντικά καὶ στὰ βερνίκια.

Μὲ τὴν πρόοδο τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας στὰ μέσα τοῦ αἰῶνος μας, τράβηξε τὴν προσοχὴ τῶν ἐρευνητῶν τὸ γεγονός ὅτι ἡ βασίλισσα, ποὺ εἶναι καὶ ἡ μοναδικὴ μάννα τοῦ μελισσιοῦ, ἐνῶ βγαίνει ἀπὸ τὸ ἴδιο αὐγὸ ἀπὸ τὸ ὁποῖο βγαίνουν καὶ οἱ κοινὲς μέλισσες, γίνεται πρὸ μεγαλόσωμη, ζεῖ 4—5 χρόνια, ἐνῶ οἱ κοινὲς μέλισσες ζοῦν μόνο 2—4 μῆνες

ψη τοῦ αὐγοῦ) οἱ μὲν κοινὲς μέλισσες τρέφονται μὲ μέλι καὶ γύρη, ἐνῶ ἡ βασίλισσα μὲ τὴν ἐνηλικίωσή της (μετὰ τὴν 12ῃ μέρᾳ ἀπὸ τὴν ἐκκόλαψη τοῦ αὐγοῦ) τρέφεται ἀπὸ τὶς παραμάνες μέλισσες στὸ στόμα ἀπ' εὐθείας μὲ βασιλικὸ πολτὸ καὶ γιὰ ὅλη τὴν τὴ ζωὴ.

Μὲ αὐτὰ τὰ δεδομένα, οἱ ἐρευνητὲς πειραματίσθηκαν γύρω στὸ 1950 μὲ χορήγηση βασ. πολτοῦ σὲ ἄλογα στὴν ἀρχὴ καὶ εἶδαν ὅτι αὐξήθηκε τὸ ὄριο τῆς ζωῆς τους κατὰ 25%. Σὲ συνέχεια πειραματίσθηκαν καὶ σὲ ἀνθρώπους καὶ διαπίστωσαν ὅτι αὐξάνεται ἡ ζωτικότητα τους. Μικρὰ

Ὑπὸ Βλαδ. Δερματοπούλου, εἰδικοῦ μελισσοκόμου

καὶ γεννᾷ κάθε μέρα 2—3000 αὐγά ποὺ ζυγίζουν τὸ διπλάσιο βάρους ἀπὸ τὸ σῶμα της.

Διερωτήθηκαν ποῦ νὰ ὀφείλεται αὕτη ἡ ἐκπληκτικὴ ζωτικότητα της καὶ ἀνακάλυψαν ὅτι ὀφείλεται στὴν τροφή μὲ τὴν ὁποία τὴν τρέφουν οἱ μέλισσες ἀπὸ τὴν νηπιακὴ τῆς ἡλικία, μόλις βγεῖ ἀπὸ τὸ αὐγὸ, ἕως τὸ τέλος τῆς ζωῆς της. Ἡ τροφή αὕτη εἶναι ἕνα πηχτὸ γάλα ποὺ παράγεται στοὺς ὑποφaryγγικούς ἀδένες μέσα στὸ κεφάλι τῶν μελισσῶν, οἱ ὁποῖες τὸ ἀποθέτουν πρῶτα μέσα σὲ εἰδικὰ κελλιά σὲ σχῆμα βαλανιδιοῦ, ποὺ χτίζουν στὴν περιφέρεια τῶν κηρυθῶν, ὅπου τοποθετοῦν τὶς προνύμφες (σκουλήκια) ποὺ προορίζονται νὰ ἀναπτυχθοῦν σὲ βασίλισσες. Οἱ βασιλικὲς αὐτὲς προνύμφες κολλοῦν κυριολεκτικὰ μέσα σ' αὐτὸ τὸ γάλα τῶν μελισσῶν, ποὺ ἐξαιτίας τους δνομάσθηκε «βασιλικὸς πολτός» καὶ τοῦνε ὅσο ὑποροῦν, ἐνῶ στὶς προνύμφες τῶν κοινῶν μελισσῶν ποὺ εἶναι τοποθετημένες στὰ μικρὰ ἐξάνωνα κελλιά τῶν κηρυθῶν, δίνουν οἱ λεγόμενες πασιμάνες μέλισσες μικρὰ στανονίδια βασιλικοῦ πολτοῦ. Μὲ τὴν ἐνηλικίωσή τους (τὴν 18ῃ μέρᾳ ἀπὸ τὴν ἐκκόλα-

κακεκτικὰ παιδιὰ ζωήρεψαν, παρακμασμένοι ὁργανισμοὶ ἡλικιωμένων βελτιώνονται, κουρασμένοι ὁργανισμοὶ ἀπὸ νευρικὴ κατάσταση καὶ ἀσθένειες ἀναλαμβάνουν δυνάμεις. Ἀκόμη διαπίστωσαν ὅτι τακτικὴ καὶ συνεχὴς λήψη βασ. πολτοῦ ἔχει εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα σὲ νευροψυχικὲς διαταραχὲς σὲ καρδιοπάθειες, σὲ ρευματοαρθριτικά, κυκλοφοριακὲς διαταραχὲς καὶ γενικὰ στὴν τόνωση τοῦ ὁργανισμοῦ μὲ τὴν ἀνάπλαση τῶν κυττάρων ποὺ προκαλεῖ.

Οἱ ἱατροὶ στὴν ἀρχὴ ἦταν ἐπιφυλακτικοὶ καὶ μᾶλλον δύσπιστοι στὸ νὰ παραδεχθοῦν αὐτὰ τὰ ἀποτελέσματα, σήμερὰ ὅμως κανένας δὲν τὰ ἀμφισβητεῖ. Ἔτσι ὑπῆκε στὴν κατανάλωση ἀπὸ τὸ 1954 τὸ τρίτο μετὰ τὸ μέλι καὶ τὸ κερὶ προϊόν τῶν μελισσῶν ὁ βασιλικὸς πολτός. πλούσιος σὲ πρωτεΐνες οὐσίες καὶ σὲ βιταμίνες, μὲ τὴς πολὺτιμες βιολογικὲς τοῦ ἰδιότητες γιὰ τὴν προαγωγή τῆς ὑγείας τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἡμερήσια δόση τοῦ ἔχει καθορισθεῖ σὲ 50 ἕως 100 χιλιοστὰ τοῦ γραμμαρίου μὲ χορσικὴ χρῆση ἀπεριόριστη χωρὶς ἀντενδείξεις καὶ χωρὶς παρενέργειες.

Οἱ μέλισσες γιὰ νὰ παράγουν

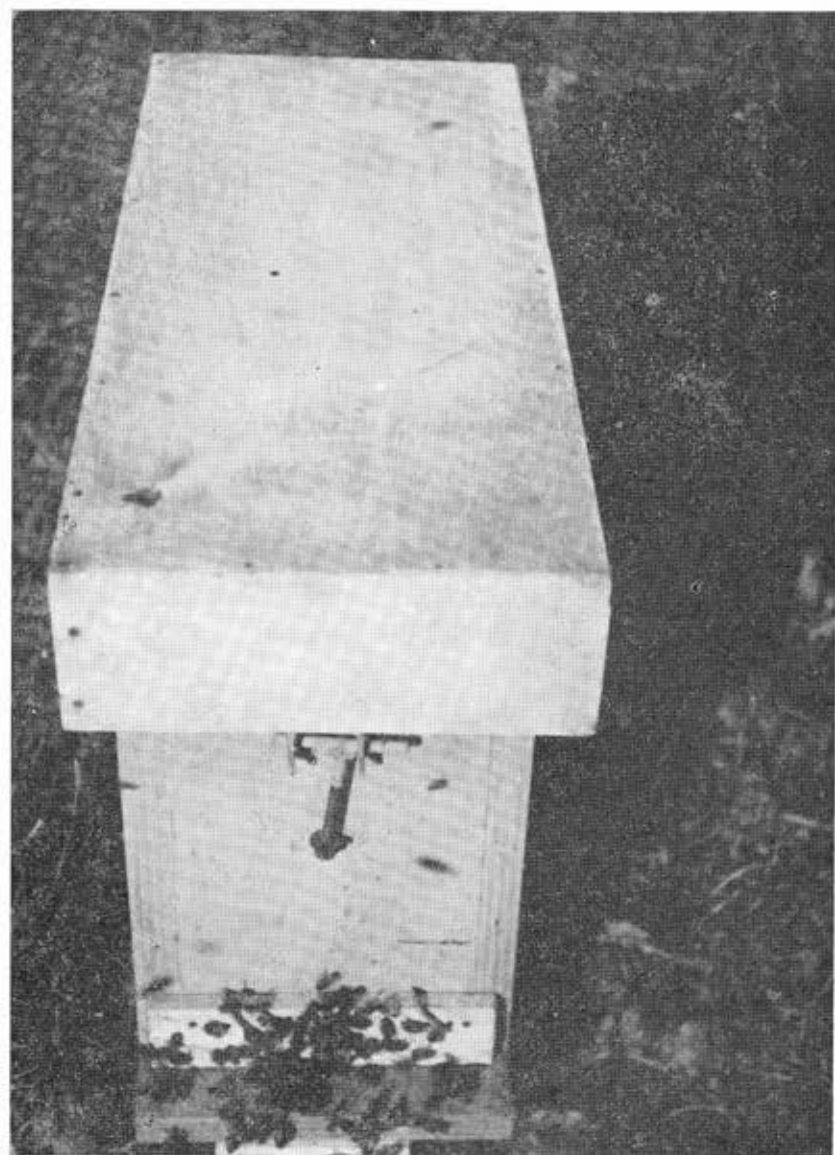
μέσα στον οργανισμό τους τον βασιλικό πολτό πρέπει να καταναλώσουν γύρη των λουλουδιών που είναι ή πιο πλούσια πηγή στη φύση σε πρωτεΐνες, αλλά και σε ορμόνες, γιατί είναι το αρσενικό στοιχείο γονιμοποίησης των θνύσεων.

Οι μέλισσες μαζεύουν τη γύρη από τους στήμονες των λουλουδιών και την μεταφέρουν στην κυψέλη τους μέσα σε ειδικά «καλαθάκια» που έχουν στο τρίτο ζεύγος των πίσω ποδιών τους, σαν δύο μικρούς σβώλους κίτρινου χρώματος τις περισσότερες φορές. Έκεί την αποθηκεύουν μέσα στα εξάγωνα κελιά των άκωνων κηρυθρών της κυψέλης, αφού προσθέσουν σίελο και νέκταρ λουλουδιών. Μέσα στα κελιά η γύρη υφίσταται μια γαλακτική ζύμωση με τα ένζυμα που παράγονται και έτσι αποτελεί αυτό που ονομάζουν «ψωμί των μελισσών» μια τροφή μεγάλης βιολογικής αξίας και για τον άνθρωπο.

Οι μελισσοκόμοι με ειδικές παγίδες που λέγονται «γυρεοσυλλέκτες» μαζεύουν τη γύρη από τα πόδια των μελισσών όταν μπαίνουν στην κυψέλη, αλλά και με ειδική διαδικασία την αφαιρούν από τις κηρήθρες και την χρησιμοποιούν για τονωτική τροφή και θεραπευτικούς σκοπούς σε δόση 25 γραμμαρίων ημερησίως είτε σκέτη, είτε σε ανάμειξη με λίγο μέλι ή σε κάποιο αναψυκτικό (λεμονάδα — πορτοκαλάδα).

Η γύρη, με το πλήθος των αμινοξέων και βιταμινών που περιέχει, έχει την ίδια ευεργετική επίδραση στον οργανισμό του ανθρώπου όπως και ο βασιλικός πολτός. Συντελεί στην ανάπτυξη των κυττάρων κι' έτσι βοηθεί στη θεραπεία διαφόρων νοσηρών καταστάσεων, κυρίως γαστροεντερικών διαταραχών, προστάτη, διαβήτη, αναιμίας κ.ά. Στο εξωτερικό γίνεται μεγάλη κατανάλωση γύρης, αλλά στον τόπο μας μόλις τελευταία άρχισε να διαδίδεται η χρήση της. Στην Αθήνα λ.χ. διατίθεται από ορισμένα κεντρικά φαρμακεία προς 1000 δραχμές το κιλό κι' έτσι έκανε την εμφάνισή του στην αγορά το 4ο από τα προϊόντα της κυψέλης.

Τα τελευταία 5—6 χρόνια αρ-

χισε να χρησιμοποιείται στη θεραπευτική κι' ένα ακόμη προϊόν της κυψέλης: Η πρόπολη, ένα ρετσίνι που μαζεύουν οι μέλισσες από τον φλοιό των ρητινοφόρων δένδρων (πεύκα, κυπαρίσια, έλατα) και από τα φυλλοφόρα μάρτια ορισμένων δασικών δένδρων (λεύκες, φτελιές κ.ά.) για να χρίζουν έσωτερικώς την κυψέλη τους σκεπάζοντας κάθε σχισμή, ρωγμή, τρύπα του ξύλου και σε ορισμένες περιπτώσεις για να στενεύουν την είσοδο της κυψέλης είτε για να προφυλαχθούν από το κρύο είτε για να εμποδίσουν την είσοδο της νυκτόβιας πεταλούδας «σφίγγ — άτρωπος» που κλέβει μέλι ή ακόμα για να βαλσαμώσουν τέτοιες πεταλούδες και άλλα μικρά ζώα (σαύρες,

ποντίκια) που σκότωσαν με κεντρίσματα μέσα στην κυψέλη τους αλλά δεν μπόρεσαν να τα πετάξουν έξω εξαιτίας του βάρους των. Έτσι βαλσαμωμένα με πρόπολη, που είναι ισχυρό αντιβιοτικό, δεν παθαίνουν αποσύνθεση και δεν μολύνουν την κυψέλη.

Ας σημειωθεί ότι το όνομα «πρόπολις» που χρησιμοποιείται αυτούσιο σ' όλες τις γλώσσες, το έδωσε ο Άριστοτέλης στην περίφημη πραγματεία του για τις μέλισσες.

Οι αντιβιοτικές ιδιότητες της πρόπολης ήσαν ανέκαθεν γνωστές στους μελισσοάδες που την χρησιμοποιούσαν για να καθαρίζουν και να έπουλάνουν πληγές, θυζούνια και άτωνα έλκη.

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στη σελίδα 115

Είkein τὰ χρόνια οἱ κόσμοι παντρεύουνταν μὴ προξινιά. Οἱ προξηγητάδοι ἀνέβα κατέβα τῇ σκάλα, ὅλου πένιοις ἦταν γιὰ τὰ κουρίτσια στοὺς γονιούς τοῦ γαμπροῦ.

Δὰ τὴν ἀραβουνιάσουμι τῇ Μήτσα ἤρθειν οὐ κηρός. Κι' γράμματα οὐλίγα πουλὰ ξέρει νοικοκυρὰ κι δουληταροῦ εἶνει, σ' οὐμιλάει κι θαρεῖς Ζάμιτ βγάζει τοῦ στόμα της.

Τώρα οἱ προξηγητάδεις ἔχουν κισάτια, τὰ κουρίτσκια τοὺς βρίσκουν μοναχὰ τους κι πρὶν τὴν ὥρα τους καμνιάφρας τοὺς γαμπρούς.

Τότι εἶχαμι τὴν Τασουλίκου. Ἐρχουνταν στὴν κόχι κι ἀχιρνούσειν. Ἀίντι Μήτσα δὰ σοὶ παντρέψουμι κι σὶ τί σπῖτι δὰ σοὶ θάλου ἰγῶ; Βασίλισσα δὰ σ' ἔχουν. Κι τί πιδὶ εἶνει αὐτό, τί νοικοκύρης, κι τί νοικοκυριὸ ξητρόνταχτου. Κι τοῦ πискέσι τῆς προξηγήτρας ἓνα ζευγάρι παντόφλεις ὅλου κι' ὅλου, κι αὐτὲς τίς χαλνούσειν σύρει κι ἔλα ἀπ' τόνα σπῖτι στ' ἄλλου.

Τώρα προξινιὲς γένουντι μὴ γραφεῖα, μὴ τίς ἰφημιρίδεις. Οὐ τάδε γυρεύει γυναῖκα τέτοια ἀλλοιώτικη μὴ τόση προῖκα, κι τὰ γραφεῖα πέρνουν ἀπουσουσὰ ἀπ' τὴν προῖκα. Τότι οὐ ἀρραβουνιαστικός δὲν ἡγληπειν τὴν ἀρραβουνιαστικιά, κι ὅταν πῆγηνειν στοῦ σπῖτι τῆς νύφης αὐτὴ ἀνέβηνειν στοῦ νταβάνι κι τοὺν ἱγλιπειν ἀπ' τίς μούτλεις κ' ἀποὺ κᾶναν ρόζουν φυβγάτουν ἀπ' τοῦ νταβάνι.

Ἡ χαρὰ ἦταν ἡκρηρία γιὰ διασκέδαση κι τόπους νὰ κυταχτοῦν τὰ πιντγιά μὴ τὰ κουρίτσκια.

Τώρα ντιστούρι ὅλην τὴν ὥρα τὰ πιντγιά μὴ τὰ κουρίτσκια μαζὶ εἶνει, τί κέντρα, τί ντισκουτέκ, τί μπουάτ, τί διόβουλουν κι τί τρίβουλουν κι τί αὐτουκίνητα κι τί δὲν.

Τότι ἡ χαρὰ ἀχιρνούσειν ἀπ' τὴν Τιτράδε μὴ τὴν ἰκνά. Πρῶτα—πρῶτα ἡτοίμαζαν ἓνα τρανὸ κανέστρι μὴ δῶρα ποὺ τᾶστειλναν ἀπ' τοὺν πιθιρὸ στὴ νύφη στίς τέσσερεις ἡ ὥρα μετὰ τὸ γιόμα. Τοῦ κανέστρι αὐτὸ εἶχειν, λουγίσμα πράγματα. Παπούτσια τοὺν πιθιρὸ, τοῦ γαμπρὸ, τοὺν κουνιάδου, φουστάνια τίς κουνιάδεις κι μιὰ οὐκὰ ἰκνά μέσ' τοῦ κανέστρι. Στοῦ κανέστρι εἶχειν παράδεις γιὰ μαυρί, καρούλια μὴ ἱτρές, μουσκουσάπουνα, γλυκίσματα, λουγίσμα ἀπ' τοῦ σικιρτζή, κουφέτα, πουργκά, μύγδαλα ὅλα ἀνακατουμένα.

Τώρα πάει κι ἡ ἰκνά, ἀλλάζουν τὰ ἱπουράνια. Τότι τὴν ἰντγία μέρα τοῦ κανέστρι γυρνούσειν πάλι γιουμάτου μὴ δῶρα ἀπ' τοῦ σπῖτι τῆς νύφης. Πουκάμια τοὺν πιθιρὸ, τὴν πιθιρά, τίς κουνιάδεις, τίπουτα παπούτσια τὰ μικρὰ κι ἄλλα λουγίσμα δῶρα γιὰ ὅλου τοὺν ταῖφά. Ἀμα εἰπρουβουδοῦσαν τοῦ κανέστρι κι ἀπ' τὴ νύφη, ὕσταρνας ἀχιρνούσειν οὐ χουρὸς στοῦ γαμπροῦ τοῦ σπῖτι. Ἐβαναν μουσικὴ τοὺς Ἀτσιδεις ἢ τοὺς Βιλιγκντένιδεις.

Τώρα νὲ μουσικὴ νὲ καντίπουτας, ἡ χαρὰ γένητει στὰ μούτικα.

Τότι ὅλου τοῦ σόι τῆς νύφης πῆγηνειν στοῦ γαμπροῦ τοῦ σπῖτι κι χόρηθαν ὅλα τὰ κουρίτσκια κι οἱ συμπηθηρὲς. Ἀκαλνοῦσαν κι τοῦ

ΤΟΤΙ ΚΙ ΤΩΡΑ

Ἡ χαρά, (ὁ γάμος)

Ἰκνά καὶ τὰ διπλώματα

Τοῦ κ. Νικ. Σπάρτσον

γαμπροῦ τοῦ σόι κι ὅλα τὰ κουρίτσκια ἀπ' τοῦ μαχαλά. Κιρνοῦνταν ὅλοινοι γλυκὸ κι κανὰ ἀρακί, οἱ ἄντρες κι τὰ πιντγιά.

Τὴν Πέφτη ἀκαλνοῦσαν στὰ διπλώματα γιὰτὶ ξιδίπλουναν κι ἀπλουναν τὴν προῖκα τῆς νύφης κι τὴν Παρασκιοῦβῇ τοῦ βράδου τῇ διπλουναν πάλι ὅταν μπίτζειν τοῦ τίμημα. Τὴν Πέφτη πάλι βιουλιὰ γιὰ χουρὸ στοῦ σπῖτι τῆς νύφης. Τὴν ἡμέρα χόρησαν οἱ γυναῖκες κι τὴ νύχτα τὰ κουρίτσκια κι τὰ πιντγιά. Κι ἰδῶ κηράσματα ξανὰ κι χουρὸς ὡς ἀργὰ τὴ νύχτα.

Τώρα ἀλησμουνίθηκειν ἡ ἰκνά, ἀλησμουνίθηκαν κι τὰ καλὰ ἀντέτχια τῆς χαρᾶς.

Τότι στῆς νύφης τοῦ σπῖτι γένουνταν κι ἡ ἰκνά. Μαζώνουνταν τὰ κουρίτσκια κι χαλνούσαν ἓνα παλιὸ φουστάνι τῆς νύφης κι ἔκουφταν λουρίδεις γιὰ νὰ δέσουν τὰ δάχτυλά τους ποὺ τὰ βουτοῦσαν στὴν ἰκνά. Τότι τὴν καλύτερη ἰκνά τὴν πουλοῦσιν οὐ Κουσαντός τ' Ἀγγελάκη. Ἰκνά ἦταν μιὰ κόκκινη σκόνη ποὺ τὴν ἔλυναν μὴ οὐλίγου νιρὸ κι τὴν ἔφκιαναν σάν νερούλη ἄρμη. Ἰκνά ἔβαναν σὶ ὅλα τὰ δάχτυλα κι στὴν ἀπαλάμη. Κι ὕσταρνας ἡ νύφη τίς ἔδινειν τὰ δάχτυλα μὴ τὰ κουμμάτια ἀπ' τοῦ φουστάνι.

Αὐτὰ γένουνταν μετὰ τοῦ χουρὸ κι τὰ διπλώματα. Ἐτσι μὴ διμένα τὰ δάχτυλα κοιμοῦνταν κι τὴν Παρασκιοῦβῇ τοῦ ταχὺ ἂν δὲν γένουνταν καλὰ τὰ δάχτυλα μὴ τὴν ἰκνά ἔστειλναν χαμπάρι στοῦ γαμπρὸ νὰ τοὺς ἀγουράσει ἄλλη ἰκνά μὰι καλύτερη.

Τώρα τὰ κουρίτσκια γιόμουσαν φκισίντγια κι βαψίματα λουγίσμα. Τί κρέμεις, τί ἀλοιφές, κι τί μουλύβια γιὰ τὰ μάτια, λουγιῶν λουγιῶν κι μυρουδικὰ ἀκριβὰ κι τί δὲν.

Τότι τοὺς ἀκαλιστάδεις κι τὰ πιντγιά ποὺ πῆγηναν νὰ ἰδοῦν κουρίτσκια, τοὺς ἐριχναν πατηρίτσες στουμπισμένεις γιὰ νὰ μυρίζουν καλὰ κι γιὰ τοῦ καλὸ τοὺς ἀλεύρουναν. Τὴν Παρασκιοῦβῇ τοῦ ταχὺ ἔβαναν τὴ νύφη μαύρη κι τοῦ Σαββάτου τοῦ ταχὺ λούζουνταν ἡ νύφη. Ὅλα μὴ τὴ σειρά γένουνταν κι μὴ τάξη.

Τώρα ὅλα τὴν τηληταῖα τὴν ὥρα γένουντι κι βία νὰ κουκουλουθοῦν ὅπως κι' ὅπως.

Τότι τὴν Παρασκιοῦβῇ γένουνταν κι τὰ κουσκινίντγια, ἔβαναν σ' ἓναν κόσκινουν τὰ πουργκά, ὅλα τὰ κουφέτα κι ἄλλα Ζαρικὰ κι τὰριχναν μὴ τοῦ κόσκινου, ἢ τοὺν τρουκουλοῦσαν τοὺν κόσκινου νὰ σκουρπίσουν τὰ πουργκά γιὰ μπικρέτι στὰ νιόγαμπρα. Τὴν Παρασκιοῦβῇ τοῦ βράδου τιμοῦσαν κι τὴν προῖκα.

Γενικά περιγραφικά στοιχεία γιά τό Δημοτικό δάσος Ναούσης

1. Θέση του δάσους

Τό δημοτικό δάσος Ναούσης είναι τοποθετημένο στις βόρειες καί βορειοανατολικές κλιτείες του Βερμίου όρους. Ξεκινάει από ύψόμετρο 383 μ. στις χαμηλές περιοχές του γιά νά ύψωθί μέχρι τά 2027 μ. στην περιοχή Μ. Πέτρα.

2. Ίδιοκτησία — Δικαιώματα — Όρια — Έκταση

Τό δημοτικό δάσος είναι συγκρότημα από τέσσερα συνεχόμενα δάση, κάθε ένα από τά όποια περιήλθε στην κυριότητα με διάφορο τρόπο καί σέ διάφορη έποχή, τό ιστορικό του δέ έχει ως έξής:

α) Δάσος Προφήτου Ήλμα

Παραχωρήθηκε από τό δημόσιο τό 1929 στον δήμο Ναούσης σάν προστατευτικό του τοπίου καί των πηγών του Αγίου Νικολάου. Έχει έκταση 3.140 στρέμματα.

β) Δάσος Αγίου Νικολάου.

Είναι τό λεγόμενο παλαιό δημοτικό δάσος. Παλαιά επί τουρκοκρατίας αποτελούσε μέρος του μεγάλου συγκροτήματος δασών καί βοσκοτόπων, με την όνομασία Μερās Σελίου. Τό δημόσιο στο όποιο περιήλθε τό τμήμα, τό δώρησε στον τότε βασιληά Κωνσταντίνο καί στην συνέχεια περιήλθε στους κληρονόμους αυτού. Μετά την απομάκρυνση της βασιλικής οικογενείας έγινε απαλλοτρίωση τό 1925 ή όποια τελικά περιωρίσθηκε ακριβώς στο σημερινό δάσος του Αγίου Νικολάου, τό όποιο παραχωρήθηκε (τό 1925) αντί 800.000 δραχμών στον δήμο Ναούσης. Η έκτασή του είναι 13.410 στρέμματα.

γ) Δάσος Σκοτίνας

Στά παλιά χρόνια άνήκε στους

Συστάδα όξυάς στα Τρία Πηγάδια ήλικίας 60 έτών

ΑΝΑΣΤ. Σ. ΤΑΣΙΩΝΑΣ

Ίδιωτικός δασολόγος

Τούρκους μπέηδες καί τελευταία στην Όθωμανίδα Λεϊλά Χανούμ. Με την απελευθέρωση της Μακεδονίας βρέθηκε υπό την κυριότητα των θυγατέρων αυτής Λιμπακί καί Χαπιτζέ Χανούμ, οι όποιες κατόπιν αιτήσεων αναγνώρισαν αυτό σάν ιδιωτικό. Με την σύμβαση ανταλλαγής πληθυσμών μεταξύ Ελλάδος καί Τουρκίας, τό κτήμα περιήλθε στην ανταλλάξιμο περιουσία με διαχειριστή την Έθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Σάν ανταλλάξιμο λοιπόν αγοράσθηκε από τον δήμο Ναούσης με τίμημα 2.418.420 δρχ. τό 1937. Η συνολική έκταση της Σκοτίνας είναι 7.800 στρέμματα.

δ) Δάσος Κανέλλη

Στην τουρκοκρατία αποτελούσε περιοχή πέντε άκραζόντων χωριών Πε-

ρισόρι, Κουτσούφλιανη, Δραζίλοβο, Όσλιανη καί Μπέλλα Βόδα, με έκταση 80.000 στρέμματα. Τελικά έγινε τοιφλίκι του Τούρκου Ραϊόαρ Μωυσή γιου του Χασήμ πασά άπ' όπου τό αγόρασε ό Αντώνιος Θ. Κανέλλης. Κληρονομικά δέ περιήλθε στον γιό του Θεόδωρο Κανέλλη από τον όποιο την κυριότητα απέκτησε ή άγγλική καταγωγής σύζυγός του Βιολέττα, σύζυγος κατόπιν του Άγγλου ύποκόου Α.Σ. Κίνγκστον, στο όνομά της δέ έγινε καί ή αναγνώριση του δάσους σάν ιδιωτικό.

Στην συνέχεια έγιναν διάφορες απαλλοτριώσεις ύπέρ άποκαταστάσεως προσφυγικών χωριών, εκτός από μιá μικρή έκταση 75 στρ. ή όποια εξαίρήθηκε της απαλλοτριώσεως ύπέρ της ιδιοκτησίας σάν θερινός βοσκότοπος καί καλλιεργήσιμη έκταση.

Την περίοδο εκείνη ή ιδιοκτήτρια εκχώρησε μιá δασική έκταση 350 στρ. στον αντιπρόσωπό της Χρ. Χρηστίδη. Όση δασική έκταση άπόμεινε, μετά τις απαλλοτριώσεις, μαζί με τά 75

στρέμματα καλλιεργήσιμης γῆς αγοράσε ο δήμος Ναούσης το 1957 με τίμημα 3.607.000 δρχ., από τα οποία το 1)3 κατέβαλαν οι δωρητές του δήμου Ξεῦχος Τρόμπακα. Σήμερα το τέως δάσος Κανέλλη έχει έκταση 46.880 στρ. Στο δάσος αυτό το δημόσιο έχει συνιδιοκτησία το 1)5 της έκτασως εξ αδιαίρετου σύμφωνα με τον αγροτικό περί γαιών νόμο μετά την ανταλλαγή, το οποίο ο δήμος προτίθεται ν' αγοράσει. Στα υπόλοιπα δάση που συγκροτούν το δημοτικό δασόκτημα δεν υπάρχει συνιδιοκτησία του δημοσίου.

Κλασματικά δίκαια για το δημοτικό δάσος δεν υπάρχουν επομένως είναι ελεύθερα δουλείας για ξύλευση ή βοσκή ή άλλου δικαιώματος υπέρ τρίτων ή των κατοίκων Ναούσης. Όρισμένοι από τους κατοίκους Ναούσης φυλεύονται στο χρονικό διάστημα 15 Σεπτεμβρίου μέχρι 15 Νοεμβρίου παίρνοντας σχετική άδεια απόληψεων από τον δήμο με ξύλα ξερά και κατακείμενα. Επίσης η εισαγωγή των κτηνοτροφικών ζώων στις δημοτικές βοσκές, ρυθμίζεται έπειτα από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου Ναούσης με πληρωμή κατά κεφαλή ζώου, μόνο για τους κτηνοτρόφους δημότες Ναούσης.

Όριακά το δημοτικό δάσος περιβάλλεται από τα εξής γειτονικά δάση:

Ανατολικά: Από τα συνεταιρικά δάση Άγίας Φωτεινής, Άγιου Παύλου, Μεταμορφώσεως, Μεγάλου Ρεύματος, ιδιωτικό δάσος Γιαννακοχωρίου, υπόλοιπο κτηματικής περιοχής Ναούσης, παρεμβαλλομένου του μικρού δασοκτήματος Χρηστίδη, ιδιωτικό δασύλλιο Τέρμα, μοναστηριακό δάσος Μεταμορφώσεως και συνεταιρικό δασόκτημα Άρκοχωρίου.

Νότια: Από δημόσιο δάσος Μαρούσιας, συνεταιρικό δασόκτημα Μικρού Μερῶ και συνεταιρικό δάσος Σελίου.

Δυτικά: Από συνεταιρικό δάσος Σελίου, δημόσιο δάσος Τσανακτζί, συνεταιρική βοσκή (κοιν. Μεγ. Ρεύματος) απαλλοτριωμένο βοσκότοπο Πύργων και κοινοτικό δάσος Γραμματικού.

Βόρεια: Από κοινοτικό δάσος Γραμματικού και δημόσιο δάσος Τοβαρίτσι.

Η έκταση του δημοτικού δάσους συνολικά ανέρχεται σε 70.530 στρέμματα, και κατανέμεται ως εξής:

- 1) Δημοτ. δάσος 67.500
- 2) Αμφισβητούμενη δημ. έκταση 2230

Έκδρομείς σταθμευμένοι στην καινούργια κεντρική ἄρτηρία πρὸς Τρία Πηγᾶδια

3) Καταληφθείσα δημοτική έκταση από διαφόρους	800
Σύνολο	70.530

3. Κοινωνικές — Οικονομικές συνθήκες

Ο δήμος Ναούσης που αριθμεί 22.000 κατοίκους είναι κάτοχος ενός των μεγαλύτερων και μελλοντικά ίσως των πιο προσοδοφόρων ιδιωτικών δασοκτημάτων της Ελλάδος. Προσβλέπει σε μια πιο έντακτη αξιοποίηση του δάσους ο' όλες τις πτυχές αυτού, από την δημιουργία αυτοτελούς διαχείρισης του δάσους μέχρι της κατασκευής έργων υποδομής για λειτουργία οικισμών στην Ντορντόπολη και στην Γραμμένη όπου θα μπορούν να ξεκουράζονται και να παραθερίζουν οι χιονοδρόμοι και οι χειμερινοί ή θερινοί τουρίστες του δημοτικού δάσους.

Φυσικά υπάρχουν συνθήκες στο δασόκτημα, οι οποίες δεν μπορεί να αποτιμηθούν σε χρήμα, με τεράστια όμως σημασία για τον δήμο και τους κατοίκους του, όπως οι υδρονομικές των πηγών στην γεωργική παραγωγή, οι αντιδιαβρωτικές και αντιχειμαρρικές του δάσους, οι αισθητικές απολαύσεις των τοπίων, οι ψυχαγωγικές των ἀθλήσεων κ.λ.π.

Οι συνθήκες λοιπόν του δασοκτήματος και του περιοικού πληθυσμού είναι σήμερα περισσότερο από κάθε άλλη φορά ευνοϊκές για το δημοτικό δά-

σος Ναούσης, το οποίο αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης αγάπης. Έπειτα από τις λεηλασίες που δέχθηκε τις τελευταίες δεκαετίες. Σ' αυτό συνετέλεσε η άνοδος του βιοτικού και εκπολιτιστικού επιπέδου του πληθυσμού.

Οι οικονομικές συνθήκες στο τωρινό στάδιο εξέλιξης του δημοτικού δάσους είναι σχετικά φτωχές. Παράγει τον χρόνο γύρω στα 5000 κ.μ. ξυλόμες ὄγκου, με ποσοστό 70—80% καύσιμο ξυλεία και 20—30% χρήσιμο. Η δυναμικότητά του όμως είναι γύρω στα 7000 κ.μ. τα οποία μελλοντικά θα εξάγουν ποσοστό 60—70% τεχνική ξυλεία, απ' όπου θα προέλθουν τότε μεγάλα οικονομικά οφέλη.

Κέντρα καταναλώσεως των δασικών προϊόντων είναι η Νάουσα με την γειτονική πεδινή περιοχή. Οι μεταφορικές συνθήκες των προϊόντων του δάσους από τους τόπους πρώτης αποθηκεύσεως προς τα κέντρα καταναλώσεως μπορούν να χαρακτηρισθούν πολύ καλές. Έπειδή η κεντρική ἄρτηρία Νάουσα — Τρία Πηγᾶδια διαπλάτνεται με σκοπό να ασφαλιστωθεί η απόσταση των κεντρικών δρόμων από τις σιδηροδρομικές γραμμές είναι μικρή και το μεγάλο καταναλωτικό κέντρο (Θεσσαλονίκη) προσεγγίζεται σε μικρό χρονικό διάστημα.

Η ἐκμετάλλευση των καρπώσεων του δημοτικού δάσους παλαιότερα γίνονταν με μίσθωση των συστάδων του δάσους σε ἐμπόρους, έπειτα από πλει-

οδοτικές δημοπρασίες. Κατά την τελευταία δεκαετία όμως, άφ' ότου δημιουργήθηκαν οι δύο δασικοί συνεταιρισμοί εργασίας, ή έκμετάλλευση των δημοτικών δασών γίνεται άπ' αυτούς χωρίς δημοπρασία με έτήσιες μισθώσεις και με καταβολή μισθώματος κατά κατηγορία ξύλου που καθόριζε το δημοτικό συμβούλιο παίρνοντας σαν κριτήριο αυτό τον δημοσίων δασών. Το λεηλατημένο μέχρι τότε δάσος δέχθηκε μεγάλη ποιοτική βελτίωση από την αξιοζήλευτη εργασία των συνεταιρισμών. Παρ' όλα αυτά όμως όπως έχει διαμορφωθεί σήμερα ή δασική έκταση, (συνθήκες εργασίας, έλλειψη εργατικών χεριών, μηχανοποίηση έργων κ.λ.π.) ή δι' ατέλειμαστας έκμετάλλευση φαίνεται σαν μόνη ένδεδειγμένη λύση για μιá όρθολογική διαχείριση του δημοτικού δάσους.

Τό καταφύγιο των Τριών Πηγαδιών

4. Φυσικές συνθήκες

Όρεογραφικά δύο μεγάλες χαραδρώσεις, ό Σελιώτικος λάκκος και ό λάκκος Όπαπαντής διαχωρίζουν το δημοτικό δάσος σε τρεις όρεινους όγους. Παρ' όλα αυτά και το μεγάλο ύψομετρικό είρος ή τοπογραφική ιαμόρφωση παρουσιάζεται σε γενικό λαιίοιο όμαλή και μπορεί να θεωρηθεί από τα πιο προσπελάσιμα βουνά της Ελλάδος. Όψώνεται έπιβλητικό πάνω από την πόλη της Ναούσας, τοποθετημένο στις Β, ΒΑ κλιτείες του Βερμίου Όρους. Κορυφές με αξιοόλογο ύπερθαλάσσιο ύψος είναι ή πέτρα Μπέικου (1450 μ.), Πάτωμα Μπιτζινίες (1511 μ.), Γκρήνιτσα (1480 μ.) Μοντάκι (1703 μ.), Παληομπάτσι (1770 μ.), Τούρλια (1914 μ.) Μαύρη Πέτρα (2027 μ.). Έπίσης κορυφές που συνορεύουν με το δημοτικό δάσος είναι το Όγιο Πνεύμα (2016 μ.) Τσανακτζή (2052 μ.) Χαμίτ Πέτρα (2061 μ.).

Ό φύση και ή διάταξη των πετρωμάτων, ή βλάστηση και τα κατακρημνίσματα, εύνόησαν έναν εξααιρετικό όδρολογικό πλοΐτο στο δασόκτημα που το χαρακτηρίζει από τα πιο όδροφόρα της Ελλάδος. Σημαντικότερες πηγές είναι οι πηγές του Όγίου Νικολάου, οι πηγές Καρά Μπουρνάρ, ή πηγή Κουτσόφλιανης, οι πηγές Τρία Πηγάδια, ή θρύση της Γραμμένης, ή θρύση Στανίοια, ή πηγή Γιοβάνας, ή πη-

γή Φούντα, ή Κερντάρνι θρύση κλπ.

Όπό γεωλογική πλευρά, βασικό υπόβαθρο του δημοτικού δάσους είναι τα κρυσταλλικά μεταμορφωσιγενή πετρώματα της περιόδου των μορμουριακών νοχιστολίθων του άζωϊκού αιώνος, το παχή δέ έπικάθισμα αυτού συνιστά ό άσβεστόλίθος στις διάφορες μορφές του. Όπό άπόψεως δέ έδάφους φαίνονται διαμορφωμένοι δύο τύποι έδαφών οι ρεντζίνες ίκαι τα ποτοδόλ.

Για τον χαρακτηρισμό του κλίματος του δημοτικού δάσους δέν υπάρχουν στοιχεία έπαρκή. Όπως φαίνεται ότι αυτό δέχεται την έπίδραση του μεσευρωπαϊκού κλίματος μειωμένου όμως ως προς την δριμύτητα του χειμώνα, λόγω προστασίας των όρίων της θορείου μεθορίου άφ' ένός και της γεινιάσεως της θαλάσσης άφ' έτέρου.

Όπό κλωριστική άποψη το δημοτικό δάσος είναι πλουσιώτατο με άποτέλεσμα να το όνομάσουν «βοτανικό κήκο» έπειδή συντελούν εύνόικα οι έδαφικές και κλιματικές συνθήκες της περιοχής. Τα σπουδαιότερα δασοπονικά είδη που υπάρχουν είναι: Ό δρυά (δασική): Όποτελεί το σπουδαιότερο και πολυπληθέστερο είδος και καταλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα του δασοκτήματος, όπου βρίσκεται σε συστάδες συμπαγείς και συνεχόμενες, άμιγείς έπί το πλείστον ή μικτές με έλάτη, πεύκη κ.λ. π.

Ό πεύκη (μαύρη): βρίσκεται σε συμπαγείς ή μικτές συστάδες στις περιοχές άνω και κάτω Καρούτια, Μοντάκι, Πηγαδάκι, Νεράντζα, Γραμμένη, Στανίοια.

Ό έλάτη (ύδριδογενής): της όποιας ή παρουσία τελευταία έγινε έντονη στην περιοχή κυρίως Όγριολάπατα και Παληογέφυρο.

Ό λεύκη (τρέμουσα): ή όποια είναι οποραδικά διασκορπισμένη σε όμάδες και λόχμες στο κεντρικό τμήμα ιδίως του δάσους Κανέλλη.

Ό δρυς και ή Καστανία: είναι δασοπονικά είδη της χαμηλότερης ζώνης βλαστήσεως και διαχειρίζονται πρεμνοφυώς.

Όλλα είδη δευτερεύοντα από άποψη σημασίας και άριθμού είναι ό γαύρος, ή όστρυνά, ό φράξος, ό σφένδαμος κ.λ.π.

Όπό τις μη ξυλώδεις διαπλάσεις διακρίνουμε στο δασόκτημα τις ποώδεις των έζης οίκογενειών: Όγροστάδη, ψυχανθή, ίριδιοειδή άσταυρανθή και όρχιοειδή.

5. Προστατευτικές κ.λ.π. έπιδράσεις

Τό δημοτικό δάσος είναι φανερό ότι άσκει άνυπολόγιστης άξίας προστατευτική έπίδραση, τόσο στο ίδιο του το δασικό έδαφος, όσο και στο της ύποκειμένης γεωργικής πεδινής περι-

οχήs καὶ στὰ ἔργα πολιτισμοῦ. Ἐπίσης ρυθμίζει τὴν ὑδαιτική οἰκονομία τῆς περιοχῆs, ἰδιαίτερα δὲ τονίζονται οἱ ἐπιδράσεις τοῦ δάσους μὲ τὰ φυσικά του τοπία στὴν ὑγεία, στὸ πνεῦμα, στὴν ψυχὴ, στὴ δροσερότητα τοῦ κλίματος καὶ στὰ κρύα νερὰ τῶν πηγῶν.

Ἐπὶ πλέον πολλές θέσεις τοῦ δάσους ἀποτελοῦν τόπους ἐκδρομῶν, ψυχαγωγίας καὶ ἀθλήσεως ὅπως ἐπίσης καὶ θερινῶν οἰκογενειακῶν ἢ παιδικῶν κατασκηνώσεων, οἱ ὁλόκληρο δὲ τὸ δάσος ἀσκεῖται τὸ ἄθλημα τοῦ κυνηγιοῦ ἢ ἀκόμη καὶ τοῦ ψαρέματος.

6. Κίνδυνοι γιὰ τὸ δάσος

α) Ἀπὸ πυρκαϊές:

Οἱ παράγοντες ποὺ ἐπιδρῶν εἰς τὴν ἔναρξη πυρκαϊῶν στὸ δασόκτημα δὲν βρίσκουν εὐνοϊκὸ ἔδαφος, ἐπειδὴ τόσο τὰ ὑπάρχοντα δασοπονικά εἶδη πλὴν μερικῶν, ὅσο καὶ οἱ συνθήκες περιοίκου καὶ ἐνοίκου πληθυσμοῦ ἐπιδρῶν ἀνασταλτικά γιὰ τὴν ἔναρξη καὶ ἐπέκταση πυρκαϊῶν τυχαίων ἢ ἀπὸ ἐμπρηστές. Κατὰ τὴν τελευταία δεκαπενταετία καμμιά πυρκαϊὰ δὲν ἐκδηλώθηκε στὸ δημοτικὸ δάσος Ναούσης.

Γιὰ νὰ διασφαλισθῇ τὸ δασόκτημα καὶ νὰ ἐξουδετερωθεῖ ὁ κίνδυνος αὐτὸς χρειάζεται μιὰ καλὴ φύλαξη καὶ λήψη τῶν στοιχειωδῶν μέσων ἐγκαίρου ἐπισημάνσεως καὶ καταστολῆς τῶν πυρκαϊῶν.

β) Ἀπὸ ἐκκερωώσεις:

Παλιότερα δὲν εἶχε παρουσιασθεῖ τὸ φαινόμενο τῶν ἐκκερωώσεων, μετὰ τὸ 1952 ὅμως ἐμφανίστηκαν βλάβεις γιὰ κατάληψη ἐκτάσεων γιὰ γεωργικὴ καλλιέργεια στὸ δημοτικὸ δάσος Ναούσης. γενικά σήμερα καλλιεργοῦνται τέτοιες ἐκτάσεις μὲ ὀπωροφόρα δένδρα καὶ γεώμηλα.

γ) Ἀπὸ τὴν βοοκή:

Τέτοιος κίνδυνος τόσο στὸ πρόσφατο παρελθόν, ὅσο καὶ στὸ μέλλον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παρουσιασθεῖ στὸ δασόκτημα. Οἱ παράγοντες ποὺ ἐπέδρασαν στὴν ἀπάλειψη τοῦ κινδύνου αὐτοῦ εἶναι ἡ αἰσθητὴ κυρίως χρόνος μὲ τὸν χρόνο ἐλάττωση τῶν κτηνοτροφικῶν ζώων ποὺ βόσκουν στὸ δάσος, ἡ ὁποία προήλθε τόσο ἀπὸ τὴν αὐστηρὴ δασικὴ ἀπαγορευτικὴ διατάξεις, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἄνοδο τοῦ βιοτικού ἐπιπέδου ποὺ ἔχει οὖν συνέπεια

τὴν ἔλλειψη κτηνοτρόφων γιὰ τὴν ἀοκνηση τοῦ ἐπαγγέλματος.

δ) Ἀπὸ τὴν λαθροῦλοτομία:

Καὶ ὁ κίνδυνος αὐτὸς ἔλειψε παντελῶς ἀπὸ τὸ δασόκτημα. Ἰδιαίτερα κατὰ τὴν τελευταία δεκαετία παρατηρήθηκαν λαθροῦλοτομίες χωρὶς σημασία. Σ' αὐτὸ συνετέλεσαν ἡ σύσταση σὲ δασικοὺς συνεταιρισμοὺς ἐργασίας τῶν ὑλοτόμων ποὺ μέχρι τότε δροῦσαν παράνομα, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ καταστροφεῖς τοῦ δάσους ἔγιναν φύλακες αὐτοῦ. Φυσικά ἐπίσης ἐπέδρασε ἡ ἀνύψωση τοῦ πνευματικοῦ καὶ βιοτικού ἐπιπέδου, ἡ αἰσθητὴ τῆς νομιμότητος καὶ ἡ ἀποκατάσταση τῆς διασαλευθείσης τάξεως, μαζί μὲ τὴν αὐστηρὴ φύλαξη ἀπὸ τὰ ὄργανα τοῦ δήμου Ναούσης καὶ τὴν δασικὴ ὑπηρεσία.

ε) Ἀπὸ ἄλλες αἰτίες:

Αἰσθητοὶ κίνδυνοι ἀπὸ τὸν ἀνὸργανο κόσμο δὲν παρατηροῦνται, ὅπως ἀνεμοριφίες ἢ χιονοριφίες ἀπὸ τὸν ὀργανικὸ κόσμο τοῦ δάσους, ὅμως διαφαίνεται κάποιος κίνδυνος γιὰ τὴν καστανιά, ἡ ὁποία παρουσιάζει συμπτώματα ὀλικῆς ἀποξηράνσεως ἀπὸ μυκητικὴ προσβολή.

Ἡ θεραπευτικὴ ἀξία τῶν μῆλων

Οἱ Ἀγγλοι λέν πὼς «ἓνα μῆλο τὴν ἡμέρα κάνει τὸν γιατρὸ πέρα».

Φαίνεται πὼς ἔχουν πολὺ δίκαιο, γιατί τὰ μῆλα, ἐκτός ἀπὸ τοὺς ὑδατάνθρακες, τὴν βιταμίνες καὶ τὰ μεταλλικά στοιχεῖα ποὺ δίνουν στὸν ὄργανισμό μας βοηθοῦν ἀρκετὰ τὴν πέψη. Στὰ παιδιά καὶ τοὺς μεγάλους ἐλαττώνουν τὴν διάρροια, θεραπεύουν τὴν δυσεντερία, τὴν ἐντερίτιδα καὶ τὴν δυσπεψία.

Μὲ τὴν πηκτίνη μιὰ οὐσία ποὺ συγκρατεῖ τὰ φυτικά κύτταρα με-

Δρος Ν. Ι. ΣΠΑΡΤΣΗ
Γεωπόνου καθηγητοῦ
ΚΑΤΕ Θεσ/νίκης

ταξὺ τοὺς ἐλαττώνουν τὴν χοληστερίνη στὸ αἷμα ποὺ δημιουργεῖ προβλήματα στὴν καρδιά μας καὶ στὴν κυκλοφορία τοῦ αἵματος γενικότερα. Τὰ μῆλα βρέθηκε ὅτι ἔχουν ἀρκετὴ πηκτίνη μετὰ τὰ

πορτοκάλια καὶ τὰ κυδώνια.

Ἀπὸ δοκιμὲς καὶ μελέτες ποὺ ἔγιναν σ' ἓνα ἰνστιτοῦτο τοῦ Μίτσιγκαν τῆς Ἀμερικῆς βρέθηκε ὅτι σπουδαστὲς ποὺ ἔτρωγαν δύο μῆλα τὴν ἡμέρα εἶχαν λιγώτερα προβλήματα στὸ ἀναπνευστικὸ τους σύστημα καὶ καλύτερη κατάσταση στὸ δέρμα τους.

Οἱ ὀδοντογιατροὶ λένε ὅτι ἓνα μῆλο, σχετικὰ σκληρὸς σάρκα καὶ ὅχι πατατισμένο, μετὰ τὸ φαγητὸ κρατᾷ τὰ δόντια καὶ τὸ στόμα καθαρότερο καὶ τὸ προφυλάσσει καλύτερα ἀπὸ τὴν τερηδόνα.

Μιά μέρα του Αυγούστου σφραγίσθηκε η Νάουσα με ένα καινούριο τίτλο που της έπρεπε, αλλά δεν της είχε δοθεί ακόμα παγκοσμίως. Ο τίτλος της έλαμψε με παγκόσμια ακτινοβολία την ημέρα εκείνη. Ήταν η 10η Αυγούστου 1978, ημέρα Πέμπτη όταν εκατοντάδες 'Αριστοτέλεις από όλο τον κόσμο, επιστήμονες παγκοσμίου κύρους και νεώτεροι έρευνηταί, στα πλαίσια του παγκόσμιου συνεδρίου γιά τον 'Αριστοτέλη, πραγματοποιήσαν εκδρομή στη Νάουσα σαν εύλαβη προσκύνημα στον τόπο, όπου ένας δάσκαλος, σαν τον 'Αριστοτέλη έδίδαξε ένα μαθητή σαν τον 'Αλέξανδρο.

Την ημέρα εκείνη έγινε η παγκόσμια αναγνώριση και η Νάουσα τώρα είναι καθιερωμένο παγκοσμίως σαν 'Αριστοτελικό Κέντρο.

Γιά να κατανοηθεί η σημασία του γεγονότος πρέπει να σημειώσουμε συνοπμένα πράγματα.

Το παγκόσμιο συνέδριο «'Αριστοτέλης που συνήλθε στη Θεσσαλονίκη από 7—14 Αυγούστου 1978 διοργανώθηκε από το υπουργείο Πολιτισμού και 'Επιστημών της 'Ελλάδας, αλλά τελούσε υπό την ημετερή προστασία του προέδρου της 'Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κ. Τσάτσου και υπό την αιγίδα της UNESCO. 'Αποκομή ήταν η συμπλήρωση 2300 χρόνων από το θάνατο του μεγάλου φιλοσόφου που πέρασε τρία χρόνια (341—339 π.Χ.) στα χώματα της Νάουσας διδάσκοντας τον 'Αλέξανδρο και τους έταίρους του.

Στην τιμητική επιτροπή του συνεδρίου περιλαμβάνονταν προσωπικότητες όπως ο πρόεδρος της δημοκρατίας κ. Τσάτσος, ο πρόεδρος της κυβέρνησης κ. Καραμανλής, ο γενικός διευθυντής της UNESCO άλλες προσωπικότητες και καθηγηταί όπως ο Π. Κανελλόπουλος, ο Κ. Τρουπάνης κ.λ.π. Στην οργανωτική επιτροπή έξ' άλλων περιλαμβάνονταν ο καθηγητής κ. 'Ιω. Θεοδορακόπουλος γενικός γραμματέας της ακαδημίας 'Αθηνών, ο πρόεδρος του συνεδρίου, ακαδημαϊκοί, πρωτάνεις πανεπιστημίων, καθηγηταί της φιλοσοφίας και άλλες προσωπικότητες διεθνούς κύρους.

Μεταξύ των ενεργασθέντων στην οργάνωση του συνεδρίου περιλαμβάνονταν ο εκλεκτός Ναουσαίος κ. 'Αγγελος Βαλταδώρος, γενικός

'Από την δείπωση που δόθηκε προς τιμήν των 300 και πλέον συνέδριων που επισκέφθηκαν τη Νάουσα. Σε πρώτο πλάνο διακρίνεται ο γεν. γραμματέας του Υ.Π.Ε. κ. 'Αγγ. Βαλταδώρος

Η ΝΑΟΥΣΑ - ΜΙΕΖΑ

Παγκόσμιο 'Αριστοτελικό Κέντρο

'Αναγνωρισμένο

γραμματείς του υπουργείου Βορείου 'Ελλάδος, ο πρόεδρος της 'Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών κ. Κ. Βαβούσκος και άλλοι καθηγηταί και εκπρόσωποι 'Ανωτάτων 'Εκπαιδευτικών 'Ιδρυμάτων.

Στο συνέδριο εκπροσωπήθηκαν διεθνείς οργανισμοί, ακαδημίες και φιλοσοφικές εταιρείες απ' όλο τον κόσμο. Παραλείπον τους τίτλους και αναφέρω μόνον τις έδρες μερικών από τα ιδρύματα αυτά με τη σειρά που τα συναντώ στο πρόγραμμα: Βρυξέλλες, Βέρνη, Παρίσι, Σικάγο, 'Αθήνα, Κάρο, Μόναχο, Λειψία, Ουάσιγκτων, Λέιχη.

Του καθηγητού κ. Φ. ΠΕΤΣΑ

Νιού Χαϊνβεν, Φιλαδέλφεια 'Αμερικής, Μόναχο, Λονδίνο, Καίμπριτζ, Σόφια, Κατεργάχη, Βόννη, 'Ελσίνκι, Πραιτώρια Νοτίου 'Αφρικής, Τυβίγγη, Κεμπέκ, Τορόντο και Μόντρεαλ του Καναδά, Βουδαπέστη, Δελχί των 'Ινδών, Μπέλφαστ, 'Όσλο, Βαρσοβία, Μοντεβιδέο Ουρουγουάης, 'Ατλάντα της 'Αμερικής κ.λ.π. 'Επήρχαν ακόμη 'Αριστοτέλεις από την 'Αργεντινή, τη Βραζιλία, την Αίγυπτο, την 'Ολλανδία, το Χόγκ Κόνγκ, το 'Ισραήλ, την 'Ιταλία, την 'Ιαπωνία, την Κύπρο, το Λόανο, το Μεξικό, την Αυστρία, το Περού, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία, την 'Ισπανία, την Τσεχοσλοβακία, την Τουρκία και τη Γιουγκοσλαβία. 'Αληθινά παγκόσμια 'Αριστοτελική ομήγυρη.

'Ενα έτσι παγκόσμιο συνέδριο 'Αριστοτελιστών με την έπίσκεψή

του στα χώματα της Νάουσας έδωσε αμετάκλητα πλέον στην ώραία πόλη του Βορείου τον τίτλο του Παγκόσμιου 'Αριστοτελικού Κέντρου.

'Ενωείται, δεν θά ήταν δυνατή αυτή η παγκόσμια αναγνώριση, αν δεν είχε προηγηθεί η αρχαιολογική έρευνα των ετών 1954—1968, η ανασκαφή του μεγάλου μακεδονικού τάφου με τη δωροφυη πρόσοψη και τη ζωγραφιστή παρόσταση της κρίσεως, ή αποκάλυψη του Νυμφαίου, πησίον του οποίου λειτουργήσε ή σχολή του 'Αριστοτέλη και ή δημοσίευση όλων αυτών σε ελληνικά και ξένα περιοδικά επιστημονικά. Βασική γιά το θέμα της Μιέζας είναι ή διδακτορική διατριβή μου με τίτλο: 'Ο τάφος των Λευκαδίων, έκδοση της 'Αρχαιολογικής 'Εταιρείας, 'Αθήνα 1966. 'Εκεί γιά πρώτη φορά απορρίφθηκε ή λανθασμένη γνώμη ότι στη Νάουσα ήταν το άσημο Κίτιον και δείχθηκε ότι ή θέση της Νάουσας ανήκει στην πολύ σπουδαιότερη Μιέζα.

Η παγκόσμια αναγνώριση ήταν, ομολογώ, και γιά μένα μιá ήθική ικανοποίηση, την οποία δοκίμασα ξεναγώντας τους ξένους σοφούς στο μεγάλο τάφο των Λευκαδίων και στο Νυμφαίο.

Στους Ναουσαίους και γενικότερα στους 'Ελληνες έναπόκειται να αξιοποιήσουν αυτόν τον μαγνητή παγκοσμίου έλξεως και να κάμουν αληθινά τη Νάουσα ένα παγκόσμιο 'Αριστοτελικό κέντρο.

ΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΜΑΣ ΚΑΙ Η ΜΙΚΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ

"Όπως είναι φυσικόν, διὰ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς νεωτέρους ἰδίως ἡ ἱστορία αὐτὴ εἶναι ἀγνωστὴ. Γι' αὐτὸ κρίνω σκόπιμον νὰ ἐκθέσω τὰ παρακάτω μὲ μεγάλη συντομία κατὰ τὸ δυνατόν.

Πρὶν ἀπὸ τὸ 1940 στὴν Νάουσα δὲν ὑπῆρχε νοσοκομεῖο καὶ οἱ ἀσθενεῖς πού εἶχαν ἀνάγκη αὐτοῦ μεταφέρονταν στὰ Νοσοκομεῖα καὶ στίς διάφορες κλινικὲς τῆς Θεσσαλονίκης, τῶν Ἀθηνῶν ἢ ἐνίοτε καὶ στὸ ὑποτυπώδες νοσοκομεῖο τῆς Βεροίας. Μὲ τὴν ἀνάπτυξιν ὅμως τῆς διομηχανίας καὶ τὴν αὐξηση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως ἀπὸ τὰ γύρω χωριά ἐγίνε φανερό ὅτι ἦτο ἀπαραίτητο καὶ στὴ Νάουσα ἓνα Νοσοκομεῖο. Εὐτυχῶς γι' αὐτὴν βρέθηκαν οἱ καλοὶ πατριῶτες Ἀδελφοὶ Χρ. Λαναρὰ καὶ Φωκίων Πεχλιβάνος πού εἶχαν ἀναπτύξει τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας καὶ φιλανθρωπίας σὲ μεγάλο βαθμὸ. Ἔτσι ἀναπλήρωσαν τὴν ἔλλειψη αὐτῆς τῆς Ναύσης μὲ μιὰ μεγάλη τους δωρεά. Ἀνῆγειραν τὸ περίλαμπρον Νοσοκομεῖο

"Ἀποψη τοῦ Νοσοκομείου μὲ τὶς προτομὲς τῶν εὐεργετῶν

Τοῦ Κ. Χατζηγεωργιάδου

μας, παρόμοιο τοῦ ὁποίου δὲν ὑπάρχει σὲ καμμιά ἐπαρχιακὴ πόλιν τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ πλέον δὲ ὁ ἀειμνήστος Φωκίων Πεχλιβάνος ἐδῶρσε εἰς αὐτὸ ὅλην τὴν ἐπίπλωσιν καὶ τὸν ἱματισμὸν δι' ὅλους τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τὸ προσωπικὸ τοῦ Νοσοκομείου. Καὶ ὁ χώρος στὸν ὁποῖον ἐκτίσθη τὸ κἄνει ἀκόμη ὠραιότερο διότι ὅλοι γνωρίζουμε τὴν περίφημην θέαν πού ἔχει ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρὰς του. Ὅταν ἐκτίσθη οἱ δωρηταὶ ἐδωσαν εἰς αὐτὴν τὴν ἐπωνυμίαν «Χριστιανικὴ Ἀγάπη». Ὁ δὲ τότε γενικὸς διευθυντὴς τοῦ ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν Κοπανέρης ὅταν ἦρθε καὶ τὸ ἀντίκρυσε γιὰ πρώτη φορὰ στὰ ἐγκαίνια, τὸ ὠνόμασε Παρθενῶν Βορείου Ἑλλάδος.

Ἡ δυναμικότης του τότε ἀνῆρχετο εἰς 50 κλίνες γιὰ τρεῖς κλινικὲς: Μία Παθολογικὴ, μία Χειρουργικὴ καὶ μία Γυναικολογικὴ — Μαιευτικὴ.

Πρὶν ὅμως τεθῇ εἰς λειτουργίαν γιὰ τοὺς πολίτας χρειάσθηκε νὰ νοσηλεύονται τραυματίες καὶ ἀσθενεῖς τοῦ ἐνδόξου Ἑλληνο - Ἰταλικοῦ πολέμου ὡς νοσοκομεῖο τῶν πρόσω. Μὲ τὴν ὑποχώ-

Ὁ κ. Χατζηγεωργιάδης ὁμιλεῖ κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς τοῦ Φωκ. Πεχλιβάνου στὸ Νοσοκομεῖο

ρησιν ὅμως τοῦ στρατοῦ κατελήφθη καὶ αὐτὸ ὅπως καὶ ὅλη ἡ Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, οἱ ὁποῖοι τὸ χρησιμοποίησαν.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀνέλαβε καὶ πάλιν τὴν συντήρησίν του τὸ ὑπουργεῖο Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν γιὰ νὰ ἀρχίσῃ πάλιν τὴν κανονικὴν του λειτουργίαν.

Ἀργότερα δὲ κατὰ τὸ 1952—55, ὁπότε ἦμουν βουλευτὴς Ἡμαθίας, ἐπλοῦτίσθη τοῦτο κατόπιν ἐνεργειῶν μου: Πρῶτον, μὲ ἄλλες 50 κλίνες καὶ ἐγίνε

100 κλινῶν. Τελευταίως δὲ αὐξήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν κλινῶν εἰς 150. Δεύτερον, προσετέθησαν εἰς τὶς ὑπάρχουσας κλινικὰς ἄλλες τέσσαρες, ἤτοι: Ὀρθοπαιδικὴ κλινικὴ, Ὀφθαλμολογικὴ, Ὀτολαρυγγολογικὴ καὶ Παιδιατρικὴ. Προσετέθη δὲ καὶ νέα πτέρυξ εἰς τὸ κτίριον γιὰ νὰ περιλάβῃ τὶς νέες κλίνες, ἡ ὁποία ἦτο δωρεὰ τῆς οἰκογενείας Θωμᾶ Λαναρὰ. Ἐπὶ πλέον ἐπρομηθεύθη τὸ ἴδρυμα καὶ νέο ἀκτινολογικὸν μηχανήμα καὶ μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον οὕτως ὥστε νὰ εἶναι πληρὴς συγκρότημα τὸ Νοσοκομεῖο μας γιὰ ὅλες τὶς ἀνάγκας τῶν συμπολιτῶν μας καὶ τῆς περιφερείας μας.

Βαθμιαίως ἔχει προικισθῇ τὸ πλήρες αὐτὸ ἴδρυμα καὶ μὲ ἱατρικὸν προσωπικὸν μεγάλῃς ἐπιστημονικῆς ἀξίας. Ἐπίσης καὶ τὸ διοικητικὸν καὶ νοσηλευτικὸν προσωπικὸν του εἶναι ἀντάξιον αὐτοῦ.

Τελευταίως δὲ μὲ μιὰ νέα μεγάλη δωρεὰ τῆς ἀειμνήστου Ἀφροδίτης Θωμ. Λαναρὰ ἀνεγέρθη εἰς τὸν κήπον του μιὰ Ἐκκλησίαν, σωστὸ κομψοτέχνημα πρὸς ἐκκλησιασμὸν τῶν ἀσθενῶν τοῦ ἰδρύματος καὶ τοῦ προσωπικοῦ του.

Ἀκόμη δὲ συνεπληρώθη ἐσχάτως, φροντίδι τοῦ ὑποφαινομένου μὲ τὴν ἀνέγερσιν καὶ τοῦ Οἴκου Ἀδελφῶν, ἀπαραίτητο συμπλήρωμα τοῦ ὅλου ἰδρύματος.

Τὸ ἴδρυμα, ἀναγνωρίζον τὴν μεγάλην προσφορὰ τῶν δωρητῶν ἐτοποθέτησε τὰς προτομὰς τῶν εἰς τὸ περίβολον τοῦ Νοσοκομείου, εἰς ἐνδειξιν τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης.

Ἡ τέχνη εἶναι ὁ πρῶτος σύντροφος τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ καλλιτεχνική τάση τοῦ ἀνθρώπου ἐκδηλώνεται ἀπὸ τὴν νηπιακή του ἡλικία καὶ μεγαλώνοντας μεταφέρει τὴν ὁμορφιὰ τῆς ἔκφρασης καὶ τὴν ἀπεικόνισή της. Χωρίζουμε σὲ τρία στάδια τὴν κάθε ἔκφραση καὶ τὴν ἀπόδοση τῆς τέχνης.

Τὸ πρῶτο στάδιο εἶναι μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν τεσσάρων με πέντε ἐτῶν. Στὸ στάδιο αὐτὸ ἡ τέχνη ἀποδίδεται μὲ τὶς διαφορὲς κινήσεις τοῦ παιδιοῦ, ποὺ εἶναι καὶ τὰ ἔκφραστικά μέσα ποὺ δ'α-θέτει. Ἐνα κύκλο χαρούμενων ἐκδηλώσεων μὲ κινήσεις καὶ ἀπλὲς γραμμὲς πάνω σὲ χαρτὶ ἔχουν τὴν δική τους ὁμορφιὰ ἀποτελοῦν τρόπο συνεννόησης μὲ τὸν γύρω κόσμον καὶ εἶναι ἡ ἐπικοινωνία τῆς τέχνης διὰ μέσου τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ δεύτερο στάδιο τῆς ἀνθρώπινης ἔκφρασης (ἡλικία 5—8 ἐτῶν) προχωρεῖ στὴν ἀπόδοση τῶν συναισθημάτων μὲ τὶς γραμμὲς μὲ περισσότερη συγκεκριμένη νομοποίηση τῶν σχημάτων διότι ἐρ-χεται συνεννοημένη μὲ τὸ νοῦ καὶ τὶς ἐμφυτικὲς δυνάμεις καὶ μᾶς δίνει σχήματα ἀπλά, νοητὰ στοὺς ἄλλους μὲ μέσα ἔκφρασης. Δηλ. γνωρίζει πλέον ὅτι ἡ τέχνη σὰν μέσο ἐπικοινωνίας ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἀνθρώπινες κινήσεις καὶ τὰ νοήματα ὁλοκληρώνεται διὰ τῶν γραμμῶν τῶν σχημάτων καὶ τῶν χρωμάτων.

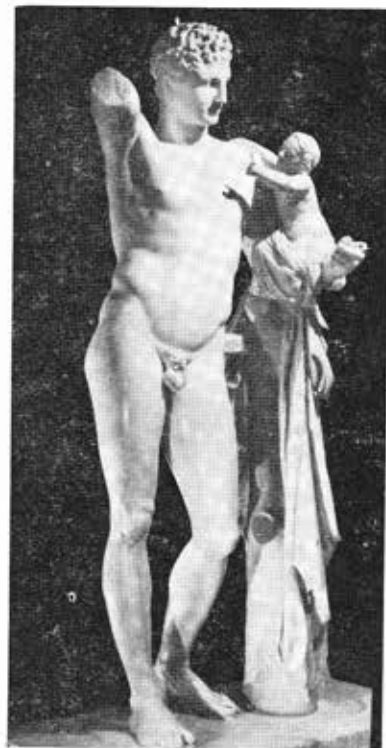
Στὸ τρίτο στάδιο (ἡλικία ἀπὸ 8 καὶ ἄνω). Ἡ τέχνη στὸ στάδιο αὐτὸ εἶναι ὄχι μόνο μέσο ἐπικοινωνίας, ἀλλὰ καὶ τελείωση τῶν συναισθημάτων τῆς ἔκφραστικότη-τος, τῆς ὁμορφιᾶς τῶν χρωμάτων. Στὸ στάδιο αὐτὸ οἱ προικισμένοι μὲ τὸ τάλαντο θὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν τέχνη καὶ ἡ τέχνη ἀπευθύνεται σ' ὅλους, τοὺς μορφώ-νει, τοὺς συγκινεῖ καὶ ἐκλεπτύ-νει τὸ αἰσθητικὸ τους κριτήριο. Ἐξ ἄλλου διὰ τῆς τέχνης ἀντιλοῦ-με τὶς πληροφορίες μας γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ ἀνὰ τοὺς αἰῶνες καὶ γιὰ τὸν κατὰ τόπους καὶ χρόνους πολιτισμὸ τῶν ἀνθρώ-πων.

Σκύβοντας πάνω στὰ ἔργα τῶν προϊστορικῶν ἀνθρώπων μέσα στὰ σπήλαια τῶν μακρυνῶν χρό-

Ἡ τέχνη καὶ οἱ ἀνθρώπινες σχέσεις μ' αὐτήν

νων τῆς ἐποχῆς αὐτῆς στὰ πρῶ-τα ἔργα εἶναι τοὺς στὰ ὅπλα τοὺς μὰ καὶ στίς ζωγραφιὲς τῶν σπη-λαίων νοιώθουν τὸν παλμὸ τῆς ζωῆς τους. Στὰ ἐδώλιά τους νοι-ώθουν τὴν τρεμουλιαστὴ φωνὴ τῆς καθημερινῆς προσευχῆς τῶν ἀνθρώπων μέσα ἀπ' τὰ βάθη τῶν μακρυνῶν αἰώνων. Ποιὸς μπορεῖ νὰ μὴ νοιώσει δέος μπρὸς στὰ με-γαλὴ μνημεῖα τῶν πυραμίδων τῆς Αἰγύπτου, δηλωτικὰ μᾶς ἐ-ποχῆς καὶ ἐνὸς προηγμένου πο-λιτισμοῦ; Τί θὰ γνωρίζαμε γιὰ τὸν Κρητικὸ καὶ Μυκηναϊκὸ πο-λιτισμὸ ἐὰν ἡ ἀρχαιολογικὴ σκα-πάνη δὲν ξέθαπτε τοὺς καλλιτε-χνικοὺς θησαυροὺς ποὺ χάρις σ' αὐτοὺς σμιζαμε τοὺς πολιτισμοὺς ὅλων τῶν αἰώνων διὰ μέσου τῆς τέχνης (ὅπλα, ἀγγεῖα, ἔργα εἶδη, παλάτια στίς σκαλισμένες πέ-τρες, πάνω στὰ θράκια καὶ τόσα ἄλλα καλλιτεχνήματα).

Ἡ τέχνη συγκίνησε τοὺς ἀν-θρώπους ὅλων τῶν ἐποχῶν, τὰ καλλιτεχνήματα θαυμάστηκαν καὶ

γα τοὺς εἶναι τέλεια ἀπὸ ἀπόψε-ως ἀνθρωπίνης ἀνατομίας, κινή-σεως, ἔκφραστικότητος, ὅπως τὰ βλέπουμε στὰ ἀετώματα τοῦ Παρ-θενῶνα.

Ὁ Δημιουργὸς τῶν συναισθη-μάτων καὶ τῶν μορφῶν στὴν συγ-

Τοῦ γλύπτη Θανάση Μηνόπουλου Καθηγητῆ Καλῶν Τεχνῶν

θαυμάζονται, ποιὸς δὲν θαύμασε τὸν Παρθενῶνα, τὸν δορυφόρο τοῦ Πολυκλείτου, τὰ ἀριστουργήματα τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνα, τοῦ Χρυ-σοῦ αἰῶνα, ποὺ ἦταν τὸ ἀποκο-ρύφωμα τῆς κλασσικῆς τέχνης, καὶ ποὺ μᾶς ἄφησαν ὅλοι οἱ δη-μιουργοὶ τῆς μὲ τὶς αὐστηρὲς γραμμὲς ἀπὸ τὸ βάρος τῶν πτυ-χῶν τοὺς ποὺ ἐδῶ ὅμως παρου-σιάζονται πρὸ σιγή, πρὸ ἔκφρα-στικὰ πρὸ ρωμαλέα, πρὸ δυναμικά, π.χ. ὁ περίφημος δισκοβόλος τοῦ Μύρωνος. Αὐτοὶ ποὺ ἀνέβασαν τὴν τέχνη στὸ ἀποκορύφωμα καὶ στὴν τελειότητα, οἱ καλλιτέχναι τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἔγιναν σύμβο-λα ἱερὰ τῆς τέχνης ὅπως ὁ Φει-δίας καὶ ὁ Πολύκλειτος. Τὰ ἔρ-

κίνηση καὶ στὴν ἔκφραση εἶναι ὁ Πραξιτέλης, στὸν 4ο αἰῶνα π. Χ., ἔργο δηλωτικὸ τῶν ὅλων ἰκα-νοτήτων του εἶναι ὁ Ἑρμῆς.

Τὸ θαῦμα τῆς Ἀγίας Σοφίας ποιὸς μπορεῖ νὰ τὸ ἀρνηθεῖ μέσα στοὺς αἰῶνες; Εἶναι γνωστὰ τὰ χαρακτηριστικὰ ὡς πρὸς τὴν τε-χνολογία μᾶς ὅποιασδήποτε βυ-ζαντινῆς Παναγίας, δημιουργή-ματα τῆς φαντασίας καὶ τῆς ἐμ-πνευσης τῶν μεγάλων δημιουρ-γῶν τῆς τέχνης ποὺ δὲν μοιάζουν μεταξὺ τους οὔτε στὰ χαρακτη-ριστικὰ τοῦ προσώπου στὴν ἔκ-φραση ποὺ κάθε καλλιτέχνης ἔ-χει δώσει, ἡ φορὰ τῶν γραμμῶν καὶ διάθλαση τῶν ἐπιφανειῶν. Σύγχρονες εἶναι οἱ Παναγίες

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 111

ΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Αίμα στην άσφαλτο

ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΔΑΔΗ

Α' Ο ΜΙΚΡΟΣ ΣΚΑΝΤΖΟΧΟΙΡΟΣ

Τὸ φεγγάρι
τὴν ἀσφάλτινη λουρίδα ἀσημώνει,
τὴ φωτᾷ μ' ἀγαθοσύνη,
κί ὁ μικρὸς σκαντζόχοιρος σιμώνει.
Μόνος τώρα στὴν ἀπέραντη ἰσιάδα προχωρεῖ.
Σιωπηλὰ διαβαίνει,
στὸ φεγγαροφῶς λουσμένος,
καὶ θωρεῖ
τὰ χαμόκλαδα μακριὰ
μὲ τοὺς μύριους μικροθόρυβους
νὰ τὸν προσκαλοῦν.
Ἀπορεῖ
μὲ τὴν τόση του ἀποκοτιά
καὶ ἀνοίγει δραςκελιά.
Ἕνας φόβος τοῦ σουβλίζει
τὴν ἀνεμελιά.
Γύρω του ὁσμήζεται κινδύνους,
δαίμονες στὴν ἐρμηιά.
Μὲ τ' ἀγκάθια του σὲ προσμονή,
τὴ ματιά νὰ γυροφέρνει,
καταφέρνει
νὰ κοντέψει τὴ χωμάτινη ἀπλάδα,
μὲ ξερόφυλλα στρωμένη,
μὲ κλαδιὰ φρυγανισμένα,
ὕγραμένη
ἀπ' τῆς νύχτας τὴ δροσιά.
Λίγο μένει
ἀπ' τῆς πίσσας τὴ μεγάλη στράτα.
Λίγο μένει
κί ἀπ' τῆς Ζήσης του τό νῆμα.
Ἕνα φῶς.
Ἕνα φῶς τυφλωτικό.
Ἕνα κρίμα
Πρὶν θεριέψει ἡ τρομάρα στοῦ κορμιοῦ του τὰ
ινάδια
κάποια ρόδα τὸν λιανίζει.
Αἷμα, κόκαλα, χυμένα στὰ αἰώνια σκοτάδια.

Β' ΕΝΑ ΚΟΠΑΔΙ ΣΠΟΥΡΓΙΤΙΑ

Ἕνα σμᾶρι σπουργιτάκια φτερουγοῦν
πάνω στὰ χρυσόσπαρτα χωράφια.
Ξεχασμένα στὸ ἀνέμελο φευγιό τους
δὲν ἄργοῦν,
στὴ μεγάλη δημοσιὰ νὰ ἔγουν.
Μιά σειρὰ
σιδεράστραφτων τεράτων
μὲ ταχύτητα γλιστρᾷ
κατὰ δῶ καὶ κατὰ κεῖ,
διαφεντεύοντας μαζὶ
καὶ τὴ γῆ καὶ τὸν ἀγέρα.
Στὸ κοπάδι φονικὴ

ἔρχεται στιγμὴ.
Κάποιο τέρας μὲ ὄρμη
ἐμβολίζει τὴν καρδιά του,
Κατωιένῃ μὲ χαρὰ καὶ λευτεριά.
Ἦταν μόνο μιὰ στιγμὴ.
Ὅμως ἔφτασε πικρὸ νὰ φέρει τέλος
σὲ πολλές, φτωχές, μικρές, ζωούλες.

Γ' Η ΧΕΛΩΝΑ

Πῶς ξεστράτησες ἐσύ,
βραδυκίνητη, καστρόφραχτη, χελώνα,
ἀπ' τὰ ξερολίθαδά σου;
Ἦπιες τάχατες κρασί
ἢ τρελλάθηκες στὰ γεροντάματά σου;
Πῶς ἐτόλμησες νὰ μπείς
στοῦ θανάτου τὸ βασίλειο;
Κάλλιο νᾶμενες σ' ἀνήλιο,
χιλιομούχλιαστο βουνό
ἢ σὲ καφερὲς ραχοῦλες,
κακοτράχαλες πλαγιές.
Ὅσο κι' ἂν σὲ συμπονῶ,
τί μπορῶ νὰ σοῦ προσφέρω;
Οἱ φονιάδες μὲ τίς ρόδες ἀφθονοῦν στὴ γῆ.
Τώρα βρὲς περίσσειο θάρρος, νὰ σωθεῖς μὲ τὴ
φυγὴ.
Μά..... σὲ βλέπω σαστισμένη
ἐκεῖδᾳ,
στὴ γραμμὴ τὴν ἄσπρη.
Σ' ἀκουμπᾷ ὁ θάνατος, καημένη.
Ἕλα,
κίνησε,
τόλμησε....
Ναί,
κάτι προσπαθεῖς νὰ κάνεις.
Εἶναι ὅμως πιὰ ἄργα.
Βλέπω κάποια φορτηγὰ
νὰ κοντοζυγώνουν
καβαλώντας τὴ γραμμὴ.

Δ' ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Εἶναι κρίμα, νὰ πεθαίνουν ἄδολα ζωάκια.
Εἶναι κρίμα, μ' ἀπονιὰ νὰ λειώνουμε κορμάκια,
ὅταν δὲν ὑπάρχει λόγος,
ὅταν μπορετὸ μᾶς εἶναι,
νὰ τὰ προσπερνοῦμε,
κί ἀπ' τὸ πάθος, τὴν ὀργή,
νὰ γεννιώμαστε ταγοὶ
μῆς πανώριας καλοσύνης.

ΤΣΑΚΙΣΜΕΝΑ ΟΝΕΙΡΑ...

"Εμαθα πώς θέλεις νά χωρίσουμε
τ' άκουσα καί άπόμεινα νά κοιτάζω
τή γραμμή πού στενεύει στό φώς.
Μοῦ μίλησαν γ' άγάπη,
γιά τών πουλιών τίς πράσινες λαχτάρες,
μό έγώ δέν έχω πιά φτερά γιά νά πετάξω
καί μάτωσα τίς ρίζες τής γαλήνης.
Πικράθηκε ή άγάπη πού γλυκειά
σάν αύγινό χαμόγελο,
άγγιξε τή λουλουδένια μου καστρόπορτα.
Γιατί θεέ μου νά ύποφέρω τόσο;
μήπως γιατί Ζήλεψα κάτι από τή ζωή
καί τής άπλωσα τό χέρι;
μήπως γιατί Ζήλεψα κάτι από τόν ήλιο
καί τοῦ σύκωσα τά μάτια;
Φύγε... Άφοῦ τό θέλεις νά πενθῇς
τό θάνατο τών κύκνων.
Καί άν κάποτε μιλήσης, γιά τά κουρασμένα
δνειρα τοῦ φθινοπώρου,
γιά τόν κύκνο πού χάθηκε καί
πού γέμιζε τήν ύπαρξή σου όταν ύπῆρχε,
οί σάλπιγγες τήν ήχώ θά κρατήσουν.
Σήμερα δέν έχω δύναμη καί έχω τόσο άνήφορο
Τά πόδια μου είναι φύλλα, πεσμένα στό δρόμο.
Πώς νά τρέξω;
Ό σταυρός μου έγείρε πάνω στά δνειρα
Καί μοῦ τά τσάκισε.

TANIA ΛΑΛΑ

Ἡ τέχνη καί οἱ ανθρώπινες σχέσεις

Συνέχεια ἀπ' τήν σελίδα 109

τοῦ Μποπιτόσλη καί τοῦ Ραφαήλ διαφορετικές ὅμως ὡς πρός τήν ἐκτέλεση τής τεχνοτροπίας. Τό δέος καί ή κατάνυξη πού νοιώθει κανείς μπροστά στήν πέτρινη προσευχή μιᾶς γοθικῆς Μητροπόλεως, ή αἰώνια γυναίκα τοῦ Λεονάρδου Ντὰ Βίντσι, τά τόσα καί τόσα ὑπεργήινα θρησκευτικά ὁράματα τοῦ μεγάλου Θεοτοκόπουλου, τό άνασκάλισμα τών πιό βαθειῶν καί ὡραίων μυστικῶν τής τέχνης στίς μορφές τών ανθρώπων τοῦ Ρέμπραντ θαυμάστηκαν καί θαυμάζονται ἀπ' ὅλους.

Μέ τήν παραπάνω άνασκόπηση τών δημιουργημάτων τής μεγάλης τέχνης καί βλέποντας τά ιστορικά μνημεῖα άνακαλύπτουμε πολιτισμοὺς πολλῶν ἐτῶν καί ἐν κατακλείδι θά ποῦμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὑπακούοντας στήν ἐσωτερική του παρότρυνση νά ἐκδηλωθεῖ εἶναι δημιουργός κάθε ὁμορφιάς καί σέρνει σάν κληρονομιά

αὐτή τήν ἐσωτερική του παρότρυνση γιά δημιουργία.

Μουσικές ἐκδηλώσεις

τοῦ Πολιτιστικοῦ

Συλλόγου Νάουσας

Ό πολιτιστικός σύλλογος Νάουσας παρουσίασε στόν «Κύκλο μουσικῶν ἐκδηλώσεων 1978» ἀπό 13 Μαΐου μέχρι 3 Ἰουνίου τρεῖς συναυλίες μέ γνωστοὺς καλλιτέχνες — Γ. Μαρκόπουλο, Μ. Δημητριάδη, Β. Παπακωνσταντίνου, Γ. Νεραντζά, Αἰμ. Φωκά, Λ. Χαλκιᾷ, Ἀ. Πρωτοψάλτη καί Σ. Μαντζάνα — καί 4 μουσικά βραδυνά αφιερωμένα στά διάφορα μουσικά ρεύματα τής χώρας.

—Ρεμπέτικο τραγούδι, Δημοτικό τραγούδι Νάουσας, Μ. Χατζηδάκη καί Μ. Θεοδωράκης.

Δεξίωση τοῦ

Συλλόγου Ἀποφοίτων

Στίς 20 Ἰουνίου ὁ σύλλογος ἀποφοίτων Ναούσης «ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Ο ΛΟΓΙΟΣ» δεξιώθηκε τά νέα του μέλη στήν αἴθουσα τής ΛΑΦΝ. Τήν ἐκδήλωση πλαισίωσε ή ὀρχήστρα τής ΙΙ Μερραρχίας. Παρευρέθησαν ὁ Γεν. Γραμματεὺς ΥΒΕ κ. Ἀγ. Βαλταδῶρος, ὁ βουλευτής κ. Μ. Γικόνου, ὁ διοικητής χωροφυλακῆς κ. Β. Κουκουμέλας, οἱ λυκειάρχες Λουκάς Χατζηφωτιάδης, Γιάν. Ἀρπατζίδης καί πολλοί καθηγητές.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

1) Μεγάλη πού εἶσαι ἀλήθεια. Οὔτε ή φωτιά μπορεῖ νά σέ κάψει οὔτε τό νερό νά σέ πνίξει.

2) Ἐπειδὴ ὁ Θεός δέν μπορεῖ νά βρῖσκεται παντοῦ γι' αὐτό ἐφτιαξε τήν μητέρα.

3) Ὅπου δέν φθάνει τό μάτι τοῦ ἀνθρώπου, διεισδύει τό βλέμμα τοῦ θεοῦ.

4) Τό νά συγχωρεῖ κανείς εἶναι λιγώτερο σκληρό ἀπό τό νά δέχεται μιᾶ συγγνώμη.

5) Ὁ ὑπομονετικός ἄνθρωπος ὀξίζει περισσότερο ἀπό τόν γενναῖο.

6) Ὅταν ή φιλαργυρία καταλαμβάνει ὁλόκληρο τόν ἄνθρωπο δέν ὑπάρχει τόπος γιά ἄλλο πάθος.

7) Ἡ ἄδεια γάμου μοιάζει μέ ἄδεια κυνηγιοῦ, πού ἐπιτρέτῃ κυνήγι ἐνός μόνον ζώου.

8) Ἡ περιφρόνηση εἶναι ἓνα χάπι πού μπορεῖ κανείς νά τό καταπιεῖ, ἀλλά εἶναι ἀδύνατο νά τό μασήσει χωρίς μορφασμό.

Μολιέρους

9) Ἡ ὡραιότης τέρπει, τό πνεῦμα διασκεδάζει, ή εὐαισθησία ἐνθουσιάζει καί ή καλωσύνη συνδέει τοὺς ἀνθρώπους

Λαρουζουκῶ

10) Ἡ γλῶσσα δέν εἶναι σπαθί ἀλλά κόβει. Ἐρασμος

Μετά τις επιτυχίες των αθλητών μας στους διασυλλογικούς και περιφερειακούς αγώνες στίβου, ήταν επόμενο ότι στους πανελλήνιους αγώνες, τόσο στους εαρινούς όσο και τους αθρινούς — νεανίδων, οι αθλητές μας θα πήγαιναν πολύ καλά.

Στους πανελλήνιους εαρινούς ή Σανίδα Έφη (ΦΑΣ) έτρεξε στα 400 μ. και βγήκε 3η με νέο ατομικό ρεκόρ 60''17 (σημερινό ρεκόρ 59''35 στα Τρικλινόσια). Ο Μάντζος Κοσμάς (ΦΑΣ) δεν τή πηγε και τόσο καλά. Στα 100 μ. έκανε 11''4 και στα 200 μ. 23''7. Ο Χριστοδούλου Αναστάσιος (ΦΑΣ) στα 400 μ. έκανε 52'' (νέο ατομικό ρεκόρ) και στα 200 μ. 24'' επίσης νέο ατομικό ρεκόρ. Ο Γιόκαλας Χρήστος (ΦΑΣ), λίγο άπροετοίμαστος, έκανε στα 400 μ. 53'' (ατομικό ρεκόρ 52''7) και στα 200 μ. 24''3 νέο ατομικό ρεκόρ. Ο Καραγιάννης Μιλτιάδης (ΦΑΣ), στην πρώτη του φετινή κούρσα στα 400 μ. με εμπόδια, έκανε 59''6 όχι πολύ ικανοποιητικό χρόνο για τα προσόντα που διαθέτει. Οι υπόλοιποι αθλητές του ΦΑΣ δεν έλαβαν μέρος στους αγώνες καθώς και η ομάδα του Ζαφειράκη.

Στους πανελλήνιους αγώνες αθρινών — νεανίδων, η ομάδα του Φ. Α.Σ. έκανε την καλύτερη εμφάνιση όλων των εποχών.

Με πρώτη και καλύτερη την Σανίδα Έφη, η οποία βγήκε δεύτερη στα 800 μ. με νέο πανελλήνιο ρεκόρ κορασίδων 2'13''44 και την εφηβική ομάδα σκυταλοδρομίας 4X400 η οποία κατέλαβε την 2η θέση με νέο ρεκόρ 3'22''17 οι αθλητές μας έδωσαν ένα βροντερό παρόν στους πανελλήνιους αγώνες. Όλοι οι αθλητές μας ξεπέρασαν τους εαυτούς των και έγραψαν μια καινούργια σελίδα στην ιστορία του κλασικού αθλητισμού της πόλης μας. Στους εφήβους ο Χριστοδούλου Αναστάσιος στα 400 μ. έκανε νέο ρεκόρ 50''63 και βγήκε 9ος πανελληνιονίκης (αποκλείστηκε από τον τελικό για 7)100 του δευτερολέπτου). Στα 800 μ. επίσης έκανε ατομικό ρεκόρ 1'59''52 βγήκε 5ος στα ήμιτελικά και αποκλείστηκε.

Στη φωτογραφία η ομάδα σκυταλοδρομίας 4X400 του ΦΑΣ με τον πρόεδρο του ΣΕΓΑΣ κ. Μαρσέλλο, τον έφορο κ. Σαμαρά και τον γυμναστή κ. Νουσιλάζο

ΝΕΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΑΘΛΗΤΩΝ ΜΑΣ ΣΤΟΥΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ

Του γυμναστή Ι. Νουσιλάζου

Ο Γιόκαλας Χρήστος στα 400 μ. έκανε νέο ατομικό ρεκόρ 52''40, βγήκε 8ος στους ήμιτελικούς και αποκλείστηκε, ενώ στα 800 μ. δεν τή πηγε και τόσο καλά, έκανε 2'02''5 (παλιό 2'00''05) βγήκε 5ος στους προκριματικούς και αποκλείστηκε.

Ο Καραγιάννης Μιλτιάδης στα 400 μ. με εμπόδια έκανε νέο ατομικό ρεκόρ 58''2 βγήκε 3ος στους προκριματικούς και αποκλείστηκε. Στα 400 μ. επίσης έκανε νέο ατομικό ρεκόρ 52''04 βγήκε 3ος στους προκριματικούς και αποκλείστηκε.

Στα 200 μ. ο Μάντζος Κοσμάς έκανε 23''4 βγήκε 4ος στους προκριματικούς και αποκλείστηκε. Τέλος στη σκυταλοδρομία 4X400 η ομάδα του ΦΑΣ κατέλαβε την 2η θέση με νέο ρεκόρ 3'22''17. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ομάδα μας μέχρι τα τελευταία 15 μ. ήταν πρώτη, αλλά η ομάδα του Βόλου κατόρθωσε να κόψει πρώτη το νήμα, σημειώνοντας μάλιστα και οι δύο ό-

μάδες ένα νέο πανελλήνιο συλλογικό ρεκόρ στα 4X400.

Στη γενική βαθμολογία οι έφηβοι κατέλαβαν την 17η θέση, μετάξυ των πρώτων επαρχιακών συλλόγων, με 10 βαθμούς.

Στις νεανίδες ή Σανίδα Έφη τρέχοντας για πρώτη φορά φέτος 800 μ. βγήκε 2η με νέο πανελλήνιο ρεκόρ κορασίδων 2'13''44 (παλιό 2'18''51) και συμπεριλήφθη στην εθνική μας ομάδα στίβου. Στα 400 μ. μολονότι προκρίθηκε για τους τελικούς δεν έτρεξε διότι την διαγλύφτε ένα τραύμα στο πόδι.

Και οι υπόλοιποι αθλητές πήγαν καλά και άρκετες σημείωσαν και νέα ατομικά ρεκόρ. Στα 100 μ. ή Νίκου Αϊκ. έκανε 14''5, ή Φερχαχίδου Σοφία 13''7, ή Φραγκοπούλου Χρυσάνθη 14''8.

Στα 200 μ. ή Τριανταφυλλίδου Έλευθερία έκανε 28''4 (ατομικό ρεκόρ), ή Νικίτη Δέσποινα 28''8 (ατομικό ρεκόρ), ή Φραγκοπού-

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στη σελίδα 113

1. ΟΙ ΠΥΡΕΘΡΙΝΕΣ

Τὰ τελευταία δύο χρόνια ἓνα καινούργιο έντομοκτόνο κυκλοφορεῖ στίς δένδροκιρκές περιφέρειες. Εἶναι ἡ συνθετική Πυρεθρίνη. Ἡ Πυρεθρίνη εἶναι πράγματι ἓνα ἰσχυρὸ καὶ ἀποτελεσματικὸ έντομοκτόνο. Καταπολεμεῖ μὲ ἐπιτυχία μεγάλο ἀριθμὸ έντόμων Ἀναφέρουμε τίς καρποκάψεις, τίς λιθοκολλέτιδες, τὴν ψύλλα τῆς ἀχλαδιᾶς κ.λ.π. Εἶναι ἓνα φάρμακο λίγο τοξικὸ στὸν ἄνθρωπο. Μπορεῖ νὰ φάει κανεῖς φρούτα πού ψεκάσθηκαν πρὶν λίγες μέρες (4—6). Δὲν καταπολεμεῖ καθόλου τοὺς τετρανύχους. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, κατὰ τὴν θερινὴ περίοδο, συμφέρει νὰ χρησιμοποιεῖ κανεῖς έντομοκτόνα τὰ ὁποῖα ἔχουν κάποια ἀκαρεοκτόνο δράση καὶ περιορίζουν τὸν πολλαπλασιασμὸ τῶν τετρανύχων, ὅπως εἶναι τὸ Ζολόν, τὸ Χοσταθεῖον (Προθεῖον) πού καταπολεμοῦν μὲ ἐπιτυχία τοὺς τετρανύχους τῆς οἰκογένειας Οὐρτίσας. Ὁρθὴ χρῆση τῶν πυρεθρινῶν καὶ ὄχι κατάχρηση.

2. ΟΙ ΤΕΤΡΑΝΥΧΟΙ ΤΟΝ ΧΕΙΜΩΝΑ

α) Ὁ κόκκινος τετρανύχος. Κατὰ τὴν χειμερινὴ περίοδο βρίσκει κανεῖς μονάχα αὐγά. Τὰ αὐγά ἔχουν κόκκινο χρῶμα. Ἔτσι ξεχειμωνιάζει. Τὰ αὐγά εἶναι ἀνθεκτικά. Ἐλάχιστα προσβάλλονται ἀπὸ τοὺς χειμερινούς πολτούς. Τὴν ἀνοιξή, μὲ τίς πρῶτες ζέστες, ἐκκολάπτονται τὰ αὐγά. Ὁ πιὸ καλύτερος τρόπος καταπολεμῆσεως τοῦ κόκκινου τετρανύχου εἶναι, νὰ ἐπέμβει ὁ δένδροκαλλιεργητὴς ἀμέσως, μετὰ τὴν ἐκόλαψη τῶν αὐγῶν. Ἡ ἐπιτυχία εἶναι ἐξασφαλισμένη. Ἡ ἐκκόλαψη τῶν αὐγῶν συμπίπτει μὲ τὴν ἐμφάνιση τῶν πρῶτων φύλλων τῆς μηλιάς Στάρκιν στὴν ὑπόψη περιοχῇ.

β) Οἰκονόμεια Οὐρτίσας (Οἱ γνωστοὶ πρασινοκίτρινοι, πρασινωποὶ, πρασινόμαυροὶ κ.λ.π. τετρανύχοι). Διαχειμάζει ὑπὸ μορφὴ θηλυκῶν τετρανύχων πού ἔχουν χρῶμα πορτοκαλλί πρὸ κόκκινο. Τὸν χειμῶνα βρίσκεται σὲ κατάσταση διαπνύσεως, συνήθως ὑπὸ τὸν φλοιὸ τῶν δένδρων, σπινιώτερα δὲ καὶ σὲ ἄλλες θέσεις κοντὰ στὸν λαιμὸ τοῦ δένδρου

Γεωργικές εἰδήσεις

κ.λ.π. Τὴν ἀνοιξή οἱ θηλυκοὶ τετρανύχοι θὰ γεννήσουν παρθενογεννητικῶς, ὅπως εἶναι φυσικὸ ἀγονιμοποίητα αὐγά, τὰ ὁποῖα θὰ δώσουν μονάχα ἀρσενικοὺς τετρανύχους. Στὴν συνέχεια οἱ ἐκκολαπτόμενοὶ ἀρσενικοὶ θὰ γο-

Ἐπιμέλεια

ΟΔ. ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

νιμοποιήσουν τοὺς θηλυκοὺς τετρανύχους, ὁπότε θὰ ἔχουμε τὴν γέννηση ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν τετρανύχων. Ἐπειτα ὁ πολλαπλασιασμὸς γίνεται μὲ τὸ ζευγάρωμα τῶν δύο φύλων.

3. Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΥ ΟΠΩΡΩΝΑ

Ἕνας δένδροκαλλιεργητὴς πρὶν ξεκινήσει στὴν ἐγκατάσταση τοῦ καινούργιου ὀπωρώνα, πρέπει νὰ ἔχει ὑπόψη ὠρισμένα πράγματα: 1) Διαλέγει τὸ φυτικὸ ὕλικό. Τὰ φυτευόμενα δένδρῦλια πρέπει νὰ ἀνταποκρίνονται στὴν ἐπιθυμητὴ ποικιλία καὶ νὰ εἶναι ἀπολύτως ὑγιῆ, χωρὶς έντομολογικὲς προσβολές καὶ ἀ-

σθένειες (Νὰ ἔχουν παράσει ἀπαιτητῶς ἀπὸ τὸν θάλαμο ἀπεντομώσεως). 2) Ἀγοράζει δένδρῦλλα ἀπὸ ἀνεγνωρισμένους καὶ εὐσυνειδητοὺς φυτωριοὺς. 3) Κάνει ἐπιλογὴ τῶν εἰδῶν καὶ ποικιλιῶν πού εὐδοκίμοῦν καὶ προσαρμόζονται στὸ ὑπόψη περιβάλλον. 4) Ἀγοράζει ἐμπορικὲς καθιερωμένες ποικιλίες καὶ καινούργιες πού ὑπὸσχονται κάποιο κέρδος. 5) Ἐπιλέγει τὸν καλύτερο συνδυασμὸ ποικιλιῶν (μηλιές, κερασιές ἀχλαδιές κ.λ.π.) γιὰ τὰ εἶδη πού σταυρογονιμοποιοῦνται καὶ φυτεύει στίς σωστὲς ἀποστάσεις καὶ ἀναλογίαις τοὺς ἐπικονιαστὲς. Ἔτσι ἔχει τὸ κεφάλι τοῦ ἥσυχου, καὶ ἐξασφαλίζει τὴν γονιμοποίησιν καὶ καρπώδεσιν τῶν δένδρων. 6) Ἀποφασίζει ἀπὸ πρὶν γιὰ τὸ σχῆμα καὶ τὴν διαμόρφωσιν πού θὰ δώσει στὰ δένδρα. Στούς μοντέρνους ὀπωρῶνες πυκνὴς φυτεύσεως κ.λ.π. Ταιριάζουν τὰ ὑποστηριγμένα σχήματα. 7) Συμβουλευεταί τις ἀρμόδιες ὑπηρεσίες καὶ ἰδρύματα γιὰ τὰ προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει στὴν ἐγκατάσταση τοῦ ὀπωρώνα.

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

λου Χρυσάνθη 30''8 (ἀτομικὸ ρεκόρ), ἡ Σαρακατσάνου Ζωὴ 29''4 (ἀτομικὸ ρεκόρ).

Στὰ 400 μ. ἡ Τριανταφυλίδου Ἐλευθερία ἔκανε 65''7, ἡ Νιμπίτη Δέσποινα 65''4 (ἀτομικὸ ρεκόρ), ἡ Σαρακατσάνου Ζωὴ 66''4 (ἀτομικὸ ρεκόρ), ἡ Τροῦπκου Πορφύρα 69''8.

Στὰ 400 μ. ἐμπόδια ἡ Τροῦπκου Πορφύρα ἔκανε 76''6 (ἀτομικὸ ρεκόρ) βγῆκε 4η καὶ αποκλείστηκε στοὺς ἡμιτελεзоὺς.

Στὰ 800 μ. καὶ στὰ 1500 μ. ἡ Ἠλία Χαρούλα ἔκανε 2'57''8 καὶ 5'52''5 ἀντιστοιχῶς πού ἀποτελοῦν ἀτομικὰ ρεκόρ.

Στὸ μῆκος ἡ Νίκου Αἰκατερίνη ἔκανε 4.17. Στὴ σκυταλοδρομία 4X100 κατέλαβαν τὴν 9η θέση μὲ νέο ρεκόρ 54''1 καὶ στὴ σκυταλοδρο-

μία 4X400 ἐπίσης τὴν 9η θέση μὲ ἐπίσης νέο ρεκόρ 4'12''8. Στὴ γενικὴ βαθμολογία κατέλαβαν τὴν 10η θέση μὲ 5 βαθμοὺς.

Οἱ ἀθληταὶ τοῦ Ζαφειράκη δὲν τὰ πῆγαν καὶ τόσο καλὰ μερκοὶ μάλιστα ἀτύχησαν λόγω τραυματισμῶν, ὅπως ἡ Παγκαλίδου Ἡλέκτρα στὸ πένταθλο στὴ Δισκοβολία καὶ μῆκος καὶ ὁ Χ'ΐΐ Ιωαννίδης Δημήτριος στὰ 100 μ. Ἡ Παγκαλίδου Ἡλέκτρα στὸ μῆκος ἔκανε 4.94 καὶ στὸ Δίσκο 28.30. Ἡ Παγκαλίδου Δέσποινα στὸ μῆκος ἔκανε 4.70 καὶ στὸ ὕψος 1.45 (τὸ ρεκόρ τῆς εἶναι 1.50). Ἡ Σκουλαριώτη Παναγιώτα στὰ 100 μ. ἔκανε 13''2 στοὺς ἡμιτελεзоὺς βγῆκε 3η καὶ αποκλείστηκε καὶ στὰ 200 μ. ἐπίσης ἔφθασε στοὺς ἡμιτελεзоὺς ἔκανε 27''9, βγῆκε ὅμως 4η καὶ αποκλείστηκε.

Γενικὰ τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν πολὺ ἱκανοποιητικά.

Τὸ ξυνόμαυρο Ναούσης

Ἡ οἰνοποιήσιμη ποικιλία σταφυλίου «Ξυνόμαυρο Ναούσης» ἢ ποπόλκα καλλιεργεῖται καὶ εὐδοκιμεῖ στὴν περιοχή Ναούσης ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων.

Εἶναι γνωστὴ μὲ τὰ ὀνόματα: μαῦρο Ναούσης, ποπόλκα, ποπόλικο, Ξυνόμαυρο, ἢ Ξυνόκαλτσο, μαῦρο Ξυνό, καὶ καλλιεργεῖται στὴν Κεντρικὴ καὶ Δυτικὴ Μακεδονία. Κυριάρχησε τὸ ὄνομα «Ξυνόμαυρο Ναούσης» γιατί ἀπὸ ὅλες τίς περιοχὲς τῆς Κ. καὶ Δ. Μακεδονίας πού καλλιεργεῖται, φαίνεται ὅτι ἔδωσε τὰ καλύτερα ἀποτελέσματα σὰν κρασί πιά, στὴν περιοχή Ναούσης.

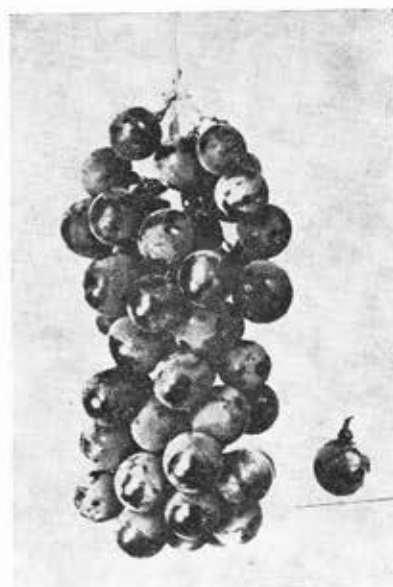
Κύρια κέντρα καλλιεργείας τῆς τὰ ὅποια ἔχουν καὶ σήμερα σημαντικὴ ἀνάπτυξη σὰν κέντρα ἀμπελοκαλλιεργείας ἐκτὸς τῆς Ναούσης, εἶναι ἡ περιοχή τοῦ Ἀμυνταίου, Γρεβενῶν καὶ τῆς Γουμένισσης.

Πρόκειται ἀληθινὰ γιὰ ἐξαιρετικὴ ποικιλία ἢ ὅποια σὲ κάθε περιοχή δύναται νὰ παράγῃ καὶ εἰδικὸν τυπικὸν οἶνον ἐντελῶς διάφορον τῆς ἄλλης (Μαῦρο Ναούσης, Ροζὲ Ἀμυνταίου, κόκκινον Γρεβενῶν), καὶ φυσικὰ ἀνάλογα καὶ μὲ τὴν ἐφαρμοζομένη οἰνοποίηση.

Τὰ φύλλα τῆς εἶναι σφηνοειδῆ, ἀρκετὰ μεγάλου μεγέθους. Τὸ τσαμπὶ τῆς μεσαίου μεγέθους. Ἡ ρόγα σφαιρικὴ μεσαίου μεγέθους, χοντρόφλουδη, χρώματος κυανομέλανος. Οἱ κληματίδες εἶναι κοντὲς σκληρὲς καὶ ὄρθιες.

Στερεῖται συγγενείας μὲ τὸ 3309. Δίνει καλὰ ἀποτελέσματα μὲ τὸ 41B, τὸ LOT καὶ τὸ R 110.

Παλιότερα ἡ καλλιέργεια γινόταν σὲ ξερὴ ἐδάφη μὲ τὸν κλασικὸ τρόπο τοῦ κυπελοειδοῦς σχήματος. Ἡ φύτευση πυκνὴ, πάνω ἀπὸ 450—500 κλήματα τὸ στρέμμα καὶ οἱ ἀποδόσεις ἦταν πολὺ χαμηλὲς στὸ ἐπίπεδο τῶν 5 φορτίων τὸ στρέμμα πού ἀντιστοιχεῖ σὲ ση-

μερινὰ 500—600 χιλ)μα περίπου. Δηλαδή εἶχαμε 1—1.5 κιλὸ σταφυλίου κατὰ κλῆμα. Ὁ σακχαρικός τίτλος, βαθμὸς ΒΕ, ἦταν γύρω στὰ 120—130 μὲ μιά αὐξημένη ὀξύτητα, ἀπ' ὅπου καὶ ἀπέκτησε τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ὀνομα.

**τοῦ Λυσ. Γυμνοπούλου
Γεωπόνου Γ.Α. Ναούσης**

Πρὸ τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου καὶ πρὶν προσβληθῇ ἀπὸ τὴν φυλοξήρα ἡ περιοχή ἢ καλλιεργούμενη μὲ ἀμπέλια στὴν Ναούσα, κάλυπτε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἐκτάσεως τῆς Ναούσης. Τὰ παραγόμενα τότε κρασιά ἐξήγοντο στὸ ἐξωτερικὸ ὡς οἶνοι ποιότητος σὲ σημαντικὲς ποσότητες. Μετὰ τὴν προσβολὴ ἀπὸ φυλοξήρα καὶ τίς δυσμενεῖς συνθήκες γιὰ τὰ κρασιά καὶ ἀντίστοιχα γιὰ τὰ οἰνοποιήσιμα σταφύλια, χαμηλὲς τιμὲς κρασιῶν, μεγάλο κοστολόγιο παραγωγῆς, χαμηλὲς στρεμματικές ἀποδόσεις πού ἐπικρατοῦσαν στὴν Ἑλλάδα μέχρι τοῦ 1955, ἡ ἀμπελοκαλλιέργεια ἐφθινε. Παράλληλα ἡ ἐμ-

φάνιση τῆς καλλιέργειας ὀπωροφόρων δένδρων στὴν περιοχή καὶ ἡ καλύτερη οἰκονομικὴ ἀπόδοσή τους ἀπέιλησε μὲ ὀλοκληρωτικὸ ἀφανισμό τὴν ἀμπελοκαλλιέργεια στὴν Ναούσα.

Μετὰ τὸ 1955 καὶ χάρις στὶς προσπάθειες τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας κυρίως μὲ πρωτεργάτη τὴν ἐταιρία Μπουτάρη, ἄρχισε δειλὰ δειλὰ νὰ ἐμφανίζεται μιά τάση γιὰ ἀναμπέλωση, χωρὶς θεαματικὰ ἀποτελέσματα. Ἡ προσπάθεια αὕτη εἶχε ἐπιτυχία ὡς πρὸς τὴν ἀποκατάσταση τοῦ κρασιοῦ στὴν ἐλληνικὴ ἀγορὰ στὴν παλιὰ ψηλὴ τοῦ θέσης «ποιοτικά».

Ἡ αὐξησὴ τῆς ζήτησεως τῶν τυποποιημένων κρασιῶν ἀπὸ μέρους τοῦ καταναλωτικοῦ κοινού, οἱ ὑψηλὲς τιμὲς διαθέσεως τοῦ προϊόντος, ἡ αὐξησὴ τῶν στρεμ. ἀποδόσεων λόγω βελτιωμένης τεχνικῆς καλλιεργείας καὶ ἡ δυνατότητα πού παρέχεται γιὰ τὴν ἀξιοποίηση χέρσων καὶ ξηρικών χωραφιών, ὑποκινοῦν τοὺς ἀμπελοκαλλιεργητὰς τῆς ἐπαρχίας Ναούσης νὰ στραφοῦν μὲ ἐνδιαφέρον πρὸς τὸν κλάδο τῆς ἀμπελοουργίας ἀπὸ τὸ ἔτος 1970 καὶ ἐδῶ.

Σήμερα στὴν ζώνη παραγωγῆς οἶνων ὀνομασίας προελεύσεως ἀνωτέρας ποιότητος «Νάουσα» πού περιλαμβάνει τὸν Δῆμο Ναούσης καὶ τὰ χωριά Τρίλοφος, Στενήμαχος, Κοπανός, Λευκάδια, Μαρίνα. Γιαννακοχώρι, καλλιεργοῦνται πάνω ἀπὸ 5000 στρέμματα τῆς ἐκλεκτῆς ποικιλίας Ξυνόμαυρο. Ὅλα τὰ καινούργια ἀμπέλια εἶναι σὲ γραμμικὴ καλλιέργεια καὶ σὲ ἐκτάσεις κατὰ μέσο ὄρο σημαντικὰ μεγάλες ὥστε νὰ ἀνταγωνίζονται ἄνετα τὴν φρουτοκαλλιέργεια. Καὶ εἶναι ἔτσι γιατί οἱ ἀποδόσεις κυμαίνονται στὰ 1000—1200 χιλ)μα κατὰ στρέμμα, καὶ οἱ τιμὲς στίς 12—15 δρχ. μονίμως μὲ αὐξητικές τάσεις ἀφήνοντας ἔτσι

ένα καθαρό εισόδημα της τάξεως των 8000—10.000 δρχ. κατά στρέμμα στον καλλιεργητή. Οι προοπτικές για την επομένη πενταετία είναι ότι θα υπερκαληφθῇ έκταση 10.000 στρεμμάτων.

Παράλληλα οι συνθήκες οινοποιήσεως έχουν βελτιωθεί με την δημιουργία μίας μονάδος της εταιρίας Τσάνταλη δυναμικότητας 200 τόννων περίπου που λειτούργησε το 1975 και μίας νέας τελείως συγχρονισμένης εγκαταστάσεως της εταιρίας Μπουτάρη δυναμικότητας 2000 τόννων περίπου που άρχισε να λειτουργεί το 1977 και όπου γίνεται η οίνοποίηση, ώριμαση και έμφιάλωση των κρασιών. Συγχρόνως όλες οι άλλες εταιρίες όπως Μελιτζανή, Καστανιώτη Χρυσόχοου ακολουθώντας το παράδειγμα των παραπάνω προχώρησαν σέ ίδιες αναμπελώσεις και βελτίωση των εγκαταστάσεών τους.

"Όλη αυτή η προσπάθεια έγινε κατορθωτή κυρίως χάρη σέ δύο παράγοντες:

Πρώτα την πίστη στην ποιότητα του προϊόντος που είχε η ιδιωτική πρωτοβουλία, με αποτέλεσμα αφ' ενός μὲν να δημιουργηθῶν οι μεγαλύτεροι μηχανοκαλλιεργούμενοι ἀμπελώνες της Ελλάδας στην Νάουσα (της εταιρίας Μπουτάρη 500 στρέμματα και της εταιρίας Τσάνταλη 200 στρέμματα,) και παράλληλα να αξιοποιηθῶν σαν ἀμπέλια ἄγονες μέχρι τότε και ἀκατάλληλες ξερικές εκτάσεις για άλλες καλλιέργειες. "Αφ' ετέρου τὸ πρόγραμμα ἐπιδοτήσεων για ἀναμπελώσεις τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας που ἀφοροῦν ἀγορά φυτικού ὑλικού δαπάνες ἐγκαταστάσεως και ὑποστυλώσεως τῶν τῶν πρέμνων τὴν ἐπιδότηση 30% για τὴν ἀγορά μηχανικού ἐξοπλισμοῦ, που ἄρχισε νὰ ἐφαρμόζεται τὸ 1972 και τὸ ὁποῖο ἂν συνεχισθεῖ και τὴν ἐπομένη πενταετία θὰ ἐπιταχύνει τὸν ρυθμὸ πορείας για τὴν περαιτέρω ἐπέκταση τῆς ἀμπελοκαλλιεργείας.

Παρ' ὅλη τὴν καταστροφή

τῶν χρόνων τοῦ πρώτου μισοῦ αἰῶνα μας, καταστροφή που ἀφάνισε τὴν οἰνοποιητική παράδοση, δὲν ἔσθησε τελείως ἡ παραδοσιακή αὐτὴ παραγωγή. Σήμερα, χάρη πάλι στὴν κρατική μέριμνα και τὴν ιδιωτική πρωτοβουλία, ἔχει ἀποκατασταθῇ ἡ νομοθεσία για τὸν οὐσιαστικὸ ἔλεγχο και τὴν διατήρηση τῆς ποιότητας τῶν κρασιῶν τῆς περιοχῆς. Τὰ κρασιά που παράγονται χαρακτηρίζονται ἀπὸ ἐξαιρετικὸ ἄρωμα (BOUQUET) πλούσια γεύση, σῶμα και ἔντονο κόκκινο ρουμπινί χρώμα. Ἔχουν δηλαδή ὅλα τὰ στοιχεῖα για νὰ κατατάσσονται στὴν πρὶ ὑψηλὴ βαθμίδα τῶν κρασιῶν τῆς Εὐρώπης.

Τὸ πλεονέκτημα αὐτὸ τῆς ἐπαρχίας Ναούσης, ἀσφαλῶς πρέπει νὰ ὀφείλεται στις εἰδικές ἐδαφοκλιματικές συνθήκες τῆς περιοχῆς.

Ἐπίσης χάρη στὸν αὐστηρὸ ἔλεγχο που ὑπάρχει σήμερα μετὰ ταινίες ἐλέγχου τοῦ ὑπουργίου Γεωργίας εἶναι διασφαλισμένη ἡ ποιότητα τῶν κρασιῶν.

Ἀνακεφαλαιώνοντας τὰ παραπάνω, μπορούμε νὰ πούμε ὅτι ὑπάρχουν εὐαίωνες προϋποθέσεις για τὴν περαιτέρω ἐπέκταση τῆς ἀμπέλου ποικιλία «Ξ.Ν.» στὴν ἐπαρχία Ναούσης, ἀλλὰ και νὰ ὑπογραμμίσουμε ὅτι ἡ ἐπέκταση αὐτὴ και ἐπιβεβλημένη ἐκ τῶν πραγμάτων εἶναι και συμφέρουσα, τόσο για τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς περιοχῆς και τὴν βελτίωση τοῦ γεωργικοῦ εισοδήματος τῶν παραγωγῶν ὅσο, και για τὴν ἐξύψωση τοῦ ποιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐλληνικῶν κρασιῶν.

ΠΡΟΣΟΧΗ

Ἡ ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται κυρίως στὴν ἀγάπη και τὸ ἐνδιαφέρον τῶν συνδρομητῶν τῆς.

Παρακαλοῦμε τοὺς συνδρομητὲς νὰ φροντίσουν ἐγκαίρως για τὴν ἀνανέωση τῆς συνδρομῆς.

Ἡ κυψέλη πηγὴ ζωῆς καὶ υγείας

Συνέχεια ἀπ' τὴν σελίδα 100

τελευταία ὅμως τὴν πρόσεξε και ἡ φαρμακοβιομηχανία, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν Δανία, Ἑλβετία, Ἰαπωνία, Ἰσραὴλ και τὴν χρησιμοποιοῖ για παρασκευάσματα δὲχι μόνο ἐξωτερικῆς χρήσεως ἀλλὰ και ἐσωτερικῆς σὲ διάφορες παθήσεις ὅπως λ.χ. τὸ ἔλκος τοῦ στομάχου κ.ἄ. Μέχρι στιγμῆς δὲν ἔχουμε ἀκριβεῖς πληροφορίες, στὴ μελισσοκομικὴ βιβλιογραφία τουλάχιστον σὲ ποιὲς παθήσεις χρησιμοποιεῖται, ἐκεῖνο ὅμως πὺ ἐέρουμε εἶναι ὅτι στις χώρες πὺ ἀναφέραμε ἡ πρόπολη ἀγοράζεται ἀπὸ τοὺς μελισσοκόμους πρὸς 4—5000 δραχμὲς τὸ κιλό.

Πέντε λοιπὸν εἶναι τὰ πολυτίμα προϊόντα τῆς κυψέλης, μὰ ἀνεκτίμητη προσφορά τῆς μέλισσας για τὴν υγεία και τὴν καλοπέραση τοῦ ἀνθρώπου πὺ εἶναι ὁ ἐκμεταλλευτῆς ἀλλὰ και ὁ καταστροφεὺς τῶν πάντων.

Και δὲν εἶναι μόνο αὐτά. Ἡ μεγαλύτερη και σπουδαιότερη συνεισφορά τῆς μέλισσας στὴν οἰκονομία τῆς φύσεως εἶναι ἡ γονιμοποίηση τῶν λουλουδιῶν χιλιάδων φυτικῶν εἰδῶν πὺ πραγματοποιεῖ ἡ μέλισσα μεταφέροντας μετὰ τὰ πόδια τῆς τὴ γύρη ἀπὸ ἄνθος σὲ ἄνθος. Οἱ φυσιολόφοι ὑπολογίζουν ὅτι πάνω πρὸς 3000 φυτικά εἶδη θὰ εἶχαν ἐκλείψει χωρίς αὐτὴ τὴ μεσολάβηση τῆς μέλισσας και ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀξία αὐτῆς τῆς ἐπεμβάσεως τῆς εἶναι 10 ἔως 20 φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἀξία τῶν προϊόντων τῆς κυψέλης.

Εἶναι λοιπὸν ὁ ἀνθρώπος ἡ ἡ μέλισσα ἡ κορωνίδα τῆς δημιουργίας;...

Ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ ἔχουμε μάθει ὅτι τὸ ψέμα εἶναι κακό. Ὁταν λέγαμε ἕνα μικρὸ ψευδάκι, ἡ μητέρα μας, θέλοντας νὰ μᾶς μάθει νὰ σεβόμαστε τὴν ἀλήθεια, μᾶς ἔλεγε ὅτι ὁ «Θεοῦ-λης θὰ μᾶς κόψει τὴ γλῶσσα». Καὶ φυσικὰ μᾶς ἔλεγε ψέματα. Χωρὶς κακὴ πρόθεση.

Χωρὶς ἀμφιβολία πρέπει νὰ σεβόμαστε τὴν ἀλήθεια, ὅσο πρέπει νὰ ἀπεχθανόμαστε τὸ ψέμα. Ἀλλὰ ὑπάρχουν ἀλήθειες ποὺ δὲν πρέπει νὰ λέγονται γιατί κάνουν κακό, ὅπως ὑπάρχουν ψέματα ποὺ ἐπιβάλλεται νὰ λέγονται γιατί κάνουν καλό. Ἐνας γιατρός π.χ. δὲν λέει ποτὲ στὸν ἄρρωστο του ὅτι ἡ κατάστασή του εἶναι σοβαρή. Ἀντίθετα μὲ μικρὰ ἢ χονδροειδῆ ψέματα, προσπαθεῖ νὰ τοῦ τονώσει τὸ ἠθικὸ γιὰ νὰ ἀγωνιστεῖ καλύτερα ἐναντίον τῆς ἀρρώστιας του.

Τὸ ψέμα εἶναι κακό ὅταν εἶναι κακὸς ὁ σκοπὸς ποὺ ἐπιδιώκεται μ' αὐτό. Στὴν περίπτωση ποὺ εἶδαμε πρὶν πάνω μπορεῖ νὰ εἶναι σωτήριο. Μπορεῖ νὰ σώσει μιὰ ἀνθρώπινη ζωὴ. Σὲ ἀναρίθμητες ἄλλες περιπτώσεις μπορεῖ νὰ σώσει μιὰ φιλικὴ ἢ κοινωνικὴ σχέση. Ἀντιθέτως ἡ ἀλήθεια μπορεῖ νὰ τὴν καταστρέψει. Ὅπως δὴποτε δύσκολα μποροῦμε νὰ διατηρήσουμε τὶς φιλικὲς ἢ κοινωνικὲς σχέσεις μας, ἂν κάπου-κάπου δὲν καταφεύγουμε στὰ μικρὰ ἁθῶα ψέματα.

Ἄς ὑποθέσουμε, ὅτι μιὰ φίλη, μᾶς γνωρίζει τὸν ἀρραβωνιαστικὸ της, νὰ τὸν ὁποῖο πιστεύει ὅτι εἶναι ἔξυπνος, πορφωμένος καὶ γοητευτικός. Στὴν πραγματικότητα δὲν εἶναι τίποτα ἀπὸ ὅλα αὐτά. Ἀντιθέτως τὸν βοίσκουνε ἀποκαρυστικά, πληκτικά, ἀνόρθωτο καὶ ἄξεστο. Τὸ ἐρώτημα εἶναι ἂν ποτέ μὲς νὰ τῆς ποῦμε αὐτὸ ποὺ καταφεύγουμε ἢ νὰ συμφωνήσουμε μὲ τὴν ἀποψή της.

Ὁ σεβασμὸς ποδὲς τὴν ἀλήθεια μᾶς ἐπιβάλλει τὸ πρῶτο. Ἀλλὰ οὐτὸ ἢ ἀλήθεια εἶναι δική μας ὑπόθεση. Μιὰ ἐρωτευμένη νέα βλέπει μὲ διαφορετικὰ μάτια τὸ ἀντικείμενο τοῦ ἔρωτά της. Ἄν λοιπὸν τῆς ποῦμε «τὴν ἀλήθεια μας» θὰ τὴν πληγώσουμε καὶ θὰ χάσουμε τὴν φιλία μας. Αὐτὸ μποροῦμε νὰ τὸ ἀποφύγουμε μ'

Μικρά ἁθῶα ψέματα

ἕνα μικρὸ ἁθῶο ψέμα. Χωρὶς νὰ παραδεχτοῦμε ὅτι ὁ ἀρραβωνιαστικὸς τῆς φίλης μας εἶναι ὁ ἰδεωδέστερος ἄνδρας μποροῦμε νὰ τῆς ποῦμε ὅτι ἔχει γραφικὰ φρύδια, ὅτι ντύνεται κομψὰ κί' ὅτι εἶναι ἔξυπνος, ἀφοῦ ἤξερε νὰ τὴν διαλέξει. Κανένας δὲν θὰ μᾶς κόψει τὴν γλῶσσα, οὔτε τὴν φιλικὴ μας σχέση.

Σεβόμαστε, καὶ πρέπει νὰ σεβόμαστε τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ μᾶς ἀρέσει τὸ ψέμα καὶ τὸ ἐπιδιώ-

Τοῦ ΒΑΣ. ΝΑΑΜΠΑΝΤΗ

κουμε ὅταν μᾶς κολακεύει ἢ μᾶς ἐνθαρρύνει. Π.χ. ὅταν ρωτοῦμε ἕνα φιλικὸ πρόσωπο γιὰ τὸ νέο χτένισμά μας, γιὰ τὸ καινούργιο φόρεμά μας ἢ γενικὰ γιὰ τὸ παρυσιαστικὸ μας, ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἐπιδοκιμασίαν του. Αὐτὴ ἡ ἀνάγκη δὲν πηγάζει ἀπὸ τὴν νοσηρὴ ἢ ὑπερβολικὴ φιλαρέσκειάν μας. Χρειαζόμαστε μιὰ φιλικὴ ἐπιδοκιμασίαν, γιὰ νὰ ξαναβροῦμε ἢ νὰ ἐνισχύσουμε τὴν ἐμπιστοσύνη μας στὸν ἑαυτό μας καὶ τὴν αἰσιοδοξίαν μας. Ἐχουμε ἀνάγκη ἀπὸ ἕνα μικρὸ ἁθῶο ψέμα γιατί μιὰ δυσάρεστη ἀλήθεια — ποὺ ἐνδεχομένως τὴν ὑποπευόμαστε — θὰ μᾶς ἀποθάρρυνε καὶ θὰ μᾶς βύθιζε στὴν ἀπογοήτευση.

Περισσότερο ἀναγκαῖα εἶναι τὰ μικρὰ ἁθῶα ψέματα, σὲ ἐρωτικὲς ἢ συζυγικὲς σχέσεις. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι μιὰ νέα δέχεται ἀπὸ τὸν ἀρραβωνιαστικὸ της ἢ τὸν νεαρὸ σύζυγό της ἕνα φθηνὸ δῶρο ποὺ ἀνταποκρίνεται σὲ οἰκονομικὲς δυνατότητές του, ἀλλὰ δὲν ἀνταποκρίνεται σὲ προσδοκίες της. Ἄν ἐκδηλώσει τὴν

ἀπογοήτευσή της, κινδυνεύει νὰ θεωρηθεῖ ματαιόδοξη καὶ νὰ ταπεινώσει ἐκεῖνον ποὺ τῆς προσφέρει τὸ φθηνὸ δῶρο του μὲ πολλὴ ἀγάπη. Δὲν θὰ ἦταν προτιμότερο νὰ παίξει μιὰ μικρὴ κωμωδία καὶ νὰ τὸν πείσει ὅτι τὸ δῶρο του τὴν εὐχαρίστησε πολὺ χρησιμοποιώντας μικρὰ ἁθῶα ψέματα; Κί' ὕστερα δὲν θὰ ἦταν λογικώτερο νὰ ἐκτιμήσει τὴν χειρονομία του ἀντὶ ν' ἀξιολογήσει τὸ δῶρο του;

Πολλὲς ἀγάπες πάγωσαν καὶ πολλὲς εὐτυχίες γκρεμίστηκαν, ἀπὸ ὑπερβολικὸ καὶ κακῶς ἐννοούμενο σεβασμὸ πρὸς τὴν ἀλήθεια. Ὑπάρχουν ἀλήθειες ποὺ πρέπει νὰ διακηρύσσονται καὶ ἀλήθειες ποὺ πρέπει νὰ ἀποσιωποῦνται. Ὑπάρχουν ψέματα ποὺ σκοτώνουν καὶ ψέματα ποὺ σώζουν. Ἐτσι ὅταν ξέρουμε ὅτι μιὰ ἀλήθεια εἶναι δυσάρεστη καὶ μπορεῖ νὰ κάνει κακό, ἢ στοιχειώδους εὐγένεια μᾶς ἐπιβάλλει νὰ τὴν ἀποσιωπήσουμε καὶ στὴ θέση της νὰ βάλουμε ἕνα μικρὸ εὐεργετικὸ ψέμα.

Στὰ παιδικὰ μας χρόνια, οἱ νονεῖς καὶ οἱ δάσκαλοι μᾶς ἔμαθαν ὅτι ἡ εὐκρίνεια εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς βασικώτερες ἀρετές. Ὑπάρχουν ὅμως περιπτώσεις ποὺ ἡ ἀνελικρύνεια εἶναι ἢ καλύτερη τακτικὴ. Ἀρκεῖ νὰ ξέρουμε νὰ ξεχωρίζουμε αὐτὲς τὶς περιπτώσεις... μὲ εὐκρίνεια.

Εὐχετήριο

Στὶς 3.9.78 ὁ κ. Ἰωάννης Καρασιώλης μέλος τοῦ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου Ἀποφοίτων καὶ τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ τέλεσε τοὺς γάμους του μὲ τὴν δ. Ἑλένη Τσαγκαλίδου.

Τὸ δ.σ. τοῦ συλλόγου εὐχεται καὶ στοὺς δύο εὐτυχία καὶ χαρὰ.

Εὐχαριστήριο

Ὁ Σύλλογος Ἀποφοίτων Ναούσης «Ἀναστάσιος Μιχαὴλ ὁ Λόγιος» εὐχαριστεῖ τὴν κ. Λευκὴ Σαμαρὰ γιὰ τὴν δωρεὰ 1500 δρχ. εἰς μνήμην τοῦ θείου της Ἰωάν. Ἀγοραστοῦ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

■ Συνέχεια από τη σελίδα 86

βλέπε: την ηλικία των υπανδρευομένων προκειμένου να αποκτήσουν γερά παιδιά, να ελέγχει τα παιδικά θεάματα, να θεσπίζει κύκλο υποχρεωτικών σπουδών, για το κάθε παιδί, αντιλαμβάνεται: τότε κανείς τόσο συγκλονιστικές και αιώνιες είναι οι προτάσεις του Σταγειρίτη φιλοσόφου. 'Ηγούν στ' αὐτιά σας σήμερα οι προφήτες που μόνο ο 'Αρ-στοτέλης αποβαίνει ο κλασσικός σοφός, που η ανθρωπότητα στίερα ὀδεύει πάνω στ' ἀνάγνια που αὐτὸς χάραξε, ὥστε να παραμένουν ἀναλλοίωτα.

Ἡ Νάουσα στὸ Β' μισό τοῦ 19ου αἰώνα

Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 93

κηφόρα μάχη τῶν Γιαννιτσῶν (19-20 Ὀκτ. 1912).

Με χαρὰ διαπίστωσα ὅτι ἡ προφορική παράδοση συμπίπτει μὲ τὰ γραφόμενα τοῦ BAKER. Εὐχαριστῶ θερμὰ τὸν κ. Μιχάλη Γουργουλιάνο γιὰ τὴν συνεργασία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

BAKER JAMES, Turkey in Europe, London - Paris - New York 1877.

BAKER JAMES, Die Türken in Europa, Stuttgart 1878.

ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗ Ι.Κ., Ἱστορικά ἀρχεῖα Μακεδονίας, Β' Ἀρχεῖον Βεροίας-Ναούσης (1598 - 1886), Θεσσαλονίκη 1954.

ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗ Ι.Κ., Ἱστορικά περὶ Ναούσης ἐξ ἀνεκδότου χειρογράφου, «Μακεδονικά» 3 (1953 - 1955), 126-141.

JENA SCHULTZE, Macedonien Landschafts und Kulturbilder, Jena 1927.

ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΑΚΗ ΕΥΣΤ., Ἱστορία τῆς πόλεως Ναούσης, Θεσσαλονίκη 1976.

ΧΙΟΝΙΑΔΗ Γ.Χ., Οἱ διώξεις καὶ οἱ φυλακίσεις τῶν Ναουσαίων ἀπὸ τοῦς Τούρκους στὰ χρόνια 1870-1877, «Νάουστα» τευχ. 2ο (Φεβρ. 1978) 8-9.

Ἀναβάλλεται τὸ «Ἡμερολόγιο»

«Τὸ ἡμερολόγιο τῶν κυριωτέρων γεγονότων τῆς ἐπανάστασης τῶν Ναουσαίων τὸ 1822» λόγω πληθώρας ὕλης ἀναβάλλεται γιὰ τὸ ἐπόμενο τεῦχος.

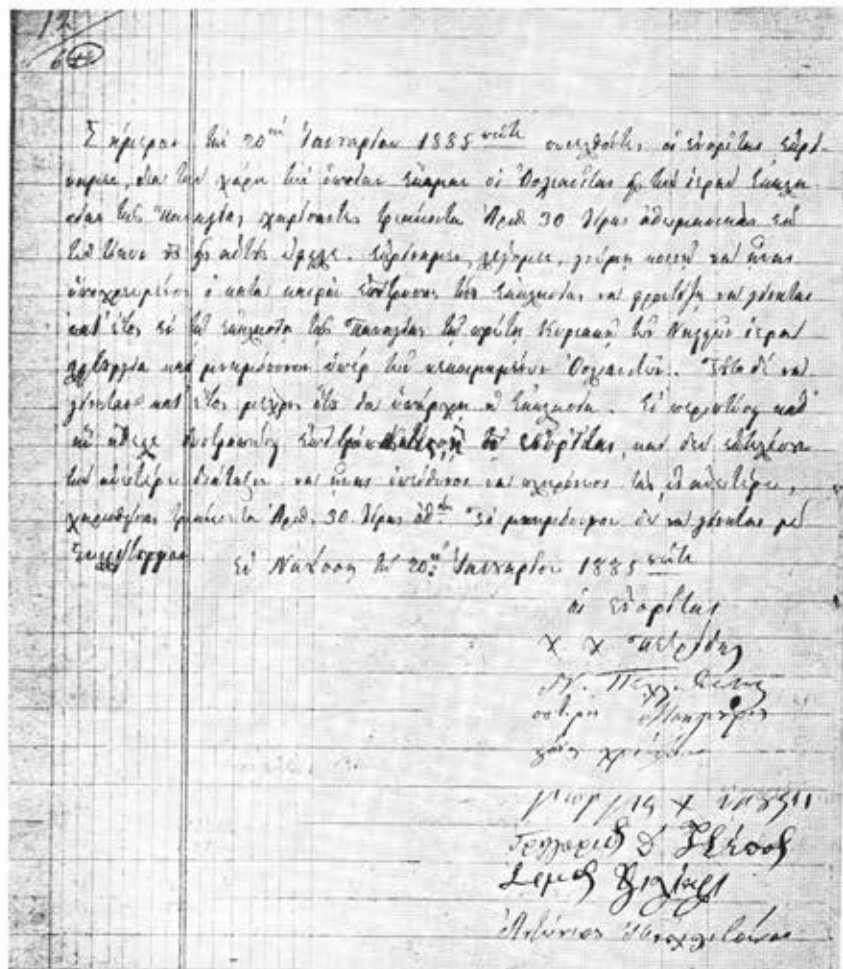
Ἐνα ἐνδιαφέρον ἐγγραφο τοῦ 1885

Γνωρίζουν οἱ ἐπίτροποι τῆς Παναγίας μιὰ δεσμευτική γι' αὐτοὺς ὑποχρέωση, πὺν ἀνέλαβαν τὸ 1885 ἐνορίτες τῆς ἐκκλησίας;

Πέρασαν τόσο χρόνια ἀπὸ τότε Μὰ τὰ γραπτὰ μένουν καί, θυμίζουν.

Ἄς κάνουν λοιπὸν τὸν κόπο, νὰ διαβάσουν τὸ πὺν κάτω κείμενο - πρακτικό. Ἔπειτα ἂς ἀπο-

φασίσουν. Μποροῦν νὰ συνεχίσουν τὴν ἐτήσια λειτουργία ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῶν κεκοιμημένων Ὁσλιαντῶν (κατοίκων Ἀγίας Φωτεινῆς σήμερα). Μποροῦν νὰ ἐπιστρέψουν τίς 30 λίρες ἢ νὰ ἀγνοήσουν τὴν ἀπόφαση τῶν Ναουσαίων ἐνοριτῶν τοῦ 1885. Ἡ δέσμευση τοῦ κειμένου εἶναι μόνον ἠθική.

ΤΟ ΩΔΕΙΟΝ ΝΑΟΥΣΗΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ

ΚΑΤΟΧΗΣ

Ἡ Ἀξιολογὴ ὑπῆρξε ἡ δραστηριότητα τῆς μικτῆς χορωδίας τοῦ Ὁδείου Ναούσης στὰ χρόνια τῆς κατοχῆς 1942—1944. Ἡ μικτὴ χορωδία μὲ ἐπικεφαλὴ τὸν δ)ντὴ κ. Δ. Βαρβέρη ἐπραγματοποίησε ἀρκετὲς ἐμφανίσεις τόσο στὴ Νάουσα ὅσο καὶ στὶς γειτονικὲς πόλεις. Οἱ μετακινήσεις τότε πραγματοποιήθηκαν κάτω ἀπὸ δύσκολες συνθήκες, συνήθως μὲ φορητὰ αὐτοκίνητα. Οἱ σκοποὶ τῶν συναυλιῶν στὸ σύνολό τους ἦσαν κοινωνικοὶ, ὑπὲρ τοῦ οἰκοτροφείου Ἑδέσσης, ἀπόρων καὶ ἀπροστατευτῶν παιδῶν στὴ Βέροια κλπ. Ὅλες οἱ δαπάνες τῆς λειτουργίας τοῦ Ὁδείου ἀνταποκρίνονταν ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ μέλη, δίχως καμμιὰ ἄλλη ἐνίσχυση.

Στὴν φωτογραφία μας διακρίνονται οἱ ἀρχεῖς τῆς πόλεως Ἑδέσσης καὶ τὰ μέλη τῆς χορωδίας μὲ τὸν διευθυντὴ τῆς τὸν κ. Δημ. Βαρβέρη στὴν εἴσοδο τῆς αἰθούσας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου Ἑδέσσης τὸ 1943.

Διακρίνονται στὴν πρώτη σειρά ὁ μητροπολίτης Πέλλης Παντελεήμων (μετέπειτα Θεσσαλονίκης), ὁ νομάρχης κ. Γεώργιος Θεμελῆς (μετέπειτα ὑφ)γός ἐθνικῆς αὐτῆς), ὁ δήμαρχος Ἑδέσσης καὶ ὁ σύμμαχος Ναούσης κ. Σταῦρος Κοῦλης. Τὰ μέλη τῆς χορωδίας: ΑΝΔΡΕΣ: Ἀδαμίδης Κων)νος †, Βαλταδῶρος Μιλτιάδης, Βαρβέρης Κων)νος†, Βαρβέρης Νικόλαος, Γαλάνης Μίρης, Λαγκαλάκος Γρη-

γόριος, Δανδάνης Χρήστος, Δαμάντης Ἀντώνιος †, Ζαχαριάδης Ἀθανάσιος, Ζέμος Γεώργιος, Κανταρτζῆς Νικόλαος, Καμπούρης Γεώργιος, Καραῖζας Πέτρος, Κάλης Δημήτριος, Καστανιώτης Ἀντώνιος, Κόλλος Δημήτριος † Κολτσάκης Χρήστος, Κουγιουμτζῆς Ἀπόστολος (Ἀλέξαντρός) †, Κρυσταλλίδης Ἀνέστης, Λιάνης Γεώργιος, Μανάκας Νικόλαος, Ματθαίου Κων)νος, Μαγγανάκης Ἰωάννης, Μαῖδωνης Ἐμμανουήλ, Μάστορας Θεοδόσι-

ος †, Μπασσιούρης Κων)νος, Μποῦδης Ἀναστάσιος, Μπακαλιός Κων)νος †, Μπέσιος Θωμᾶς, Μπέρσος Βασίλειος, Μπέρσος Γρηγόριος, Ντόντας Θεολόγης†, Ντόντας Σταῦρος †, Ξανθίδης Μιχαήλ, Παπαγιάννης Βασίλειος, Παπαχατζάρας Νικόλαος, Παπαδόπουλος Θωμᾶς†, Παπαδόπουλος Γεώργιος, Πατσᾶς Ἀντώνιος, Παρδάλης Κων)νος †, Πεπερόπουλος Κων)νος, Πεττάκης Ἀλέξανδρος, Πέτρου Κων)νος, Πίνας Πέτρος, Πλατσούκας Ἀγαμέμνων, Πλατσούκας Χρήστος, Παπαγιάννης Γεώργιος, Ρίζος Γεώργιος, Σαπουντζῆς Δημήτριος, Σάτσης Ἰωάννης, Σιμογιάννης Νικόλαος, Σπάρτης Νικόλαος, Σταμάτης Θεόδωρος †, Τσιρόγκας Ἀναστάσιος.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ: Βαρβέρη Ὁραοζήλη, Κατὴ Μαίρη, Κούλη—Βαφείδου Ἑλένη, Λαδᾶ Εὐαγγελία, Λαδᾶ Μαργαρίτα, Μαῖδωνη Εἰρήνη, Παπαγιάννη Ἐλισάβετ, Παρδάλη Ἑλένη, Παρδάλη Μαρία, Ροδοβίτη Ἑλένη, Σιώπη Φανή, Τσιταγιάννη Κατίνα, Φειδάντη Μαρία, Φέσιον Πόπη.

Οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ Κ.Ε.Κ. Ναούσης μαζί μὲ τὸ διδακτικὸ προσωπικὸ μπροστὰ στὴν σχολή, μετὰ τὴν τελετὴ ἀπονόμης διπλωμάτων καὶ χρηματικῶν βραβείων

Έγκαίνια Χειροτεχνικής Έκθέσεως Κέντρου Έργαζομένου Κοριτσιού

Στην αίθουσα της Δημοτικής Πινακοθήκης έγιναν την Δευτέρα 3 Ιουλίου και ώρα 8 το βράδυ τα έγκαίνια της 7ης Χειροτεχνικής Έκθέσεως του Κέντρου Έργαζομένου Κοριτσιού Ναούσης παρουσία του δημάρχου κ. Δημ. Βλάχου και πλήθους κόσμου. Τους παρισταμένους προσφώνησε η προϊσταμένη δ/ς Εύγενία Ζάλιου, η οποία αφού τους ευχαρίστησε για την παρουσία τους, τόνισε ότι σκοπός της έκθεσης αυτής είναι να μάθει ο κόσμος πόσα χρήσιμα και ωραία πράγματα μπορούν να βγούν από τα χέρια αυτών των κοριτσιών. τα οποία σαν εργαζόμενες που είναι δαπανούν ένα σημαντικό μέρος από την ελεύθερη ώρα τους για την επαγγελματική τους ολοκλήρωση.

Για την επιτυχία της έκθεσης δούλεψαν με ένθουσιασμό όλα τα μέλη του ΚΕΚ. Τα έκθεματά τοποθετημένα ανάλογα με το είδος τους και άπνογα δουλεμένα, απέσπασαν τα ευμενέστατα σχόλια και του τύπου και των πολυαριθμών επισκεπτών που θαύμασαν την δουλειά των μαθητριών του Κέντρου.

Ο νομάρχης κ. Γρηγ. Γιαννόπουλος στα έγκαίνια της έκθεσης χειροτεχνίας του ΚΕΚ.

Ο δήμαρχος και η κ. Βλάχου συνομιλούν με την δ/τρια του Κ.Ε.Κ. δίδα Εύγενία Ζάλιου κατά τα έγκαίνια της έκθεσης χειροτεχνίας

Τὰ μέλη τοῦ Σ.Ε.Ο. Ναούσης σὲ ἀναμνηστική φωτογραφία

ΟΔΗΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ 1978

Νέα Μάκρη Ἀλεξανδρουπόλεως

Τελείωσαν δυστυχῶς οἱ δεκατρεῖς μέρες ὁδηγικῆς κατασκηνωτικῆς ζωῆς, γεμάτης ξενοιαϊᾶ καὶ δημιουργία. Κι' ἔτσι τὸ Σάββατο 5 Αὐγούστου μὲ λύπη μας ἀποχαιρετίσαμε τὸ φιλόξενο τοπίο πὺδ βρίσκεται σὲ κάποια παραμυθένια ἀκρογᾶλιά τοῦ νομοῦ Ἑβρου. Φεύγοντας ὅμως πήραμε μαζί μας πάμπολλες ἀναμνήσεις πὺδ θὰ μείνουν στὴν καρδιά καὶ στὸ μυαλό μας γιὰ πάντα. Τὸ πρόγραμμά μας ἦταν ἀπλὸ καὶ εὐχάριστο: Ξύπνημα, ἔπαυση, πρωινό, ὑπηρεσίες, κατασκευές, δεκατιανό, μπάνιο, μεσημεριανό, ξεκούραση, ἐπιθεώρηση, μπάνιο, ἀπογευματινὸ, ὁμαδικὴ ἀπασχόληση, δείπνο, πυρά, σιωπητήριο.

Ὅμως, ἂν καὶ τὸ πρόγραμμα ἦταν σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς κατασκήνωσης τὸ ἴδιο, καμμιά μέρα δὲν αἰσθανθήκαμε μονοτονία ἢ πλήξη. Κάθε μέρα ἦταν γιὰ μᾶς κάτι τὸ ξεχωριστό. Ἐνα κουτὶ γεῦσὸ ἐκπλήξεις. Μερικὲς ἀπὸ αὐτὲς ἦταν ἡ ἐπίσκεψη στὴ γιορτὴ κρασιοῦ τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως... ἡ μέρα πὺδ κάθε σκηνὴ

ἦταν ἐλεύθερη νὰ διαμορφώσει τὸ πρόγραμμά της... ἕνα νυχτερινὸ παιχνίδι... ἡ παρακολούθηση κινηματογράφου στὸ γειτονικὸ στρατόπεδο... ἡ μέρα πὺδ ἄλ-

λαζε τὸ ἀρχηγεῖο — δηλαδὴ πὺδ τὸ πραγματικὸ ἀρχηγεῖο μας ἔχανε τὴν ἐξουσία του καὶ τὴ θέση τὴν ἑπαιρναν ἀπλὲς κληρωτὲς ὁδηγοί... καὶ τόσες ἄλλες.

Ὅφειλουμε λοιπὸν ἕνα μεγάλο εὐχαριστῶ στὴν κεντρικὴ διοίκηση τοῦ ΣΕΟ — Σῶμα Ἑλληνίδων Ὁδηγῶν — πὺδ μᾶς προμηθεύει τὸ ὑλικὸ γιὰ τὶς κατασκηνώσεις, ἀλλὰ κυρίως στὴ δικὴ μας διοίκηση, στὸ δικὸ μας ἀρχηγεῖο καὶ στὴν τοπικὴ μας ἔφορο δίδα Εὐγενία Ζάλιου, γιὰ τὸ ἀξέχαστο καλοκαίρι πὺδ μᾶς χάρισαν. Εὐχόμαι τὸ ἐπόμενο καλοκαίρι, ἀλλὰ καὶ κάθε καλοκαίρι, μὲ τὴν ἴδια ὄρεξη γιὰ δουλειά, τὴν ἴδια ὑπομονή, ἐπιμονή καὶ προσπάθεια νὰ ὀργανώνουν τὶς ὁδηγικὲς κατασκηνώσεις σὲ κάποια δαντελένια ἀκοογιάλια τῆς χώρας μας καὶ νὰ κάνουν εὐτυχισμένα δεκάδες παιδιά.

Ἀπὸ τὴ συμμετοχὴ τοῦ χορευτικοῦ μας συγκροτήματος τοῦ «Πυροῦ» στὴν XV εὐρωπαϊάδα στὴ Βιέννη. Ὁ ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ τῆς Αὐστρίας συγχαίρει τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ χορευτικοῦ γιὰ τὴν ἐμφάνισή του

Μπομπάρια (για 4 άτομα)

- 1) δύο κιλά κηφές
- 1 μεγάλο και 1 μικρό κρεμμύδι
- 1)2 φλυτζάνι λάδι
- 1 φλυτζάνι ρύζι
- 3 ντομάτες μεγάλες ώριμες
- 2 αυγά
- 1 λεμόνι
- αλάτι — πιπέρι — μοσχοπίπερο

ΕΚΤΕΛΕΣΗ: Αναμιγνύετε τον κηφά με το ρύζι, αλάτι, πιπέρι, μοσχοπίπερο, 1 αυγό και 1 μικρό ψιλοκομμένο κρεμμυδάκι. Τα ζυμώνετε καλά και τα κάνετε μικρά μπομπάρια (δίνετε το σχήμα αυγού).

Σε μια κασαρόλα τρίβετε 1 μεγάλο κρεμμύδι και το τσιγαρίζετε με το λάδι. Ξεφλουδίζετε τις ντομάτες, τις ψιλοκόβετε και τις ρίχνετε στην κασαρόλα. Όταν βράσουν καλά, αν θέλετε ρίχνετε λίγο νερό, προσέχοντας να μη γίνουν πολύ ζουμερά και ρίχνετε μέσα τα μπομπάρια. Όταν βράσουν όλα μαζί τα κάνετε με αυγόλεμονο και τα σερβίρετε.

Ταρατόρι

- 1 φέτα ψωμί βρεγμένο ή παξιμάδι
- 1)2 κουπάκι γιαούρτι (προαιρετικό)
- 1 άγγουράκι ψιλοκομμένο
- 1 σκελίδα σκόρδο
- ξύδι άγνo — αλάτι
- καρύδια
- λίγο λάδι
- αγίασμα ψιλοκομμένο (δυόσμο).

ΕΚΤΕΛΕΣΗ: Σε ξύλινο γουδί ή στην μηχανή του πουρέ), βάζετε τα καρύδια, το σκόρδο ή το αλάτι. Όταν γίνουν πολτός ρίχνετε το λάδι και τα βάζετε σ' ένα βαθύ μπώλ. Τα ανακατεύετε και ρίχνετε λίγο-λίγο κρύο νερό, έως ότου γίνει μια άραια σούπα.

Ψιλοκόβετε το άγγουράκι και ρίχνετε το γιαούρτι. Αν χρειασθεί προσθέτετε και λίγο νερό ακόμη.

Σερβίρετε το ταρατόρι σε βαθιά μπώλ.

Άλευρόσουπα (για 4 άτ.)

- 6 κουταλιές γεμάτες αλεύρι
- 2 κουταλιές γεμάτες βούτυρο φρέσκο ή λάδι
- αλάτι — νερό

Ναουσαϊκή κουζίνα από τό ΚΕΚ Ναούσης

κνίσει καλά, ρίχνετε νερό, ώστε να γίνει μια άραια σούπα. Ρίχνετε το αλάτι και το σκόρδο. Μόλις πάρει μια βράση ρίχνετε το ξύδι.

Μελιτζάνες ιμάμ μπαϊλντι

- 1 κιλό μελιτζάνες
- 1)2 φλυτζάνι τσαγιού λάδι
- 4 κρεμμύδια (μέτρια)
- 3—4 σκελίδες σκόρδο
- 750 γρ. ντομάτες ώριμες
- μαϊδανό (ψιλοκομμένο) — αλάτι — πιπέρι — ελάχιστη ζάχαση.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ: Κόβετε τα κοτσανάκια της μελιτζάνας και αφαιρείτε τη φλούδα από την μια πλευρά. Χαράσσετε κατά μήκος σ' αυτό το σημείο. Αφού έτοιμάσετε όλες τις μελιτζάνες τις αλατίζετε, βάζοντας αλάτι και στην σχισμή. Τις αφήνετε περίπου μισή ώρα και τις πλένετε καλά. Τις στραγγίζετε και τις τηγανίζετε ελαφρά με λάδι.

Τσιγαρίζετε λίγο το κρεμμύδι, ρίχνετε την ντομάτα (λυωμένη) σκόρδο, μαϊδανό, αλάτι, πιπέρι, ζάχαρη και τ' αφήνετε να σιγοβράσουν.

Στη συνέχεια βάζετε τις μελιτζάνες στην κασαρόλα και γεμίζετε το άνοιγμα με το μείγμα του κρεμμυδιού. Όσο περισσέψει το βάζετε επάνω, προσθέτετε το υπόλοιπο λάδι και αφήνετε να βράσουν.

Σημείωση: Αν θέλετε το φαγητό πιο ελαφρύ, αποφύγετε το τσιγάρισμα του κρεμμυδιού ή το τηγάνισμα της μελιτζάνας.

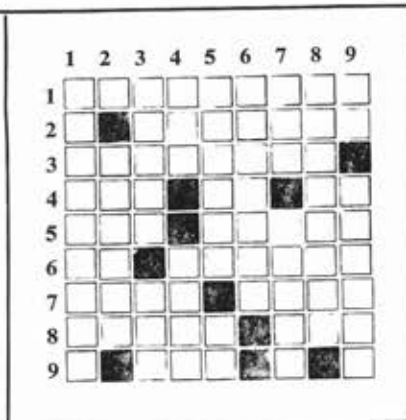
Το Ίμάμ Μπαϊλντι γίνεται επίσης και στο φούρνο σε σκεπαστό γιουβέτσι. Ψήνεται στους 177 βαθμούς C επί μιάμιση ώρα.

- 2 κουταλιές ξύδι
 - 1 σκελίδα σκόρδο (προαιρετικό)
- ΕΚΤΕΛΕΣΗ:** Ψήνετε το αλεύρι με το βούτυρο και όταν κοκ-

ΝΑΟΥΣΑΙ-Ι-ΚΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ:

1. Πεδινό χωριό της έπαρχίας μας.
2. Ο φτωχός, αυτός που στερείται τα αναγκαία για τη ζωή (μὲ ἄρθρο).
3. Σπουδαίος καὶ γενναῖος ὁπλαρχηγός της Νάουσας, τὸ ὄνομά του ἔχει καὶ μία κεντρική μας ὁδός.
4. Ἰσπανικὸ ἐπιφώνημα ποὺ ἀκούγεται καὶ στὴς ταυρομαχίες (ἀντ.). — Ἐρωτᾷ — Ἀντίστροφα ἕνα ἄρθρο στὸν πληθυντικὸ.
5. Πάρα λίγο... ζητάει — Εἶναι καὶ ὁ ἀγωνιστικὸς χώρος στὸ γήπεδο.
6. Εἶναι κάτι ποὺ ὑπάρχει — Ἀπαραίτητος σὲ μιὰ Τράπεζα.
7. Γι' αὐτὴν ἀγωνίστηκαν οἱ πρόγονοί μας τὸ 1822 — Ἀνορθόγραφα δηλώνει σκληρό, τραχὺ στὴν ἐπιφάνεια.
8. Μερικές, ὅχι ὅλες (ἀντιστρ. ἀρχ.) — Ἕνας ἀριθμὸς ὀπτικά.
9. Λέμε στὴ Νάουσα ὅτι εἶναι

ἀπὸ καλὴ οἰκογένεια (να-
ουσ.).

ΚΑΘΕΤΑ:

1. Ὁ εὐρύτερος γεωγραφικὸς χώρος στὸν ὁποῖο ἀνήκει καὶ ὁ Ν. Ἡμαθίας.
2. Ἱστορικὴ καὶ παλαιὰ πλατεία τῆς Νάουσας.
3. Ἡ Βέροια εἶναι πρωτεύουσα τέτοιου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος — Τὸ φιλὶ στὰ ἀγγλικά.
4. Τὰ ἀρχικὰ ἀπὸ ἕνα ὄργανο τῆς Ἀθήνας — Νησὶ τῶν Κυκλάδων (αἰτ.).
5. Ἔχε καὶ ἡ Νάουσα ἀρκετὰ παλιά — Ὑποθετικὸς σύνδεσμος τῆς ἀρχαίας.
6. Μιὰ ἀπὸ τὶς κυριώτερες ἀσχολίες τοῦ Ναουσαίου δεν-

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

δροκαλλιεργητῇ.

7. Μιὰ ἀπὸ τὶς πέντε μεγάλες λίμνες στὰ σύνορα ΗΠΑ καὶ Καναδᾶ (ἀνορθ.) — Προσβάλλει τὰ μῆλα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀμπέλια μας.
8. Κάποτε ὑπῆρχαν καὶ στὸν τόπο μας μαγαζιά ποὺ τὸ κατασκεύαζαν (μὲ ἄρθρο).
9. Δηλώνει ὑποχώρηση — Μικρὸ ἀνδρικό ὄνομα στὴν τοπική μας διάλεκτο.

Ἡ λύση του

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ:

1. ΜΟΝΟΣΠΙΤΑ. 2. Ο ΑΠΟΡΟΣ. 3. ΚΑΜΠΙΤΗΣ. 4. ΕΛΟ (ΟΛΕ) — ΤΙ — ΑΤ (ΤΑ). 5. ΔΩΣ (Ε) — ΙΣΩΜΑ. 6. ΟΝ — ΤΑΜΙΑΣ. 7. ΝΙΚΗ — ΑΔΡΙ. 8. ΙΑΙΝΕ (ΕΝΙΑΙ) — ΠΙΟ. 9. ΣΟ-Ι.

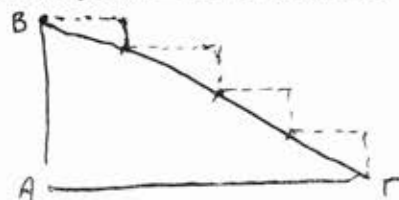
ΚΑΘΕΤΑ:

1. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. 2. ΑΛΩΝΙΑ. 3. ΝΟΜΟΣ — ΚΙΣ. 4. ΟΑΠ — ΤΗΝΟ. 5. ΣΠΙΤΙΑ — ΕΙ. 6. ΠΟΤΙΣΜΑ. 7. ΙΡΗ — ΩΙΔΙΟ. 8. ΤΟ ΣΑΜΑΡΙ. 9. ΑΣ — ΤΑΣΙΟΣ. ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΡΑΤΣΙΩΛΗΣ

ΣΠΑΖΟΚΕΦΑΛΙΕΣ

Καθένας συμφωνεῖ ὅτι: $\frac{1}{4}$ ἀπὸ τὸ κατοστάρικο εἶναι 25 δραχμές, καὶ ὅμως ἂν πάρουμε τὴν τετραγωνικὴ ρίζα καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη τῆς ἰσότητος ἔχουμε: $\frac{1}{2}$ ἀπὸ τὸ κατοστάρικο = 5 δραχμές.

Τὸ ἄθροισμα καθέτων πλευρῶν = ὑποτείνουσα

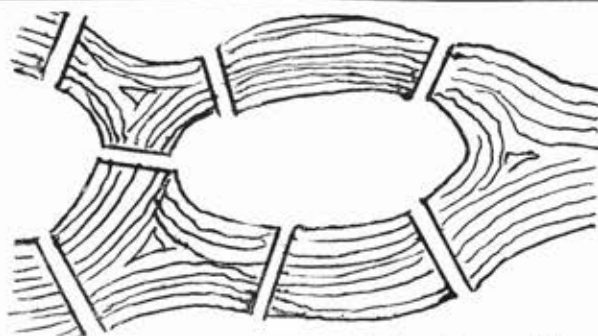

Δίνεται ὀρθογώνιο τρίγωνο ΑΒΓ. Χωρίζουμε τὴν ὑποτείνουσα σὲ 4 ἴσα μέρη καὶ ἀπὸ κάθε σημεῖο τῆς ὑποδιαίρεσης φέρουμε μιὰ παράλληλη πρὸς τὴν Α Β καὶ μιὰ πρὸς τὴν

ΑΓ ἔξω ἀπὸ τὸ τρίγωνο. Εἶναι φανερό πὺς τὰ κατακόρυφα τμήματα ἔχουν ἄθροισμα τὴν ΑΒ καὶ τὰ ὀριζόντια τὴν ΑΓ. Ἄς ὀνομάσουμε τὸ ἄθροισμά τους S_1 . Τότε ἔχουμε $S_1 = AB + AG$. Ἄν οἱ διαιρέσεις γίνουν 8 τότε τότε θὰ ἔχουμε πάλι

$S_1 = AB + AG$. Ἄρα καὶ ὅταν οἱ διαιρέσεις γίνουν ἄπειρες ἔχουμε $S_\infty = AB + AG$. Ἀλλὰ οἱ ἄπειρες διαιρέσεις δίνουν τὰ σημεῖα τῆς ΒΓ.

—————→ $BΓ = AB + AG$
ποὺ εἶναι τὸ σφᾶγμα

Οἱ ἐφτὰ γέφυρες

Στὸ τοπογραφικὸ σχέδιο ποὺ βλέπετε ὑπάρχουν 7 γέφυρες. Μπορεῖτε νὰ τὶς περάσετε ὅλες ξεκινώντας

ἀπὸ ὁπουδήποτε θέλετε περνώντας ὅμως ἀπὸ κάθε μιὰ μόνο μιὰ φορά; (Ἡ λύση στὸ ἐπόμενο)

ΣΤ. ΣΑΜΑΡΑΣ

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στήν ἀγάπη καί τό ἐνδια-
φέρον τῶν συνδρομητῶν της.

Παρακαλοῦμε νά μεριμνήσετε γιά τήν ἀνανέωση
τῆς συνδρομῆς τοῦ ἔτους 1979

ΦΥΛΑΞΤΕ ΤΑ ΤΕΥΧΗ ΤΗΣ «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ»,

Μέ τό 5ο τεῦχος ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ — ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, θά προμηθευτεῖτε καί τό εὔρετήρια τῆς
ὑλῆς τῶν πέντε πρώτων τευχῶν τῆς «Νιάουστας»

Έκατό περίπου χρόνια και μερικά εκατομμύρια μπουκάλια

πρίν

μέ τις πρώτες σταγόνες κρασιού από
κλήματα της Νάουσας, γεννιόταν η ποιότητα ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

Μαζί της γεννιόταν και η παράδοση ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

Η αυστηρή προσήλωση στην παραγωγή, παλαίωση και εμφιάλωση καλού κρασιού.
ΜΠΟΥΤΑΡΗ πρίν έκατό χρόνια. Σήμερα. Ύστερα από έκατό χρόνια.

Πάντα καλό. Κρασί ή ούζο ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

μπουταρη

ΟΥΖΟ - ΚΡΑΣΙ ΑΠΟ ΤΟ 1879

